DOBROVOĽNÁ CIVILNÁ OCHRANA

KRÍZOVÝ SPRAVODAJ

02/2026

Dobrovoľná civilná ochrana

NÁROČNÉ LETO PRE DOBROVOĽNÚ CIVILNÚ OCHRANU

Zásahy, cvičenia a služba v teréne počas leta 2026.

MUSAR

Nasadenie modulu vo Venezuele

SEARCH & RESCUE 2026

Medzinárodné cvičenie v teréne

Ochranné stavby a úkryty

Pripravenosť a odolnosť v meniacom sa svete

Vývoj radiačnej, chemickej a biologickej ochrany

Nové technológie, postupy a vybavenie

MEDZINÁRODNÝ ROK DOBROVOĽNÍCTVA 2026

ÚRAD SPLNOMOCNENCA VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY PRE ROZVOJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

MEDZINÁRODNÝ ROK DOBROVOĽNÍCTVA 2026

Toto vydanie Krízového spravodaja vzniká v rámci aktivít Medzinárodného roka dobrovoľníctva 2026 – IVY 2026.

01 ČO JE IVY 2026

Medzinárodný rok dobrovoľníctva pre udržateľný rozvoj (International Year of Volunteers for Sustainable Development – IVY 2026) vyhlásilo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov. Cieľom je zvýrazniť prínos dobrovoľníkov pre spoločnosť, podporiť ich rozvoj a posilniť uznanie dobrovoľníctva ako kľúčového prvku pri napĺňaní Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj (SDG).

02 KTO HO ZASTREŠUJE NA SLOVENSKU

Národným kontaktným bodom pre IVY 2026 na Slovensku je **Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti**, ktorý zabezpečuje koordináciu národných aktivít v spolupráci s Ministerstvom vnútra SR a Národnou komisiou pre IVY 2026.

Úrad, Ministerstvo vnútra SR a Národná komisia pre IVY 2026 predstavili polročný odpočet za obdobie 1. január – 30. jún 2026.

03 HLAVNÉ POSLANIE

IVY 2026 podporuje uznanie, rozvoj a zviditeľnenie dobrovoľníctva, jeho lepšie začlenenie do verejných politík a budovanie dostupného a inkluzívneho prostredia pre dobrovoľníkov.

Zároveň vytvára priestor na zdieľanie skúseností, posilnenie spolupráce medzi verejným, občianskym, akademickým a súkromným sektorom a na rozvoj nových foriem dobrovoľníctva v prospech komunít a celej spoločnosti.

POLROČNÝ ODPOČET IVY 2026 1. JANUÁR – 30. JÚN 2026

25 inštitúcií v Národnej komisii naprieč 6 sektormi	**5 546** účastníkov v 102 aktivitách zaevidovaných cez Kalendár aktivít IVY 2026	**9 450** zapojených dobrovoľníkov počas Týždňa dobrovoľníctva na Slovensku	**1 000+** dobrovoľníkov v Týždni dobrovoľníctva v Trnavskom kraji (65 aktivít)
≈ 477 dobrovoľníkov / **2 800+ hodín** v Košickom samosprávnom kraji	**423** dobrovoľníckych zapojení ASSR naprieč 7 kategóriami aktivít	**276** samospráv zúčastnených na Dni regionálnej a miestnej samosprávy PSK	**162** preškolených dobrovoľných hasičov zo 17 zborov (DCO)
13 záchranárskych organizácií na 1. Národnom fóre dobrovoľných záchranárov	**89+** správ a 28-dielny reportážny seriál TASR „Dobrovoľníci 26“	**48** mediálnych výstupov STVR (spravodajstvo, publicistika, rozhlas)	**132** dobrovoľníkov absolvovalo vstupné školenie do Slovenského Červeného kríža

PRÍHOVOR I. ŠTÁTNEJ TAJOMNÍČKY MINISTERSTVA VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vážení čitatelia, milé kolegyne, kolegovia, priatelia civilnej ochrany,

civilná ochrana je v prvom rade o ľuďoch – o ich ochote pomáhať, o ich pripravenosti a schopnosti spolupracovať. Až potom je to súbor postupov a plánov.

Dobrovoľníci v oblasti civilnej ochrany sú dôležitou súčasťou spoločnej pripravenosti. To, že sú ochotní vo svojom voľnom čase a často aj na úkor rodiny pomáhať a chrániť, je dôkazom toho, že odolná spoločnosť nevznikne len na základe rozhodnutí rôznych inštitúcií, ale najmä vďaka aktívne zapojeným ľuďom.

Preto som veľmi rada, že je tu časopis KRÍZOVÝ SPRAVODAJ a prináša priestor na zdieľanie skúseností, odbornú diskusiu či prezentovanie prác a postupov, ktoré sú potrebné pre dobrovoľníkov, odborníkov, ale aj pre verejnosť, samosprávy a všetkých, ktorí sa otázke ochrany zdravia a majetku venujú. Budúcnosť civilnej ochrany vidím práve v tom – v prepájaní kapacít a inštitúcií.

Ďakujem všetkým ľuďom, ktorí sú súčasťou civilnej ochrany – za ich profesionalitu a nasadenie a prajem časopisu, aby mal svoje pevné miesto a pomáhal Slovensku byť pripravené čeliť krízam.

Aby vtedy, keď je to najviac potrebné, sa potrebnej pomoci dočkal každý a včas.

S pozdravom

Dr. h. c. prof. JUDr. Lucia Kurilovská, PhD.
I. štátna tajomníčka
Ministerstva vnútra Slovenskej republiky

OBSAH ČÍSLA

06 09 | **INICIATÍVA PRE OTVORENÉ VLÁDNUTIE**
Úrad splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti

10 15 | **NÁROČNÉ LETO PRE DOBROVOĽNÚ CIVILNÚ OCHRANU**
Mgr. Stanislav Pešek

16 25 | **NASADENIE TÍMU MUSAR SLOVAKIA VO VENEZUELE**
Ing. Michal Cesnek
Ing. Zdenko Gašparík

26 31 | **SEARCH & RESCUE 2026: MEDZINÁRODNÉ CVIČENIE PREVERILO ZÁSAH PRI ÚNIKU CYKLOPENTÁNU AJ PÁTRANIE V TERÉNE**
Bc. Peter Babuša

32 35 | **DOBROVOĽNÍK ROKA 2025**
Mgr. Monika Kaczorová, PhD.

INFORMÁCIE O VYDANÍ

Redakcia
predseda@dcosr.sk

Vydavateľ
Custos Populi s. r. o.

Periodicita
kvartálne

Ročník
I.

Číslo
02/2026

ISSN
2989-5189

KRÍZOVÝ SPRAVODAJ 02/2026

36 41 | **OCHRANNÉ STAVBY - NOVODOBÉ FORTIFIKÁCIE**
Občianske združenie Ochranné stavby

42 53 | **VÝVOJ RADIAČNEJ, CHEMICKEJ A BIOLOGICKEJ OCHRANY OD ROKU 1993 PO SÚČASNOSŤ V SR A ČR**
Mgr. Bc. Erik Skladaný
doc. Ing. Michal Orinčák, PhD.

54 59 | **POŽIARE LÍTIOVÝCH BATÉRIÍ**
Ing. Peter Kríž

60 69 | **PRÁVNE LIMITY URČOVANIA JEDNODUCHÝCH ÚKRYTOV BUDOVANÝCH SVOJPOMOCNE V NEHNUTEĽNOSTIACH SÚKROMNÝCH SUBJEKTOV PRÁVA**
Bc. Pavol Polákovič

70 81 | **KONCEPČNÁ APLIKÁCIA ODBORNEJ PRÍPRAVY A VZDELÁVANIA V SYSTÉME CIVILNEJ OCHRANY OBYVATEĽSTVA A KRÍZOVÉHO RIADENIA**
PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc.
Ing. Miroslav Betuš, PhD.

REDAKČNÝ TÍM

Predseda / Editor-in-Chief
Mgr. Stanislav Pešek

Odborný garant
doc. Ing. Michal Orinčák, PhD.

Výkonná redaktorka / Executive Editor
Mgr. Monika Kaczorová, PhD.

Členovia redakčného tímu
pplk. v. v. Ing. Daniel Blaško, PhD., EMBA, Ing. Paed. IGIP.
Mgr. Juraj Janček, PhD.
Bc. Mgr. Anna Milke Kmecová
Mgr. Igor Janšák
Bc. Peter Babuša

Iniciatíva pre otvorené vládnutie (z angl. „Open Government Partnership“, alebo „OGP“) patrí medzi najdynamickejšie sa rozvíjajúce medzinárodné iniciatívy. Spája reformátorov pôsobiacich vo vláde, organizácie občianskej spoločnosti a občanov, ktorí spoločne pracujú na tom, aby ich vláda bola zodpovedná, transparentná a pracovala pre občanov. Od roku 2011 sa k Iniciatíve pre otvorené vládnutie pridalo 79 členských krajín vrátane Slovenska a 20 miestnych vlád. Spoločne pracujú na viac než 3100 záväzkoch, ktoré smerujú k posilňovaniu princípov otvoreného vládnutia a teda k tomu, aby ich vlády boli otvorenejšie, transparentnejšie a zodpovednejšie. Koordinátorom agendy otvoreného vládnutia a procesov súvisiacich s Iniciatívou pre otvorené vládnutie bol a stále je poverený Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Prihlásením sa k Iniciatíve pre otvorené vládnutie sa Slovensko zaviazalo okrem posilňovania hlavných princípov otvoreného vládnutia – transparentnosti, participácie a zúčtovateľnosti vlády voči svojim občanom, aj dodržiavať jednoduché procesné pravidlá:

1. Pravidelne participatívnym spôsobom vypracovať dvojročné národné akčné plány v spolupráci s občianskou spoločnosťou.
2. Implementovať záväzky akčných plánov v súlade s časovým harmonogramom.
3. Na konci každého dvojročného obdobia vypracovať hodnotiacu správu, ktorá sumarizuje úspešnosť implementácie OGP záväzkov.
4. Spolupracovať pri tvorbe nezávislých hodnotiacich správ, ktoré zabezpečuje centrála Iniciatívy pre otvorené vládnutie v spolupráci s nezávislým hodnotiteľom.

Akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie v Slovenskej republike na roky 2026 - 2028 prijatý uznesením vlády SR č. 278/2026 ciele Akčného plánu OGP 2024 – 2026 vychádzajú z cieľov Stratégie medzinárodnej Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2023 – 2028

Akčný plán obsahuje pätnásť záväzkov v piatich oblastiach:

1. Podpora zapájania verejnosti do tvorby verejných politík.
2. Rozvoj a podpora vzdelávania k otvorenému vládnutiu.
3. Otvorené dáta.
4. Podpora dobrovoľníctva.
5. Prepojenie úrovní OGP na Slovensku.

V rámci témy dobrovoľníctva je DCO kľúčovým partnerom ÚSVROS pri plnení troch nižšie uvedených záväzkov.

Záväzok číslo 2.

Platforma združujúca dobrovoľné záchranné zložky integrovaného záchranného systému

Obsahom záväzku je vytvorenie platformy pre akreditované subjekty v rámci zákona č. 129/2002 Z. z. Tým by sa vytvoril most medzi organizáciami a zástupcami štátu, podobne, ako to majú dobrovoľní hasiči, ktorí majú svoju Dobrovoľnú požiarnu ochranu. Záväzok sa zameriava na odstránenie nerovností medzi jednotlivými dobrovoľnými záchrannými zložkami v systéme ochrany obyvateľstva, najmä v porovnaní s dobrovoľnými hasičskými zbormi.

Záväzok zahŕňa:

• analýzu súčasného stavu dobrovoľných záchranných organizácií akreditovaných v IZS,

• návrh posilnenia legislatívneho ukotvenia dobrovoľných záchranných organizácií akreditovaných v IZS,

• návrh zlepšenia podmienok pre činnosť dobrovoľných záchranných organizácií akreditovaných v IZS,

• návrh vytvorenia platformy, ktorá zabezpečí jednotnú koordináciu pre všetky dobrovoľné záchranné organizácie akreditované v IZS.

Záväzok číslo 12.

Návrh jednotného digitálneho informačného zdroja pre pripravenosť obyvateľstva

Záväzok prinesie návrh na zásadnú zmenu v tom, ako štát pristupuje k informovaniu a príprave obyvateľstva. Z reaktívneho modelu sa posunie k preventívnemu, systematickému a dostupnému prístupu. Vďaka centrálnej webovej platforme, dostupným materiálom a vzdelávacím nástrojom bude verejnosť lepšie pripravená, informovaná a schopná konať zodpovedne v čase krízy.

Záväzok číslo 13.

Návrh mechanizmu umožňujúceho spolufinancovanie dotácií z verejných zdrojov formou dobrovoľníckej práce

Cieľom záväzku je vytvoriť spravodlivý, transparentný a udržateľný systém uznávania dobrovoľníckej práce ako formy spolufinancovania projektov z verejných zdrojov. Navrhované riešenie má prispieť k zvýšeniu rovnosti príležitostí pri prístupe k verejným financiám, k posilneniu občianskej participácie a k efektívnejšiemu napĺňaniu verejného záujmu prostredníctvom spolupráce štátu, samosprávy a občianskej spoločnosti.

Každý zo záväzkov obsahuje niekoľko chronologicky zoradených míľnikov potrebných na splnenie záväzku. Záväzky sa sústreďujú na rozvoj princípov otvoreného vládnutia. Ich pridanou hodnotou je, že pri implementácii smerujú k rozvoju a podpore partnerstva medzi relevantnými aktérmi podieľajúcimi sa na realizácii záväzku.

V súlade s podmienkami členstva SR v medzinárodnej Iniciatíve pre otvorené vládnutie bude hodnotenie tvorby a implementácie akčného plánu prebiehať nasledovne:

a. Participatívne vypracovanie sebahodnotiacej správy ÚSV ROS, ktorá obsahuje zhodnotenie implementácie – naplnenie cieľov a plnenie jednotlivých míľnikov.

Sebahodnotiaca správa bude vypracovaná ÚSV ROS, distribuovaná relevantným ministerstvám a ostatným ÚOŠS na pripomienkovanie, zverejnená na webovom sídle ÚSV ROS a prezentovaná na Rade vlády pre mimovládne neziskové organizácie.

b. Pravidelné hodnotenie Nezávislého hodnotiaceho mechanizmu (IRM), ktoré sleduje pokrok členských krajín. Hodnotiace správy budú distribuované relevantným ministerstvám a ostatným ÚOŠS na pripomienkovanie a zverejňované na webovom sídle ÚSV ROS.

NÁROČNÉ LETO PRE DOBROVOĽNÚ CIVILNÚ OCHRANU

Autor:
Mgr. Stanislav Pešek
predseda Dobrovoľnej civilnej ochrany

Leto 2026 bolo pre dobrovoľníkov Dobrovoľnej civilnej ochrany mimoriadne náročné. Počas mesiacov júl a august sme boli vyzvaní na nasadenie pri celkovo piatich rozsiahlych požiaroch v Trnavskom a Bratislavskom kraji. Naši dobrovoľníci boli nasadzovaní do terénu v čase, keď vysoké teploty, vietor, suché prostredie a dlhé hodiny zásahov vytvárali náročné podmienky nielen pre hasičov, ale aj pre všetky podporné zložky.

Tieto nasadenia opäť ukázali, že zvládanie rozsiahlych mimoriadnych udalostí je výsledkom spolupráce viacerých činností. Popri samotnom zásahu hasičských jednotiek je nevyhnutné zabezpečiť aj logistiku, priebežné zásobovanie, podporu nasadených síl, technické zázemie a rýchlu reakciu na meniace sa potreby v teréne. Práve v tejto podpornej oblasti Dobrovoľná civilná ochrana dlhodobo pomáha pri poskytovaní pomoci v tiesni.

Nejde pritom o novú činnosť. Podobné formy podpory sme zabezpečovali aj pri povodniach v roku 2024, pri opatreniach súvisiacich so slintačkou a krívačkou v roku 2025, ako aj pri viacerých ďalších požiaroch a mimoriadnych udalostiach. Opakovane sa potvrdzuje, že vytvorenie zásobovacieho stanoviska, zabezpečenie pitného režimu, teplej stravy, kávy, občerstvenia, osvetlenia, technickej podpory alebo zázemia pre oddych má priamy vplyv na efektivitu a výdrž nasadených síl.

Naši dobrovoľníci boli nasadzovaní vždy na základe výzvy kompetentných osôb, predovšetkým veliteľov zásahov, krajských operačných stredísk HaZZ alebo odborov krízového riadenia okresných úradov. Dobrovoľná civilná ochrana nevykonáva nasadenie síl a prostriedkov svojvoľne ani bez výzvy. Tento princíp je dôležitý z dôvodu koordinovaného, bezpečného a efektívneho nasadzovania našich dobrovoľníkov, techniky a materiálnych prostriedkov priamo v teréne.

Prehľad nasadení počas leta

4. 7. 2026 – Požiar v blízkosti obce Záhorská Ves

Pri požiari v blízkosti obce Záhorská Ves bolo nasadených 9 dobrovoľníkov Dobrovoľnej civilnej ochrany. Nasadenie trvalo 5 hodín a naši dobrovoľníci počas neho odpracovali spolu 45 osobohodín.

29. – 30. 7. 2026 – Požiar v priestore Strelnice B v blízkosti obce Rohožník

Pri rozsiahlom požiari v priestore Strelnice B v blízkosti obce Rohožník bolo nasadených 8 dobrovoľníkov. Nasadenie trvalo 26 hodín a celkovo bolo odpracovaných 130 osobohodín.

7. – 8. 8. 2026 – Požiar v katastrálnom území obce Trstín

Pri požiari v katastrálnom území obce Trstín boli nasadení 4 dobrovoľníci Dobrovoľnej civilnej ochrany. Nasadenie trvalo 25 hodín a predstavovalo 75 odpracovaných osobohodín.

8. – 10. 8. 2026 – Požiar v priestore VTSÚ Záhorie

Jedným z najnáročnejších nasadení leta bol požiar v priestore VTSÚ Záhorie. Na mieste bolo nasadených 14 dobrovoľníkov, ktorí zabezpečovali podporu zasahujúcim zložkám počas 43 hodín. Celkovo bolo pri tomto nasadení odpracovaných 237 osobohodín.

17. – 18. 8. 2026 – Požiar v k. ú. Moravský Svätý Ján

Pri požiari v katastrálnom území obce Moravský Svätý Ján bolo nasadených 10 dobrovoľníkov. Nasadenie trvalo 22 hodín a naši členovia počas neho odpracovali spolu 65 osobohodín.

Dym nad požiarom zasiahnutým porastom počas letného nasadenia.

Celkové nasadenie počas júla a augusta v rámci požiarov

Počas uvedených piatich udalostí bolo v rámci jednotlivých nasadení zapojených spolu 45 dobrovoľníkov Dobrovoľnej civilnej ochrany, ktorí odpracovali celkovo 552 dobrovoľníckych hodín.

Za týmito číslami sa však neskrýva iba štatistika. Ide o hodiny strávené v teréne, často počas dňa aj noci, pri zabezpečovaní nepretržitej podpory pre profesionálnych a dobrovoľných hasičov, príslušníkov ďalších zložiek a osoby zapojené do riešenia mimoriadnych udalostí. Do uvedeného sumáru zároveň nie sú započítané hodiny strávené prípravou materiálu, dopĺňaním zásob, čistením vybavenia a uvedením techniky a materiálneho zabezpečenia späť do pohotovosti.

Spotrebovaný materiál počas letných požiarov

Počas letných požiarov sme pre zasahujúce zložky zabezpečili a vydali najmä:

- 334 l kávy vrátane cukru a smotany,
- 2 900 ks papierových pohárov na kávu a čaj,
- 680 ks balenej vody 0,5 l,
- 700 ks párkov s pečivom a ovocie,
- 403 ks bagiet,
- 450 porcií varenej stravy s pečivom,
- 496 ks energetických, ochutených a iontových nápojov,
- 1 064 ks Horaliek,
- 240 ks sladkého a slaného pečiva,
- 600 ks vody Tesco 2 l,
- 148 ks ochuteného tonicu 2 l,
- pohonné hmoty do vozidiel a agregátov.

Príprava zásobovacieho stanoviska a logistickej podpory v teréne.

Preberanie materiálnej podpory od obchodného reťazca TESCO

Tento materiál bol využitý predovšetkým na zabezpečenie pitného režimu, rýchleho doplnenia energie, teplej stravy, kávy a základného zázemia pre nasadené sily.

Poďakovanie spoločnosti TESCO

Osobitné poďakovanie patrí spoločnosti TESCO, ktorá nám počas letných nasadení poskytla materiálnu podporu určenú pre zasahujúcich hasičov a ďalšie nasadené zložky. Vďaka tejto pomoci sme vedeli zabezpečiť časť pitného režimu a občerstvenia priamo v teréne, kde sú podobné zásoby pri dlhých a fyzicky náročných zásahoch mimoriadne dôležité.

Pri rozsiahlych požiaroch, ktoré trvajú celé hodiny alebo dni, má každá fľaša vody, každý nápoj a každá forma občerstvenia praktický význam. Nejde iba o materiálnu pomoc, ale o konkrétnu podporu ľudí, ktorí sú nasadení v prvej línii a ktorí potrebujú priebežne dopĺňať tekutiny, energiu a sily.

Podpora spoločnosti TESCO nám umožnila rýchlejšie a efektívnejšie reagovať na potreby zasahujúcich zložiek a zároveň odbremeniť veliteľov zásahov od riešenia časti logistického zabezpečenia. Takáto spolupráca je pre nás dôležitým príkladom toho, ako môže súkromný sektor zmysluplne podporiť ľudí, ktorí chránia životy, zdravie, majetok a prírodu.

Za túto podporu spoločnosti TESCO úprimne ďakujeme.

Prečo je podpora hasičov a nasadených zložiek dôležitá

Pri rozsiahlych požiaroch pracujú hasiči a ďalšie zložky v mimoriadne náročných podmienkach. Vysoké teploty, dym, vietor, ťažký terén, ochranné prostriedky a dlhé hodiny fyzicky náročnej práce výrazne zvyšujú únavu a vyčerpanie. Pri dlhotrvajúcich zásahoch preto zohráva veľkú úlohu pravidelné dopĺňanie tekutín, energie a základného zázemia.

Pitný režim, občerstvenie, teplá strava, osvetlenie priestoru či možnosť krátkeho oddychu nie sú doplnkom zásahu, ale praktickou podporou jeho plynulosti a bezpečnosti. Nie je to len o tom „spraviť kávu“ alebo rozdať občerstvenie. Tieto činnosti pomáhajú udržať nasadené sily v lepšej kondícii, znižujú ich vyčerpanie a podporujú plynulosť zásahu. Pri udalostiach, ktoré trvajú celé hodiny alebo dni, sa práve takéto zdanlivo jednoduché veci stávajú dôležitou súčasťou zvládania krízovej situácie.

Práve v tejto oblasti má Dobrovoľná civilná ochrana svoje dôležité miesto. Našou úlohou nie je nahrádzať hasičov ani zasahujúce zložky. Našou úlohou je vytvárať im také podmienky, aby sa mohli naplno sústrediť na svoju odbornú činnosť – ochranu života, zdravia, majetku a prírody.

Logistické zázemie Dobrovoľnej civilnej ochrany počas nasadenia.

Veľkou výhodou pri vytvorení zásobovacieho stanoviska je, že veliteľ zásahu nemusí v rámci veľkého rozsahu svojich povinností riešiť zásobovanie nasadených síl. Pri rozsiahlych udalostiach má veliteľ zásahu množstvo rozhodnutí a úloh – riadenie síl a prostriedkov, bezpečnosť zasahujúcich, taktiku zásahu, komunikáciu s operačným strediskom, koordináciu jednotiek, vyhodnocovanie rizík a ďalšie opatrenia. Ak je zásobovanie zabezpečené samostatne a spoľahlivo, výrazne to odľahčuje riadenie zásahu.

Činnosti Dobrovoľnej civilnej ochrany pri požiaroch

Naše činnosti pri podpore likvidácie požiarov spočívajú najmä vo vytvorení zásobovacieho stanoviska, zabezpečení pitného režimu, príprave a výdaji kávy, čaju, občerstvenia a teplej stravy, logistickej podpore nasadených síl, osvetľovaní priestorov, poskytnutí UAV prostriedkov, zabezpečení tepelného komfortu pre zasahujúce zložky alebo zasiahnuté osoby, podpore pri dlhodobom nasadení v teréne, preprave materiálu a dopĺňaní zásob.

Aby sme vedeli pripraviť materiálne zabezpečenie čo najefektívnejšie, potrebujeme od žiadateľa o pomoc najmä informácie o druhu udalosti, predpokladanom rozsahu zásahu, mieste nasadenia, očakávanej dĺžke zásahu a orientačnom počte nasadených síl. Práve tieto údaje rozhodujú o tom, aké množstvo vody, kávy, stravy, občerstvenia, pohonných hmôt, osvetlenia alebo ďalšieho vybavenia je potrebné pripraviť.

Logistický hasičský špeciál ako prínos pre hasičov

Skúsenosti z letných požiarov, povodní, opatrení pri SLAK aj ďalších mimoriadnych udalostí ukazujú, že logistická podpora zasahujúcich zložiek má pri rozsiahlych udalostiach veľký význam. Dobrovoľná civilná ochrana disponuje dobrovoľníkmi, skúsenosťami a časťou materiálneho vybavenia, avšak ďalší rozvoj našich možností si vyžaduje aj systémovejšie technické a legislatívne riešenia.

Práve vytvorenie logisticky zameraného hasičského špeciálu v podaní Dobrovoľnej civilnej ochrany by mohlo byť praktickým prínosom pre hasičov aj veliteľov zásahov. Nešlo by o vytvorenie jednotky, ktorá by nahrádzala hasičov alebo vykonávala priame hasičské činnosti. Naopak, jej význam by bol práve v tom, že by sa zameriavala na činnosti, ktoré hasičské jednotky potrebujú, ale pri ktorých nie je nevyhnutné, aby ich vykonávali samotní hasiči.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 611/2006 Z. z. o hasičských jednotkách už pozná inštitút dobrovoľného hasičského zboru špeciál a rozlišuje viacero kategórií vrátane kategórie logistický špeciál. Logistický špeciál je podľa právneho rámca určený na logistickú podporu hasičských jednotiek a ohrozeného obyvateľstva počas zásahu, najmä pri núdzovom stravovaní a ubytovaní v rámci humanitárnej pomoci.

Práve tento typ činností Dobrovoľná civilná ochrana už dnes v praxi vykonáva. Pri požiaroch vytvárame zásobovacie stanoviská, zabezpečujeme pitný režim, teplú stravu, kávu, občerstvenie, osvetlenie, technické zázemie, prepravu materiálu a podporu nasadených zložiek. Pri povodniach alebo veterných udalostiach vieme poskytovať aj technickú podporu pri odstraňovaní následkov, osvetľovaní priestoru, preprave materiálu alebo vytváraní zázemia.

Výhodou Dobrovoľnej civilnej ochrany je práve to, že nevstupuje do samotnej hasičskej taktiky. Nevykonávame činnosti, ktoré patria hasičom, ale vytvárame podmienky, aby ich hasiči mohli vykonávať efektívnejšie. Ak logistiku, zásobovanie a zázemie zabezpečuje samostatný podporný tím, šetria sa sily a prostriedky hasičských jednotiek. Hasiči sa nemusia odkláňať od hlavnej úlohy, ktorou je likvidácia požiaru, ochrana života, zdravia, majetku a prírody.

Pre veliteľa zásahu je takáto podpora významná aj z organizačného hľadiska. Pri veľkom zásahu musí riešiť taktiku, bezpečnosť, nasadenie síl a prostriedkov, komunikáciu s operačným strediskom, priebežné vyhodnocovanie situácie a množstvo ďalších úloh. Ak má k dispozícii spoľahlivý logistický prvok, ktorý vie samostatne riešiť zásobovanie a základné zázemie, znižuje sa jeho organizačná záťaž a zvyšuje sa stabilita celého zásahu.

Obdobný logistický špeciál na západnom Slovensku v rozsahu potrebnom pre dlhodobé a rozsiahle udalosti absentuje alebo nie je bežne dostupný v takej miere, akú si prax vyžaduje. Pri vyťaženosti Dobrovoľnej civilnej ochrany a počte nasadení, ktoré sme počas leta absolvovali, sa ukazuje, že vytvorenie takéhoto špeciálu by nebolo formálnym opatrením, ale priamou odpoveďou na reálnu potrebu v teréne.

Potreba posilnenia technických možností

Veľmi by nám pomohlo, ak by sme v budúcnosti mohli získať status hasičského špeciálu podľa príslušnej právnej úpravy. Takéto riešenie by podporilo technické možnosti našich dobrovoľníkov, umožnilo efektívnejšie budovať pohotovostné zásoby a zvýšilo množstvo aj rozsah materiálu, ktorý vieme pripraviť či poskytnúť nasadeným silám priamo v teréne.

V praxi by to znamenalo lepšiu pripravenosť vozidiel, možnosť prepravovať väčší objem zásob, efektívnejšie zabezpečenie pitného režimu, stravy, osvetlenia, techniky a ďalšieho vybavenia potrebného pri dlhodobých zásahoch. Takáto podpora by nebola výhodou iba pre Dobrovoľnú civilnú ochranu, ale najmä pre hasičov a ďalšie zložky, ktoré by mohli mať pri rozsiahlych udalostiach stabilnejšie a rýchlejšie dostupné logistické zázemie.

Ak by bol logistický špeciál Dobrovoľnej civilnej ochrany systémovo ukotvený, umožnilo by to lepšie plánovať pohotovostné zásoby, nastaviť minimálne vybavenie, pravidelne cvičiť spoluprácu s hasičskými jednotkami a vytvoriť predvídateľný model nasadenia pri rozsiahlych udalostiach. V praxi by išlo o podporu hasičov, nie o ich nahrádzanie.

Záver

Leto 2026 ukázalo, že pri rozsiahlych požiaroch má dobre pripravená logistická podpora svoje pevné miesto. Ak je zásobovanie zabezpečené samostatne, spoľahlivo a koordinovane, zasahujúce zložky sa môžu sústrediť na svoje hlavné úlohy a veliteľ zásahu získava priestor venovať sa riadeniu samotného zásahu.

Ďakujeme všetkým našim dobrovoľníkom, ktorí počas leta obetovali svoj čas, energiu a pohodlie v prospech pomoci druhým. Rovnako ďakujeme všetkým partnerom a podporovateľom, osobitne spoločnosti TESCO, ktorí nám pomáhajú zabezpečovať materiál, potraviny, nápoje a vybavenie potrebné na podporu zasahujúcich zložiek.

Každá vydaná fľaša vody, každá porcia jedla, každý nápoj, každá šálka kávy a každá hodina dobrovoľníckej práce pomáha tomu, aby ľudia v prvej línii mohli svoju úlohu vykonávať bezpečnejšie, efektívnejšie a s vedomím, že na nich niekto myslí.

Dobrovoľná civilná ochrana nechce nahrádzať hasičov. Chce byť ich spoľahlivou podporou tam, kde sú logistika, zázemie a dlhodobá výdrž nasadených síl rovnako dôležité ako samotný zásah.

Rozsah požiarom zasiahnutej krajiny zachytený z výšky.

Úvod

V nadväznosti na zemetrasenie vo Venezuele z 24. 6. 2026 (o 18:04 miestneho času a sile 7,2 Mw a po 40 sekundách 7,5 mw o celkovom trvaní 124s) bol koncom júna 2026 aktivovaný tím MUSAR (Medium Urban Search and Rescue) Slovakia. Vzhľadom na geografickú vzdialenosť, logistickú náročnosť a krátky čas na prípravu išlo o operáciu s vysokými nárokmi na mobilizáciu personálu, materiálu a prepravných kapacít. Tím bol aktivovaný v piatok 26.6.2026 ráno o 8:00. Postup mobilizácie v prípade leteckej prepravy je dosť odlišný oproti nasadeniu pozemnou cestou. Je potrebné vybrať členov tímu s ohľadom na všetky aspekty ako :

- riadenie,
- obsluha prístrojov,
- logistika,
- odborné spôsobilosti,
- akcieschopnosť útvaru v SR.

Rovnako tak je pomerne komplikované vytipovať materiál a zbaliť len to najnutnejšie, tím je nútený z 15t materiálu vybrať max.1,5t. Garancia sebestačnosti bola 7 dní z pohľadu pitného režimu, stravy a z pohľadu PHM sme boli vzhľadom na letecký spôsob prepravy odkázaní na miestne čerpacie stanice. Tím tvorilo 15 príslušníkov HaZZ a 5 príslušníkov HZS vrátane štyroch psovodov so služobnými psami (Obr 1). Operačná činnosť nášho tímu prebiehala najmä v oblastiach La Guaira, Caraballeda a Macuto. MUSAR SK pôsobil v systéme medzinárodnej koordinácie INSARAG (International Search and Rescue Advistory Group) prostredníctvom OSOCC, UCC a SCC. Každý z menovaných koordinačných bodov má svoje opodstatnenie vzhľadom na počet nasadených tímov, záchranárov a iných záchranných jednotiek.

1. Mobilizácia a presun do Venezuely

Prvé informácie o zemetrasení boli zaznamenané 25. 6. 2026 približne o polnoci nášho času. Následne bola potvrdená možnosť nasadenia slovenského tímu a 27. 6. sme začali s intenzívnou prípravou materiálu.

Bolo potrebné zabezpečiť najmä:

- spracovanie predpísanej dokumentácie, kontrolu osobných dokladov, poistenie
- vyhľadávaciu a vyslobodzovaciu techniku,
- osobné ochranné pracovné prostriedky,
- technické a akustické vyhľadávacie zariadenia,
- kamery a detektory pohybu,
- materiál na zriadenie operačnej základne (ubytovanie, toaleta, hygiena),
- stravu a pitný režim,
- osobnú výstroj členov tímu.

Materiál sme uložili do hliníkových prepravných boxov a zaevidovali podľa jednotlivých položiek. Na každom boxe bolo číslo a zoznam s obsahom. Na letisku M. R. Štefánika v Bratislave bola celková hmotnosť materiálu vrátane stravy a vody 1 965 kg, pričom maximálny povolený limit predstavoval 2 000 kg. Pričom najväčšie riziko z pohľadu leteckej prepravy predstavujú PHM a akumulátory z prístrojov, PHM muselo byť z vecných prostriedkov odstránené a rovnako akumulátory (z prístrojov) musia byť vybraté a uložené na palube. Počas predletovej kontroly bolo identifikované riziko súvisiace s lítium-iónovými akumulátormi pevne zabudovanými v osvetľovacích stojanoch. Zariadenia preto bolo potrebné z nákladného priestoru vybrať a následne bol let povolený. Preprava prebiehala vládnym špeciálom Airbus A319 s medzipristátím na Azorských ostrovoch. Celkový čas letu do Venezuely bol približne 14 hodín.

2. Príchod do Venezuely a zriadenie BoO

Tím pristál 28. 6. 2026 na letisku Simón Bolívar International Airport. Po prílete nasledoval proces registrácie v Reception Departure Centre (RDC), ktorý zahŕňal:

- odovzdanie dokumentácie a factsheetu,
- administratívnu registráciu,
- colnú kontrolu,
- kontrolu materiálu,
- pasovú a vízovú kontrolu,
- fotografovanie členov tímu miestnymi orgánmi (udelenie VÍZ).

Následne bol tím s materiálom prepravený do oblasti La Guaira, kde bola na bejzbalovom štadióne zriadená Base of Operations (BoO – Operačná základňa) (obr. 2). Na tejto operačnej základni sa nachádzalo spolu s naším tímom približne ďalších 15 tímov spomeniem :

- Ekvádor,
- Španielsko,
- Švajčiarsko,
- Taliansko,
- Portugalsko,
- Rumunsko,
- A iné,

Ako styčný dôstojník bol nášmu tímu pridelený plukovník venezuelskej armády, ktorý zabezpečoval koordináciu transportu, kontakt s miestnymi autoritami a logistiku pri jednotlivých nasadeniach priamo v sektoroch.

3. Organizácia operačnej činnosti

Operačná činnosť bola koordinovaná prostredníctvom:

- OSOCC – On-Site Operations Coordination Centre,
- UCC – USAR Coordination Cell,
- SCC – Sector Coordination Centre.

Náš tím je rozdelený na dve operačné skupiny. Pri nasadení priamo v zasiahnutých oblastiach nám boli spravidla pridelení jeden až dvaja príslušníci ozbrojených síl na zaistenie bezpečnosti, rovnako aj keď bolo potrebné zrýchliť prepravu (dopravná zápcha) vojak vystúpil z dopravného prostriedku a vytvoril nám koridor a my sme mohli prejsť o niečo skôr.

Významnú úlohu zohrávali miestni dobrovoľní prekladatelia. Od 30. 6. bola tímu pridelená prekladateľka Amneris, ktorá sa postupne stala integrálnou súčasťou operačnej skupiny, prekladala naše požiadavky z anglického jazyka do španielskeho a opačne požiadavky miestnych v španielčine do angličtiny. Okrem tlmočenia zabezpečovala komunikáciu s miestnym obyvateľstvom a významne prispievala k zvládaniu konfliktných a emočne vypätých a náročných situácií. Z môjho pohľadu to bolo výborné riešenie, nakoľko sme sa my ako tím mohli viac sústrediť na svoje činnosti.

Obr. 1 Slovenský MUSAR tím

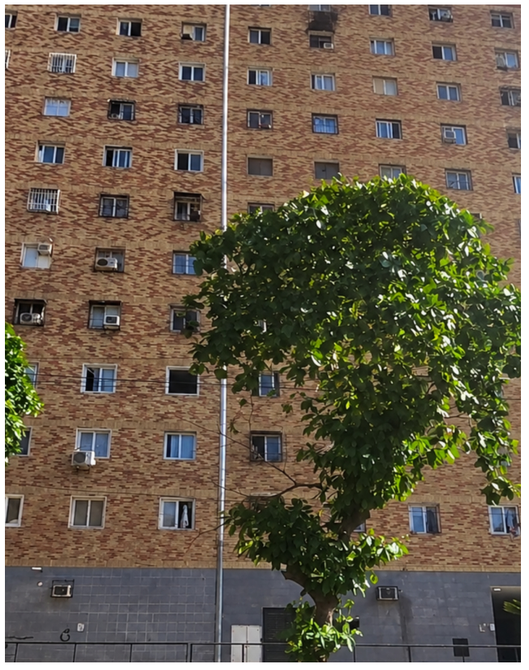
4. Prvé nasadenie – sektor D, Caraballeda

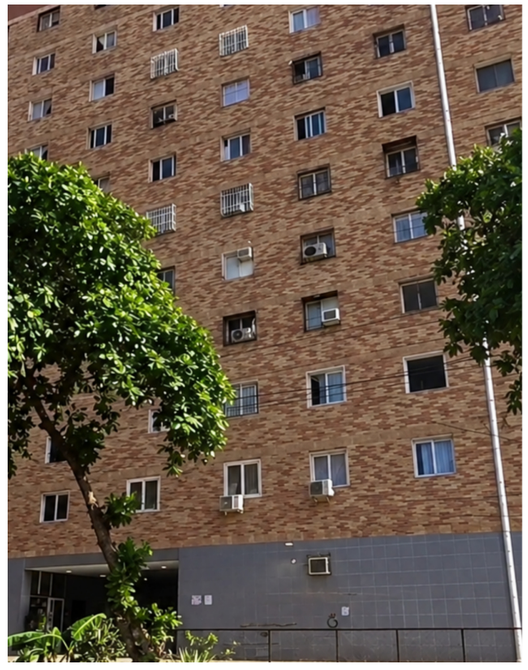
29. 6. 2026

Prvé nasadenie prebehlo v sektore D v meste Caraballeda. Počas presunu bol zaznamenaný dotras s magnitúdou 5,1, ktorý spôsobil ďalšie vibrácie poškodených objektov a opadávanie materiálu z fasád. V nadväznosti na dotras sme museli byť obozretnejší, pretože predchádzajúce odhady seizmológov boli, že pri zemetrasení sa naakumulovaná energia uvoľnila naraz, teda riziko sekundárnych otrasov už nie je také vysoké. Ďalšie otrasy sme už počas nášho zemetrasenia nezaznamenali.

Prvým prideleným objektom bola rozsiahla troska dvoch približne 12-poschodových budov (obr. 3, 4,).

Obr. 2 BoO - Operačná základňa, Faso

Obr. 3 Pôvodný vzhľad budov

Obr. 4 Pôvodný vzhľad budov

Vyhľadávanie prebiehalo v niekoľkých etapách:

- vizuálna kontrola ruiny (analýza rizík) (obr. 5),
- analýza ovzdušia
- nasadenie kynológov z HZS,
- akustické vyhľadávanie pomocou echolokátorov,
- vyhľadávanie pomocou detektora pohybu v ruinách,
- kontrola dutín teleskopickými a inšpekčnými kamerami.

Psy neindikovali prítomnosť živých osôb. Pri všetkých činnostiach, ktoré sme na ruine vykonávali, sme museli postupovať pomaly a systematicky, vzhľadom na rozsah a nestabilitu ruiny. Priamo na trosku bol nasadzovaný čo najmenší možný počet osôb. Počas zásahu sme dostávali od miestnych obyvateľov viacero požiadaviek na preverenie ďalších objektov. Jedným z nich bola viacpodlažná budova, v ktorej sa podľa ich informácií mala nachádzať skupina detí (hovorili o 15 - tich osobách) počas tanečného sústredenia. Túto požiadavku sme sa rozhodli preveriť. Najskôr len veliteľ zásahu s vedúcim kynologickej skupiny a potom boli na miesto privolaní aj ostatní členovia tímu. Kynologické ani technické vyhľadávanie nepotvrdilo prítomnosť živých osôb. Situácia bola zložitá aj z dôvodu prítomnosti príbuzných obetí, ktorí očakávali vyslobodenie svojich blízkych. Náš tím zároveň musel rešpektovať pokyn miestnych orgánov, podľa ktorého sme nesmeli vykonávať zásahy smerujúce k extrakcii tiel, ale výhradne k záchrane živých osôb. To viedlo k náročnej komunikácii s rodičmi a príbuznými na mieste, z nášho pohľadu sme však urobili maximum, čo bolo v našich silách. Do uvedeného priestoru následne prišli tímy USAR Kanada a USAR Švajčiarsko, ktorým bolo pracovisko po dohode odovzdané, oboznámili sme ich s našou doterajšou činnosťou, aký prieskum sme vykonávali a v ktorých miestach sú nájdené obete. Ruina bola označená podľa medzinárodnej metodiky a rovnako tak aj miesta, kde boli nájdené telá.

Po návrate na pôvodne pridelenú ruinu sme pokračovali vo vyhľadávaní až do príchodu druhej skupiny z tábora. Vzhľadom na dopravnú situáciu a absenciu ďalších úloh v koordinácii s OSOCC/UCC sa tím následne vrátil na základňu. V tábore sme vykonali potrebné úkony na zabezpečenie akcieschopnosti vecných prostriedkov, ošetrili materiál a osobné ochranné pracovné prostriedky. Po ošetrení nasledoval krátky debrífing a spracovanie dokumentácie v podobe situačných správ, ktoré bolo potrebné odoslať na jednotlivé stupne riadenia na mieste aj na Slovensku (P HaZZ a SKR).

5. Prieskumné činnosti a plošné vyhľadávanie

30. 6. 2026

Druhá operačná skupina vykonávala od skorého rána vyhľadávanie v sektore D. Celkovo strávili na mieste zásahu 8 hodín. V tento deň sme vykonávali kynologické vyhľadávanie a taktiež prieskum pomocou vyhľadávacích prístrojov, po ukončení činnosti nasledoval presun do tábora. Skupiny sme vystriedali a prvá skupina dostala úlohu vykonať plošný prieskum. Následne sme sa presunuli opäť do prideleného sektoru a plošne sme prepátrali dve ulice s dĺžkou približne 500 m s cieľom:

- zdokumentovať stav poškodených objektov (fotodokumentácia),
- identifikovať potenciálne “vhodné“ ruiny (pravdepodobnosť výskytu dutín s osobami),
- vyhodnotiť možnosť prežitia osôb,
- označiť rizikové alebo perspektívne miesta.

Naším významne limitujúcim faktorom bola doprava. Presuny v zasiahnutej oblasti (asi 10 km) trvali dve a viac hodín. Pri vyhlásení „ticha“ (v prípade pravdepodobného nálezu a následnej lokalizácie osoby) bola na mieste ruiny doprava úplne zastavená, aby bolo možné identifikovať prípadné zvukové prejavy zavalených osôb.

6. Najvýznamnejší zásah – detekcia osoby v troskách

1. 7. 2026

Na siedmy deň po zemetrasení nám bola pridelená rozsiahla troska viacpodlažného bytového objektu (12 poschodí) (Obr. 6). Pred príchodom nášho tímu na nej pôsobil medzinárodný tím TOPOS, tvorený záchranármi z viacerých juhoamerických krajín, s ktorým sme na tomto mieste kooperovali. Podľa informácií od miestnych obyvateľov sa v objekte v čase zemetrasenia nachádzalo približne 500 osôb. Do nášho príchodu sa tímu TOPOS a miestnym podarilo z trosiek vyslobodiť 16 živých osôb. Poslednú z nich 30. 6. po viac ako 20 hodinách práce.

Troska mala približne:

- dĺžku 150 m,
- šírku 75 m,
- viacero vrstiev železobetónových konštrukcií (typ trosky palacinky).

Lokalizácia osoby

Po nasadení kynologického vyhľadávania pes označil konkrétnu časť ruiny (obr. 7). Následne aj akustický vyhľadávací systém zaznamenal zvukové prejavy – krik

Obr. 5 Ruina 12 podlažných budov

Obr. 6 Pôvodný vzhľad bytovky

Obr. 7 troska bytovky, kde sa nachádzalo 500 osôb

a pravidelné klopanie. Výsledok korešpondoval aj s predchádzajúcim podozrením tímu TOPOS, ktorý na rovnakom mieste zaznamenal možný pohyb. Tieto faktory nás utvrdili v tom, že máme nález živej osoby:

- miesto označil pes,
- echolokačná sonda detegovala zvuk,
- včerajší (30.6.) skríning miesta tímom TOPOS vykazoval pozitívny nález.

Po krátkej porade sme prešli z vyhľadávacej fázy do fázy lokalizácie a prípravy na vyslobodenie. Pomocou detektora pohybu sa nám podarilo určiť približnú polohu osoby a lokalizovali ju na priestore 1,5 × 1,5 m v hĺbke približne 3 m. V predpokladanej hĺbke sme zistili navrstvenie približne štyroch železobetónových (ŽB) stropných konštrukcií s hrúbkou približne 20 cm. Nosný systém zrútenej budovy tvoril skelet konštruovaný zo ŽB stĺpov s prierezom 80 x 40 cm a prievlakov s prierezom približne 50 × 30 cm, vystužené oceľou s priemerom 25 – 40 mm.

Vyslobodzovacie práce

Na miesto sme privolali druhú skupinu z tábora s vyslobodzovacou technikou. Na zásahu sa podieľalo 19 členov tímu. Vytvorili sme štyri štvorčlenné družstvá, ktoré sa pravidelne striedali na mieste vytvárania prierazu (obr. 8).

Použitá technika zahŕňala:

- búracie kladivá,
- uhlové brúsky,
- hydraulické kombinované náradie,
- lopaty,
- analyzátory ovzdušia,
- detektor pohybu v ruinách,
- akustické vyhľadávacie zariadenia,
- inšpekčné a teleskopické kamery.

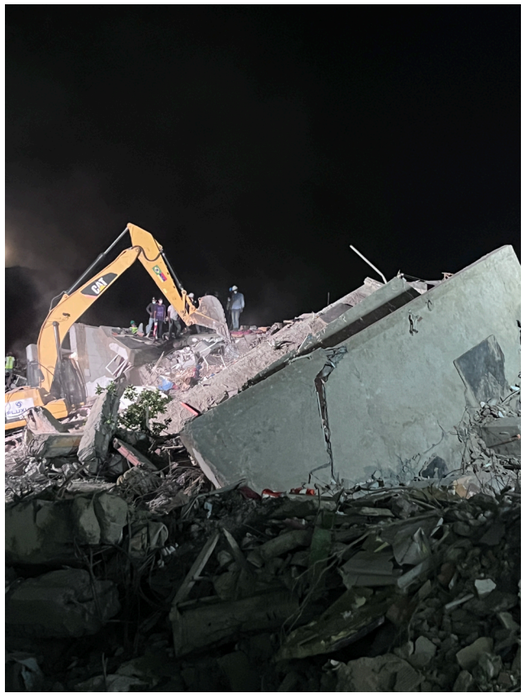

Obr. 8 Vytváranie prierezu za účelom vyslobodenia osoby

Vzhľadom na vysokú teplotu a vlhkosť boli pracovné intervaly výrazne skrátené. Pri práci s búracím kladivom sme stanovili intervaly striedania na približne 7–10 minút. Nad pracovným otvorom sme si vytvorili provizórne tienenie z plachiet a šnúr, ktoré sme našli na mieste. Ukotvili sme ich o ruinu a poskytli nám aspoň čiastočnú ochranu pred priamym slnkom. Na miesto, kde sme mali vytvorenú nástupnú plochu (zázemie), nám doniesli nožnicový stan a tak sme mali vytvorené tienené miesto na čiastočný oddych medzi striedaniami. Pravidelné kontroly detektorom pohybu potvrdzovali postup smerom k predpokladanej polohe osoby. Počas našej práce príslušníci opakovane hlásili zaznamenané zvukové prejavy. Po prerazení štyroch konštrukčných vrstiev sme sa konečne dostali do priestoru kuchyne. Postup nám komplikoval deformovaný sporák a následne kompozitný kuchynský drez. Po jeho odstránení sme museli ručne premiestňovať veľké množstvo drobnej sutiny a podávať si ju reťazovým spôsobom až na povrch, kde sme ju vysypávali na miesto tak, aby nám nezavadzala. Neskôr detektor pohybu prestal vykazovať aktivitu a nebol zaznamenaný ani ďalší hlasový či akustický prejav. Preto sme preverili alternatívny smer postupu. Ani v tomto priestore sme však aktivitu v podobe zvuku a pohybu nepotvrdili.

Ukončenie zásahu

V neskorých večerných hodinách sa na mieste sústredilo veľké množstvo príbuzných a miestnych obyvateľov, ktorí požadovali pokračovanie prác a vyslobodenie tiel. Súčasne začala na časti ruiny z opačnej strany (asi 20 m) pracovať ťažká technika (obr. 9). S obsluhou stavebných strojov sme sa snažili komunikovať úplné zastavenie prác, prípadne prerušenie na 30 minút, aby sme mohli v činnosti pokračovať, žiaľ neúspešne. Vzhľadom na vysoké riziko sekundárneho pohybu trosiek som sa rozhodol nepokračovať vo vyslobodzovacích prácach v bezprostrednej blízkosti pracujúceho rýpadla. Po krátkom prerušení práce ťažkej techniky bola do vytvoreného úzkeho otvoru v sutine zasunutá inšpekčná kamera. Na niekoľko sekúnd sme zaznamenali obraz zodpovedajúci možnej prítomnosti ľudského tela v dutine. Vzhľadom na opätovné obnovenie prác ťažkej techniky nebolo možné v zásahu pokračovať. Preto som sa rozhodol zásah z bezpečnostných dôvodov ukončiť. Bezprostredne po návrate na základňu sme vykonali pozásahový debriefing, počas ktorého členovia tímu analyzovali priebeh zásahu, použité prostriedky a možnosti ďalšieho postupu. Vyhodnotili sme ho so záverom, že vzhľadom na dostupnú techniku, stav konštrukcie, teplotné podmienky a bezpečnostné riziká sme ako stredný tím využili všetky dostupné kapacity v maximálnom rozsahu.

obr. 9 práca stavebných strojov na mieste vyslobodzovania

7. Plošný prieskum a kontakt s miestnym obyvateľstvom

2. 7. 2026

Operačná činnosť nasledujúceho dňa sa sústredila na plošný prieskum oblastí s potenciálnym výskytom živých osôb. Preverovali sme najmä menšie apartmánové objekty v oblasti Caraballeda. Na viacerých miestach miestni obyvatelia požadovali pomoc pri vyhľadávaní obetí. V jednom prípade boli pri ruine približne päťpodlažnej budovy viditeľné časti tiel obetí. Keďže sme neboli oprávnení vykonávať extrakciu tiel, vykonali sme aspoň kynologické preverenie objektu. Psy však neindikovali prítomnosť živých osôb. Na ďalšom mieste nás miestny obyvateľ požiadal o preverenie šesťpodlažného apartmánového objektu. Tvrdil, že v troskách sa nachádza jeho manželka a dve dcéry. Kynologické vyhľadávanie však opäť prítomnosť živých osôb žiaľ nepotvrdilo. Táto situácia nám ukázala význam psychologickej a komunikačnej podpory pri kontakte s obyvateľstvom. Úloha miestne znalej osoby, v našom prípade tlmočníčky, zahŕňala nielen jazykové sprostredkovanie, ale aj zvládanie emocionálne náročnej komunikácie a znalosť povahy a správania miestnych obyvateľov a kultúrnych odlišností. Počas ďalšieho plošného prieskumu sme ako tím dostávali viaceré prejavy vďaky zo strany miestneho obyvateľstva. Z hľadiska našej operácie však zostával prioritou systematický prieskum a identifikácia miest s potenciálom pre záchranu živých osôb. Po ukončení tejto činnosti sme sa presunuli naspäť na základňu. Neskôr v poobedňajších hodinách sme boli požiadaní a následne vyslaní na sekundárny prieskum ďalšej oblasti. Počas približne päťhodinovej činnosti boli dve ruiny preverované kynologicky aj akustickými vyhľadávacími zariadeniami. Žiadna živá osoba nebola v ruinách lokalizovaná.

8. Záverečné nasadenie – Macuto

3. 7. 2026

Náš piatkový plán bol pôvodne zameraný na dekontamináciu, dezinfekciu a postupné balenie materiálu pred plánovaným odchodom. Na základe informácií sprostredkovaných tlmočníčkou nášho tímu sme upozornili UCC na skutočnosť, že v oblasti Macuto sa nachádzali objekty, ktoré podľa informácií od miestnych obyvateľov ešte neboli systematicky prehľadané. Po schválení bol vytvorený tím pozostávajúci z ôsmich hasičov a dvoch psovodov. V oblasti vykonal:

- plošný prieskum (obr. 10),
- kynologické vyhľadávanie,
- akustické vyhľadávanie,
- detekciu pohybu v ruinách,
- preverenie miest vytipovaných miestnym obyvateľstvom,
- označenie objektov podľa metodiky INSARAG.

Najviac použité počas celého nášho nasadenia boli najmä akustické vyhľadávacie zariadenie Leadar, detektor pohybu Leadar Move, inšpekčné kamery a služobné psy. Preverené boli aj objekty významné pre miestnu komunitu vrátane vzdelávacieho zariadenia a hotela, v ktorom sa v čase zemetrasenia nachádzali príbuzní našej tlmočníčky. Žiadna živá osoba nebola lokalizovaná. Po návrate sme pokračovali v dekontaminácii, čistení a kontrole techniky, OOPP a materiálu. Následne bol materiál vysušený, skontrolovaný a uložený do prepravných boxov a pripravený na prepravu.

Dňa 3. júla 2026 sa na operačnej základni (ďalej len „BoO“) uskutočnil slávnostný ceremoniál spojený s ocenením zasahujúcich tímov. Po formálnom nástupe všetkých prítomných tímov a príchode venezuelskej prezidentky Delcy Rodríguezovej nasledovala dekorácia každého participujúceho tímu pamätnou medailou Héroe de Venezuela (Hrdina Venezuely). Toto vyznamenanie predstavovalo symbolické uznanie za profesionálne nasadenie a kolektívny výkon všetkých zúčastnených členov misie (obr. 11).

obr. 10 vykonávanie plošného prieskumu v oblasti

9. Ukončenie misie a návrat – demobilizácia

4. 7. 2026

Ráno v tábore prebehlo:

- zbalenie osobnej výstroje,
- demontáž stanov,
- čistenie materiálu,
- kompletizácia prepravných boxov,
- naloženie materiálu na nákladné vozidlo.

Materiál bol následne prepravený na letisko za sprievodu venezuelských bezpečnostných zložiek. Po pasovej kontrole a naložení techniky tím opustil Venezuelu. Spiatočný let trval približne 15 hodín s medzipristátím na Azorských ostrovoch. Počas medzipristátia došlo k logistickej komplikácii pri tankovaní lietadla, ktorá spôsobila približne hodinové zdržanie. V Bratislave sme pristáli o 12:00. Nasledovalo oficiálne privítanie, tlačová konferencia a zdravotné vyšetrenia v Nemocnici sv. Michala v Bratislave. Následne sme sa autobusom prepravili do Žiliny, kam dorazil približne o 20:00 a príslušníci tímu z Humenného pokračovali na svoju domovskú základňu.

obr. 11 slávnostný ceremoniál udelenia medaily ,,HÉROE DE VENEZUELA"

10. Zhodnotenie nasadenia

Nasadenie MUSAR Slovakia vo Venezuele predstavovalo komplexnú medzinárodnú operáciu v podmienkach rozsiahleho poškodenia urbanizovaného územia, vysokej teploty a vlhkosti, časového posunu (UTH - 6), obmedzenej dopravnej infraštruktúry a výraznej psychickej záťaže.

Za kľúčové operačné aspekty možno považovať:

- rýchlu mobilizáciu tímu a materiálu v podmienkach medzikontinentálneho nasadenia,
- dodržanie medzinárodných postupov INSARAG,
- kombináciu kynologického, akustického, optického a pohybového vyhľadávania,
- schopnosť operatívne prechádzať medzi vyhľadávaním, lokalizáciou, vyslobodzovaním a plošným prieskumom,
- efektívnu spoluprácu s miestnymi a zahraničnými USAR tímami,
- významnú úlohu miestnych tlmočníkov pri komunikácii s obyvateľstvom,
- potrebu striktnej kontroly bezpečnostných rizík pri súbehu záchranárskych prác a nasadenia ťažkej techniky,
- pravidelnú dekontamináciu a technické ošetrenie prostriedkov,
- význam systematického pozásahového debriefingu.

Napriek postupne klesajúcej pravdepodobnosti prežitia osôb v dôsledku veľkého časového intervalu od zemetrasenia sme dokázali byť sústredení a pokračovať v systematickom prehľadávaní miest s potenciálnym výskytom živých osôb až do ukončenia operačnej fázy. Nasadenie zároveň potvrdilo význam pripravenosti USAR tímov na prácu v extrémnych klimatických podmienkach, potrebu kvalitnej vyhľadávacej techniky a nevyhnutnosť koordinácie medzi medzinárodnými tímami, miestnymi autoritami a obyvateľstvom postihnutého územia.

Autor:
Bc. Peter Babuša

Koordinácia zasahujúcich zložiek pri zásahovom vozidle.

Siedmy ročník cvičenia SEARCH & RESCUE 2026, ktorý sa znova niesol v duchu medzinárodnej účasti preveril pripravenosť profesionálnych a dobrovoľných zložiek pri riešení mimoriadnej udalosti v priemyselnom areáli aj pri následnom pátraní po nezvestných osobách v lesnom prostredí. Cvičenie v priestoroch spoločnosti DANUCEM a v okolí Rohožníka spojilo približne 150 profesionálov a dobrovoľníkov zo Slovenska, Česka, Poľska a Rakúska.

Dňa 11. júla 2026 sa uskutočnil už 7. ročník cvičenia SEARCH & RESCUE 2026, ktoré sa aj tento rok nieslo v duchu medzinárodnej spolupráce. Cvičenie organizované Dobrovoľnou civilnou ochranou patrí medzi najnáročnejšie výcvikové aktivity svojho druhu. Jeho cieľom nie je iba preveriť jednotlivé zložky izolovane, ale najmä ukázať, ako dokážu pri rozsiahlej udalosti spolupracovať profesionáli, dobrovoľníci, zahraničné tímy, polícia, hasiči, zdravotnícka podpora, samospráva a priemyselný partner.

Tohtoročný ročník bol výnimočný rozsahom, zložitosťou scenára aj medzinárodným zastúpením. Na cvičení sa zúčastnili profesionáli a dobrovoľníci zo Slovenska, Česka, Poľska a Rakúska. Zapojené boli hasičské jednotky, policajné zložky, dobrovoľné záchranárske organizácie, zdravotnícka podpora, figuranti, dronisti, štvorkolky, špeciálna technika, riadiaci štáb aj poľná nemocnica.

Oficiálny začiatok cvičenia bol naplánovaný na 9.00 hod., avšak jeho príprava sa začala výrazne skôr. Podujatiu predchádzalo niekoľko pracovných stretnutí, ktoré sa uskutočnili v priestoroch okresného úradu v sídle kraja Bratislava vďaka spolupráci s vedúcou odboru krízového riadenia Ing. Monikou Šullovou, PhD. Práve dôsledná príprava, plánovanie scenára, koordinácia síl a prostriedkov a rozdelenie úloh boli nevyhnutné na to, aby cvičenie prebehlo bezpečne, plynulo a s reálnym prínosom pre všetky zapojené organizácie.

Významná podpora spoločnosti DANUCEM a obce Rohožník

Cvičenie sa realizovalo v priestoroch cementárne spoločnosti DANUCEM a v blízkom lesnom prostredí. Spoločnosť DANUCEM neposkytla iba samotný priemyselný areál, ale vytvorila aj priestorové a organizačné podmienky pre príchod domácich i zahraničných organizácií. Práve možnosť cvičiť v reálnom priemyselnom prostredí výrazne zvýšila kvalitu celého výcviku.

Priemyselný areál priniesol účastníkom viacero praktických výziev. Išlo o členité prostredie s budovami, technologickými priestormi, komunikáciami, vstupmi, výškovými a priestorovými obmedzeniami. Pre zasahujúce zložky to znamenalo potrebu dôsledného prieskumu, jasného velenia, bezpečného pohybu, vzájomnej komunikácie a priebežného vyhodnocovania rizík.

Významne sa zapojila aj obec Rohožník na čele so starostom Mgr. Petrom Švaralom. V spolupráci s riaditeľkou základnej školy Mgr. Silviou Ftáčnikovou bolo zabezpečené ubytovanie pre zahraničných aj domácich dobrovoľníkov v priestoroch základnej školy. Aj tento rozmer ukázal, že úspešné cvičenie takéhoto rozsahu nestojí iba na zasahujúcich zložkách, ale aj na spolupráci s miestnou samosprávou, školou a komunitou.

Už deň pred samotným cvičením očakávala Dobrovoľná civilná ochrana príchod zahraničných partnerov. Z Českej republiky pricestoval Czech SAR TEAM so 14 členmi, tromi štvorkolkami a dvomi transportnými vozíkmi. Z Poľska prišiel Humanosh Emergency Medical Team s 25 členmi, klimatizovanou poľnou nemocnicou s tromi urgentnými príjmami, kompletným zázemím a generátorom.

Dve etapy jedného veľkého scenára

Cvičenie bolo rozdelené na dve hlavné časti.

Prvá časť sa odohrávala vo vnútri výrobného závodu spoločnosti DANUCEM. Simulovaná bola nebezpečná situácia spôsobená únikom cyklopentánu, následným požiarom, potrebou evakuácie zasiahnutých osôb, vyhľadávania v objektoch a zdravotníckeho triedenia väčšieho počtu zranených.

Druhá časť sa presunula do blízkeho lesného prostredia, kde bolo potrebné vykonať pátranie po nezvestných osobách. Do tejto etapy boli zapojené pešie tímy, tímy na štvorkolkách, dronisti a riadiaci štáb.

Takto nastavený scenár umožnil preveriť celý reťazec činností – od prvotného zásahu v priemyselnom areáli, cez riadenie rozsiahlej udalosti, koordináciu viacerých zložiek, evakuáciu a zdravotnícku podporu, až po pátranie v teréne.

Cyklopentán ako simulovaná nebezpečná látka

Jedným z kľúčových prvkov prvej časti cvičenia bol simulovaný únik cyklopentánu. Nešlo teda iba o bežný požiar alebo technický zásah, ale o udalosť spojenú s nebezpečnou látkou, ktorá si vyžadovala zvýšenú mieru opatrnosti, ochrany zasahujúcich osôb, prieskumu, evakuácie a koordinácie.

V scenári bol cyklopentán označený:

- **KEMLER kód:** 33,
- **UN kód:** 1146.

Podľa klasifikácie uvedenej v podkladoch ide o látku s viacerými rizikovými vlastnosťami. Cyklopentán bol charakterizovaný ako horľavá kvapalina kategórie 2 s výstražným upozornením H225, čo znamená vysoké požiarne riziko. Z pohľadu zásahu tak takáto látka vytvára prostredie, v ktorom je potrebné počítať s možnosťou rýchleho rozvoja požiaru, vzniku horľavých pár a rizikom pre osoby nachádzajúce sa v blízkosti miesta úniku.

Zároveň bola uvedená toxicita pre špecifický cieľový orgán pri jednorazovej expozícii, konkrétne kategória STOT SE 3 s upozornením H336, teda možnosť narkotických účinkov a ospalosti. Tento prvok bol z hľadiska cvičenia dôležitý preto, že zásah pri úniku takejto látky nemožno vnímať iba cez optiku požiaru. Je potrebné myslieť aj na možné účinky expozície na osoby v priestore udalosti, potrebu ich rýchlej evakuácie a odovzdania na zdravotnícke posúdenie.

V podkladoch bola ďalej uvedená aspiračná nebezpečnosť kategórie 1 s výstražným upozornením H304. Pre výcvikový scenár to znamenalo potrebu vnímať zasiahnuté osoby ako potenciálne ohrozené nielen samotným požiarom, ale aj kontaktom s nebezpečnou látkou alebo expozíciou tejto látke. V praxi je preto dôležité, aby zasahujúce tímy vedeli získať informácie o látke, určiť bezpečné priestory, zabezpečiť ochranu zasahujúcich a správne odovzdávať zranených alebo exponovaných do ďalšieho ošetrenia.

Cyklopentán bol v podkladoch uvedený aj ako látka nebezpečná pre vodné prostredie – chronická nebezpečnosť kategórie 3 s upozornením H412. Tento aspekt pripomína, že pri udalostiach s nebezpečnými látkami nejde iba o okamžité ohrozenie ľudí a zasahujúcich zložiek, ale aj o možné dopady na životné prostredie. Súčasťou uvažovania pri zásahu preto musí byť aj snaha obmedziť šírenie látky a minimalizovať sekundárne škody.

Z pohľadu výcviku bol výber cyklopentánu vhodný práve preto, že spája viacero typov rizík: vysokú horľavosť, možné zdravotné účinky pri expozícii, potrebu ochrany zasahujúcich osôb, evakuáciu zasiahnutých a environmentálny rozmer udalosti. Cvičenie tak nenútilo zasahujúce zložky riešiť iba jeden izolovaný problém, ale komplexnú situáciu, ktorá sa môže v priemyselnom prostredí veľmi rýchlo meniť.

Prvotný zásah závodného hasičského zboru

Simulovanú situáciu začal ako prvý riešiť závodný hasičský zbor DANUCEM v počte 1+8. Po prvotnom vyhodnotení udalosti identifikoval väčší rozsah situácie a potrebu privolania posilových jednotiek.

Práve táto fáza cvičenia bola veľmi dôležitá. Pri reálnej udalosti v priemyselnom areáli sú prvé minúty rozhodujúce. Prvotná jednotka musí získať informácie, vyhodnotiť riziká, začať s prvými opatreniami, zabezpečiť varovanie alebo evakuáciu osôb a včas požiadať o ďalšie sily a prostriedky.

Prostredníctvom volania na Krajské operačné stredisko Bratislava boli vyrozumené profesionálne aj dobrovoľné hasičské jednotky. Na miesto postupne smerovali jednotky z Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Malackách, Záchrannej brigády Hasičského a záchranného zboru v Malackách a hasičských staníc v Bratislave.

Do cvičenia bola zapojená aj špeciálna technika vrátane hasičského robota Colossus, dronistov a ďalších

Diaľkovo ovládané zásahové zariadenie pri vodnom prúde.

Príslušníci záchranných zložiek s technickým vybavením.

prostriedkov využiteľných pri udalostiach s nebezpečnými látkami, požiarom a potrebou prieskumu v rizikovom priestore.

Z dobrovoľných hasičských zborov boli na miesto vyslané DHZO Malacky, DHZO Rohožník a DHZO Sološnica. Ich účasť bola dôležitá najmä z hľadiska preverenia spolupráce medzi profesionálnymi a dobrovoľnými hasičskými jednotkami, ako aj schopnosti zapojiť rôzne typy techniky do jedného riadeného zásahu.

Riadiaci štáb ako centrum koordinácie

Postupne prichádzajúce jednotky sa hlásili na riadiacom štábe, ktorý bol zriadený vo vonkajších priestoroch. Riadiaci štáb tvoril jeden z kľúčových prvkov celého cvičenia. Pri udalosti takéhoto rozsahu nie je možné efektívne riadiť zásah bez jasne stanoveného velenia, prehľadu o nasadených silách a prostriedkoch, evidencie úloh, komunikácie s jednotlivými tímami a priebežného vyhodnocovania vývoja situácie.

Na miesto sa dostavili aj príslušníci Policajného zboru SR. Polícia zabezpečovala viacero dôležitých úloh – uzáveru miesta udalosti, zabezpečenie príjazdu síl a prostriedkov zložiek IZS, pátracie činnosti, nasadenie dronu a zastúpenie v riadiacom štábe. Zapojené boli hliadky Policajného zboru vrátane PMJ Bratislava, obvodných oddelení v rámci OR PZ Malacky, ODI Malacky, dronu Policajného zboru a operačného dôstojníka v štábe.

Súčasne s príchodom polície prišli na miesto aj ďalšie organizácie: Záchranný Systém Slovensko, Centrálna záchranná služba, Emergency Rescue Slovakia a Dobrovoľná civilná ochrana.

Dobrovoľná civilná ochrana mala na mieste zastúpenie v počte 28 dobrovoľníkov. Ich úlohy súviseli s organizáciou cvičenia, figurantmi, logistickou podporou, spoluprácou s ďalšími zložkami a následne aj s pátracou časťou cvičenia.

Figurantstvo a realistické podmienky

Dôležitou súčasťou cvičenia boli figuranti. Vo vnútri areálu ich bolo 34. Tvorili ich zamestnanci spoločnosti DANUCEM, členovia Freiwillige Feuerwehr Gänserndorf, dobrovoľníci Dobrovoľnej civilnej ochrany, členovia DHZO Studienka, DHZO Plavecké Podhradie a ďalší zapojení účastníci.

Figuranti sú pri podobných cvičeniach mimoriadne dôležití. Umožňujú vytvoriť realistickú záťaž pre zasahujúce tímy. Záchranári a hasiči musia osoby vyhľadať, komunikovať s nimi, presunúť ich do bezpečia, odovzdať na ďalšie triedenie alebo ošetrenie a zároveň pokračovať v riešení hlavnej udalosti.

Dozor nad cvičením vykonával prednosta Okresného úradu Malacky Róbert Peťko. Na mieste boli aj pozorovatelia z Bezirkshauptmannschaft Gänserndorf, čo posilnilo medzinárodný rozmer celého podujatia.

Evakuácia, prieskum a zásah v náročných podmienkach

Závodný hasičský zbor DANUCEM pri prvotnom nasadení začal evakuovať nájdené zasiahnuté osoby do bezpečnej oblasti, kde bolo vytvorené dočasné hniezdo zranených osôb. Po príchode posilových jednotiek prevzal velenie zásahu veliteľ z Hasičského a záchranného zboru, ktorý v súčinnosti s miestnymi hasičmi začal vysielať prieskumné skupiny do určených budov a oblastí.

Súčasne bolo potrebné riešiť únik nebezpečnej látky a vzniknutý požiar. Nasadenie hasičského robota

Jedno z pracovísk koordinačného tímu

Figuranti s imitáciou poranení pri výcvikovom scenári.

uľahčilo hasebné a ochladzovacie práce v priestore, ktorý bol z hľadiska bezpečnosti náročný. Systematicky bol realizovaný prieskum určených oblastí a postupne bolo vytvorené aj sekundárne hniezdo zranených.

Zásah komplikovalo veľmi teplé počasie a nutnosť nasadenia v autonómnych dýchacích prístrojoch. Práve tento faktor výrazne zvyšoval fyzickú záťaž zasahujúcich hasičov. Cvičenie tak preverilo nielen technické a taktické postupy, ale aj odolnosť, výdrž, bezpečnostnú disciplínu a schopnosť pracovať v náročnom prostredí.

Súčasťou scenára bolo aj simulované zranenie jedného príslušníka zasahujúcej zložky. Táto situácia si vyžiadala jeho transport do pripravenej poľnej nemocnice. Cvičenie tým preverilo aj reakciu na udalosť, pri ktorej sa záchrancom stáva zranená osoba a systém musí vedieť bezpečne zabezpečiť aj jej pomoc.

Transport zranených a poľná nemocnica

Z hniezd zranených boli osoby postupne odvážané pomocou špeciálnych prívesných vozíkov za štvorkolky posádkami Czech SAR TEAMu. Do transportu sa zapojilo aj terénne vozidlo s korbou spoločnosti DANUCEM a vozidlo Dobrovoľnej civilnej ochrany.

Tento prvok bol významný najmä preto, že preveril presun väčšieho počtu zranených osôb v rámci areálu a medzi jednotlivými pracoviskami. V reálnych podmienkach môže byť transport zranených jednou z najťažších častí zásahu, najmä ak ide o členitý areál, zhoršené počasie, obmedzený prístup vozidiel alebo väčší počet postihnutých osôb.

Poľná nemocnica Humanosh Emergency Medical Team z Poľska bola vystavená výraznému náporu zranených osôb. Pacienti prichádzali s rôznym stupňom urgentnosti a v určitých momentoch ich bolo nárazovo viac, ako bolo dostupného personálu. Práve tento tlak členovia Humanosh Emergency Medical Team neskôr ocenili ako veľmi dobrú príležitosť precvičiť si situáciu podobnú udalosti s hromadným postihnutím osôb.

Cvičenie tak preverilo aj kapacitu zdravotníckeho triedenia, organizáciu príjmu pacientov, komunikáciu medzi transportnými tímami a zdravotníckou časťou, ako aj schopnosť pracovať pod tlakom.

Po zastavení úniku nebezpečnej látky, uhasení požiaru a evakuácii všetkých osôb bol vykonaný záverečný prieskum. Tým sa ukončila prvá etapa cvičenia. Pre cvičiace zložky a figurantov bol následne pripravený catering, ktorý zabezpečila spoločnosť DANUCEM.

Druhá etapa: pátranie po nezvestných osobách

Vyriešením situácie vo výrobnom areáli sa cvičenie neskončilo. Riadiaci štáb získal informáciu, že v lesnom priestore v blízkosti areálu cementárne sa mali pohybovať osoby. Bolo preto potrebné realizovať preventívne pátranie po nezvestných osobách.

Táto časť cvičenia preverila úplne iný typ činnosti ako prvá etapa. Kým v priemyselnom areáli dominoval zásah pri nebezpečnej látke, požiari, evakuácii a zdravotníckom triedení, v lesnom prostredí bolo potrebné riešiť organizáciu pátrania, prácu v sektoroch, komunikáciu medzi tímami a využitie technických prostriedkov.

Do pátrania boli zapojené pešie tímy, tímy na štvorkolkách a bezpilotné letecké prostriedky. Zúčastnili sa dve hliadky Policajného zboru SR vrátane dronu a niekoľkých členov riadiaceho štábu, dronisti HaZZ, 14 členov Dobrovoľnej civilnej ochrany vrátane jedného dronu, dvaja členovia Centrálnej záchrannej služby so štvorkolkou, Záchranný Systém Slovensko so štábnym vozidlom a 15 členmi a Emergency Rescue Slovakia so štvorkolkou.

Člen DCO počas činností v lesnom teréne.

Transportné prostriedky zasahujúcich tímov v priemyselnom areáli.

Pátranie prebiehalo v rozdelených sektoroch. Postupným prehľadávaním priestoru sa podarilo nájsť celkovo **17 figurantov**, ktorí boli následne presunutí do poľnej nemocnice na simulované ošetrenie. Cvičenie trvalo do neskorších popoludňajších hodín a ukončené bolo až po nájdení všetkých figurantov.

Prečo sú takéto cvičenia dôležité

SEARCH & RESCUE 2026 nebolo iba ukážkou techniky alebo formálnym výcvikom. Išlo o komplexné cvičenie, ktoré preverilo pripravenosť nasadených síl v náročných podmienkach, v horúcom počasí a v prostredí, ktoré kládlo vysoké nároky na organizáciu, komunikáciu a fyzickú výdrž.

Cvičenie ukázalo, že pri rozsiahlych udalostiach je nevyhnutná spolupráca viacerých subjektov. Profesionálne zložky prinášajú odbornosť, zákonné kompetencie, velenie a špecializované postupy. Dobrovoľné organizácie dokážu dopĺňať kapacity, prinášať špecifické odbornosti, techniku, logistickú podporu, figurantov, pátracie tímy, zdravotnícke zázemie alebo ďalšie podporné činnosti.

Významným prínosom bol aj medzinárodný rozmer. Zapojenie tímov z Rakúska, Českej republiky a Poľska prinieslo rôzne skúsenosti, odlišné prístupy, jazykovú bariéru aj potrebu hľadať spoločné riešenia. Práve takéto situácie sú cenné, pretože v reálnych mimoriadnych udalostiach môže byť cezhraničná spolupráca veľmi dôležitá.

Cvičenie zároveň ukázalo, že spolupráca profesionálov a dobrovoľníkov je možná a efektívna vtedy, ak je pripravená vopred, má jasné pravidlá, rešpektuje kompetencie jednotlivých zložiek a opiera sa o dôveru vybudovanú ešte pred samotnou krízou.

Význam pre Dobrovoľnú civilnú ochranu

Pre Dobrovoľnú civilnú ochranu je organizácia cvičenia takéhoto rozsahu veľkým záväzkom, ale aj potvrdením významu Dobrovoľnej civilnej ochrany a dobrovoľníctva v oblasti civilnej ochrany, krízovej pripravenosti a podpory zložiek integrovaného záchranného systému.

Pripraviť medzinárodné cvičenie s účasťou približne 150 osôb, priemyselným scenárom, nebezpečnou látkou, požiarom, evakuáciou, poľnou nemocnicou a následným pátraním po nezvestných osobách si vyžaduje dlhodobú prípravu, koordináciu a vysoké nasadenie organizátorov aj partnerov, ktorým by sme chceli poďakovať.

Siedmy ročník SEARCH & RESCUE opäť ukázal, že dobrovoľníci nemusia byť iba doplnkom systému. Pri správnom zapojení, odbornej príprave a rešpektovaní velenia môžu byť významnou podpornou kapacitou pri mimoriadnych udalostiach, cvičeniach aj krízových situáciách.

Najväčšou hodnotou cvičenia však neboli len počty účastníkov, technika alebo rozsah scenára. Najväčšou hodnotou bola schopnosť rôznych zložiek spolupracovať, komunikovať a spoločne riešiť zložitú situáciu. A práve to je základom pripravenosti na reálne udalosti.

Záver

SEARCH & RESCUE 2026 preverilo zásah pri simulovanom úniku cyklopentánu, požiari v priemyselnom areáli, evakuácii zasiahnutých osôb, činnosti poľnej nemocnice a následnom pátraní v lesnom prostredí. Cvičenie potvrdilo, že pripravenosť nevzniká až v momente krízy, ale buduje sa dlhodobo – spoločnými výcvikmi, plánovaním, spoluprácou a ochotou učiť sa.

Dobrovoľná civilná ochrana si váži všetky zapojené zložky, organizácie, partnerov, figurantov a pozorovateľov, ktorí prispeli k úspešnej realizácii tohto náročného medzinárodného cvičenia.

Takéto cvičenia majú význam nielen pre zapojených profesionálov a dobrovoľníkov, ale aj pre bezpečnosť obyvateľstva. Každá hodina prípravy, každý preverovaný postup a každá skúsenosť z cvičenia môžu v budúcnosti rozhodnúť o tom, ako rýchlo, bezpečne a efektívne dokážeme pomôcť pri skutočnej mimoriadnej udalosti.

Keď väčšina z nás v noci spí alebo oddychuje pri telke, jemu pípne výzva a do pár minút vyráža do terénu. Sebastian Boroš patrí k ľuďom, na ktorých sa môžeme spoľahnúť v tých najťažších momentoch. Rok 2025 bol preňho výnimočný – stal sa z neho Dobrovoľník roka Dobrovoľnej civilnej ochrany. Aká bola jeho cesta od prvého výcviku na polygóne až po ocenenie? Ako reaguje jeho rodina, keď uprostred noci odchádza na zásah, a čo všetko sa skrýva za neviditeľnou prácou dobrovoľníkov? Priprav sa na inšpiratívny rozhovor o odvahe, priateľstve a reálnej pomoci tam, kde je to najviac potrebné.

1. Začiatky, motivácia a cesta k oceneniu

● Rok 2025 bol pre Teba výnimočný – získal si titul Dobrovoľník roka DCO. Keď sa obzrieš úplne na začiatok, čo bol ten prvý impulz, kedy si si povedal: „Chcem sa stať súčasťou Dobrovoľnej civilnej ochrany“?

Prvý impulz prišiel z prirodzenej túžby pomáhať a byť užitočný tam, kde je to najviac potrebné.

● Spomínaš si na svoj úplne prvý zásah alebo výcvik? Aký to bol pocit a čo Ťa vtedy najviac prekvapilo?

Na svoj prvý výcvik aj zásah si spomínam veľmi dobre – prvý výcvik bol polygón v Slovnafte a moje prvé nasadenie v teréne bolo pátranie. Na polygóne ma najviac prekvapilo, akí super ľudia sú v DCO, a pri prvom pátraní to bol hlavne adrenalín, zodpovednosť a čisté sústredenie na cieľ.

● Aká bola Tvoja predstava o DCO predtým, než si do nej vstúpil, a ako sa zmenila dnes, keď v nej patríš k najaktívnejším členom?

Keď mám povedať pravdu, predtým som nemal skoro žiadnu predstavu. Dnes však viem, že DCO nie je len o nosení uniformy, ale o skvelej partii ľudí, neustálom vzdelávaní a reálnej pomoci tam, kde to druhí najviac potrebujú.

2. Výnimočný rok 2025, terén a každodenná realita

● Titul Dobrovoľník roka sa neudeľuje za zásluhy na papieri. Ktorý zásah či akcia v roku 2025 Ti najviac utkveli v pamäti a možno Ti k tomuto oceneniu výrazne dopomohli?

Určite to bola slintačka a krívačka, keď sme boli mnohí v nasadení 24/7. Bolo to neskutočne náročné obdobie, siahalo sa na dno síl, ale práve tam sa ukázala sila nášho tímu a to, čo práca v DCO naozaj znamená.

● Za každým úspešným zásahom sú hodiny neviditeľnej práce. Čo všetko robíte na výcvikoch, kým nepríde ostrá výzva?

Najdôležitejšie sú určite výcviky – či už ide o prvú pomoc, technickú pomoc alebo prácu s vysielačkami. Rovnako dôležitá je aj práca okolo techniky a výstroje, o ktoré sa pravidelne staráme, aby bolo všetko v 100 % stave a okamžite pripravené na výjazd.

● S akými najväčšími výzvami sa pri práci v teréne stretávaš – či už ide o nevyspytateľné počasie, techniku alebo psychický tlak?

Najväčšou výzvou je jednoznačne psychický tlak spojený s neistotou a nedostatkom času, najmä keď ide o život. K tomu sa často pridáva aj nevyspytateľné počasie či náročný terén, kde sa človek musí spoľahnúť na techniku a stopercentnú súhru tímu, aj keď sú sily na dne.

zásahová jednotka DCO sa pripravuje na zásah

● Existuje konkrétna zručnosť z DCO, ktorú si už nečakane využil aj v osobnom alebo profesijnom živote?

Určite je to prvá pomoc. Vďaka výcvikom v DCO človek v krízovej situácii nespanikári, presne vie, ako reagovať, a dokáže rýchlo pomôcť aj mimo zásahov – či už v práci, na cestách alebo medzi blízkymi.

3. Osobný život, psychika a rovnováha

● Získať ocenenie Dobrovoľník roka si vyžaduje nespočetne veľa odslúžených hodín. Ako reaguje tvoja rodina a blízki, keď Ti uprostred noci pípne výzva na zásah?

Zvykli si, aj keď je to pre nich niekedy ťažké. Plne ma však podporujú, berú to tak, že je to moja súčasť, a hlavne si prajú, aby som sa zo zásahu vždy vrátil v poriadku.

● Ako zvládaš stres v náročných situáciách a aký je Tvoj overený recept na „vyčistenie hlavy“ po ťažkej akcii?

V náročných situáciách mi pomáha sústrediť sa na to, čo musím spraviť, a spoľahnúť sa na výcvik a tím. A najlepší recept na vyčistenie hlavy po ťažkej akcii? Pre mňa je to manuálna práca v dielni, vŕtanie sa v motoroch a čas strávený s blízkymi. Keď človek zamestná ruky niečím, hlava sa najrýchlejšie vráti do normálu.

● Čo Ti pôsobenie v DCO vzalo a čo ti naopak – okrem samotného ocenenia – do života dalo?

Vzalo mi to hlavne kopec voľného času, prebdené noci a kúsok pohodlia, keď človek musí vyraziť do terénu v nečase. Na oplátku mi však DCO dalo skvelých priateľov, na ktorých sa môžem spoľahnúť v každej situácii, zručnosti, ktoré využijem na celý život, a hlavne pocit, že to, čo robím, má reálny zmysel.

4. Tímový duch (pretože nikto nie je hrdinom sám)

● Za každým úspešným jednotlivcom stojí silný tím. Ako tvoje ocenenie zobrali ostatní v DCO a čo je tou hlavnou ingredienciou, vďaka ktorej si v teréne tak rozumiete?

Ostatní to zobrali super – všetci dobre vedia, že je to ocenenie pre celú skupinu, pretože sám človek v teréne nezmôže nič. A tá hlavná ingrediencia? Určite vzájomná dôvera a kamarátstvo. V teréne každý presne vie, čo má robiť, a môžeme sa jeden na druhého na sto percent spoľahnúť aj v tých najťažších chvíľach.

● Máte v tíme nejaké vlastné tradície, rituály alebo interné žarty, ktoré vám pomáhajú udržať dobrú náladu aj po náročných výjazdoch?

Jasné, bez humoru a vlastných tradícií by to v takomto nasadení nešlo. Určite máme svoje interné žarty, kódové označenia a humorné pomenovania, ktoré vznikli priamo na výcvikoch alebo pri nočných výjazdoch. Rovnako nám pomáha spoločné posedenie po akcii, kde pri dobrej káve alebo jedle všetko rozoberieme, uvoľníme napätie a spláchneme stres. Práve tento odľahčený humor a interný slang nás držia nad vodou aj po tých najťažších zásahoch.

5. Odkaz pre čitateľov a pohľad dopredu

● Čo pre Teba ocenenie Dobrovoľník roka 2025 znamená do budúcna – vnímaš ho ako záväzok alebo povzbudenie?

Vnímam ho hlavne ako obrovské povzbudenie a motiváciu, ale určite aj ako zdravý záväzok. Je to pre mňa potvrdenie, že to, čo robíme, má zmysel, a zároveň ma to ženie vpred – naďalej na sebe makať, zlepšovať svoje zručnosti na výcvikoch a byť kedykoľvek pripravený pomôcť tam, kde to bude potrebné.

● Aké vlastnosti by podľa Teba nemali chýbať človeku, ktorý chce byť naozaj dobrým dobrovoľníkom DCO?

Predovšetkým musí mať srdce na správnom mieste a chcieť pomáhať.

● Čo by si odkázal ľuďom, ktorí nad dobrovoľníctvom uvažujú, ale stále váhajú?

Odkázal by som im jedinú vec: neváhajte a poďte do toho.

Skupina záchranárov s technickým vybavením a motorovými pílami pri dopravnom značení Krnov a Brantice.

Dvojica záchranárov v ochranných oblekoch pri činnosti vo vode.

Záverečná „bleskovka“ pre Dobrovoľníka roka

1. Prvá vec, ktorú si spravil, keď si sa dozvedel o nominácii na Dobrovoľník roka 2025?

Prvá vec? Úprimne, bol to čistý šok a neveriaci úsmev. Musel som si tú správu prečítať dvakrát, aby mi to vôbec došlo.

2. Tri veci, ktoré Ti v batohu/výstroji pri výjazde nikdy nesmú chýbať?

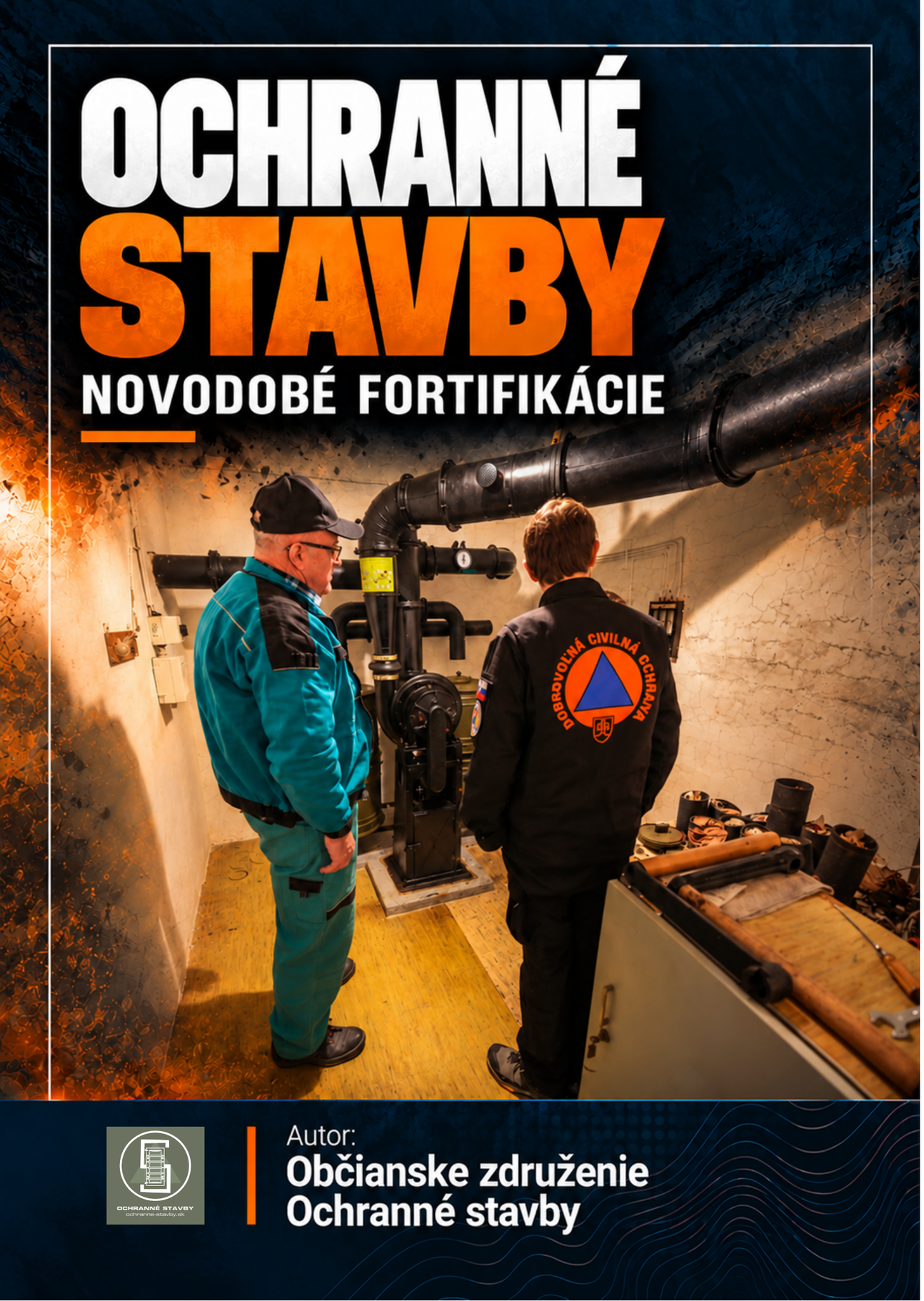
Fúha, tých vecí je síce plno, ale ak mám vybrať tri najdôležitejšie, tak určite poriadne svetlo, rukavice a nejaký nožík.

3. Káva alebo energetický nápoj počas náročného výjazdu?

Za mňa určite energetický nápoj, keďže káva mi nechutí

4. Jedno slovo, ktorým by si opísal tím?

Tím DCO sa dá opísať veľmi jednoducho jedným slovom, a to je RODINA

OCHRANNÉ STAVBY - NOVODOBÉ FORTIFIKÁCIE

Občianske združenie Ochranné stavby

„Jeden zo základných ľudských pudov, ktorý núti človeka chovať sa spôsobom zaisťujúcim prežitie v prípade akéhokoľvek nebezpečenstva a ohrozenia, je pud sebazáchovy."

Odnepamäti človek hľadal úkryt pred nebezpečenstvom. Od priekop a hradieb až po moderné úkryty a novodobé fortifikácie sa ochranné stavby menili podľa zbraní a hrozieb svojej doby.

20. storočie prinieslo hrozbu leteckých útokov a zbraní hromadného ničenia, čo viedlo k vzniku protileteckých a protiatómových úkrytov. Dnes už, žiaľ, väčšina týchto objektov v dôsledku zanedbanej údržby stratila svoj pôvodný význam. Naďalej však zostávajú ako svedkovia histórie.

Myšlienka dokumentovať históriu civilnej obrany vznikla v roku 2016, pôvodne len ako projekt nadšencov s webstránkou. V roku 2024 bolo na týchto základoch založené občianske združenie. V roku 2024 sa o.z. Ochranné stavby pripojilo ku Dobrovoľnej civilnej ochrane v rámci "Modulu histórie".

Cieľom je dokumentovať históriu civilnej ochrany a prebádať tieto historické oblasti: civilná protiletecká ochrana (roky 1935-1950), civilná obrana a ochrana, história ochranných stavieb ČSĽA.

Základnou ideou je predísť postupnému zabudnutiu dôležitého článku histórie ochrany a obrany našej vlasti a informovať širokú verejnosť o existencii potreby ochranných stavieb a rozšíriť povedomie o týchto stavbách a okolnostiach ich vzniku.

Podstatu našej práce tvorí dokumentácia objektov, prieskum jednotlivých úkrytov CO za účelom katalogizácie úkrytov, rekognoskácie architektúry či účelovosti ochranných stavieb. Prinášame fakty, ktoré sa v učebniciach ani na internete nenachádzajú, formou náučno-historických článkov na našej webstránke www.ochranne-stavby.sk

Špeciálnu časť má aj navštevovanie archívov, zhromažďovanie archiválií a dokumentácií a ich postupná digitalizácia pre potreby odbornej verejnosti.

Zároveň OZ Ochranné stavby vykonáva aj vzdelávacie činnosti na úseku civilnej ochrany. Spolupracujeme s okresnými a mestskými úradmi, školami, školskými inštitúciami, verejnými inštitúciami či so širokou verejnosťou.

Ochranné stavby OZ nevyužíva grantové možnosti ani dotačnú politiku. Všetky aktivity súvisiace s cestovaním, chodom web stránky, kúpou techniky a podobne si financujeme sami z vlastných zdrojov. Plnenie cieľov občianskeho združenia je dobrovoľné, nie za účelom dosiahnutia zisku.

Ochranné stavby sú dôležitou súčasťou našich dejín. Chceme ich zachovať ako pamiatku minulosti – a veríme, že nikdy nebudú musieť slúžiť svojmu pôvodnému účelu využitím bojovej prevádzky.

Ochranné stavby môžete sledovať aj na našich sociálnych sieťach Facebook ochranne-stavby.sk či na Instagrame ochranne_stavby

Históriu a vznik vašej organizácie,

- 2014-2016 - povrchom.sk
- 2016-2024 - projekt a webstránka ochranne-stavby.sk
- 2024 -´súčasnosť - Ochranné stavby, občianske združenie

Územnú pôsobnosť a odborné zameranie,

Občianske združenie Ochranné stavby vykonáva svoj bádateľsko-historický výskum na území celého Slovenska. Keďže sme boli v minulosti historickou súčasťou Československa, náš výskum prirodzene pokračuje aj na území dnešnej Českej republiky. V rámci

Ilustrácia ľudí v jaskynnom úkryte.

špeciálnej rubriky ZAHRANIČIE sa venujeme aj histórii úkrytov budovaných za doby Studenej vojny na území Maďarska, Poľska či krajín bývalej Juhoslávie.

Počet členov a aktívnych dobrovoľníkov,

V súčasnosti naše občianske združenie pozostáva z 13 registrovaných členov. Z nich traja hlavní členovia zodpovedajú za výskum vo svojich domovských regiónoch – Západoslovenskom, Stredoslovenskom a Východoslovenskom. Tím zároveň tvoria predseda občianskeho združenia, zakladateľ projektu - autor článkov, editor webstránky, fotograf a manažérka sociálnych sietí.

Technika a materiálne vybavenie,

Základným „vybavením“ našich členov je predovšetkým znalosť úkrytov civilnej ochrany, ich fungovania, technického vybavenia a ďalších súvislostí. Rovnako dôležitá je znalosť historického kontextu a politických pomerov vtedajšieho Československa, ktoré sa výrazne odrážali v postupných zmenách koncepcie výstavby úkrytov a ochrany obyvateľstva.

Materiálno-technické vybavenie pri našom výskume predstavuje predovšetkým kvalitná baterka, rukavice, bezpečnostná obuv či profesionálny fotoaparát

Ukrytie obyvateľstva do civilného protileteckého úkrytu v 40. rokoch minulého storočia

Návšteva veliteľského úkrytu s p. Vladimírom Bielym, bývalým náčelníkom PRCHO Štábu CO Považská Bystrica

so širokouhlým objektívom. V rámci činnosti nášho múzea zároveň disponujeme zbierkou viac než dvesto predmetov súvisiacich s civilnou ochranou, medzi ktoré patria napríklad ochranné masky, dozimetre, hlásiče radiácie a podobne.

Ochranné stavby o.z. dokumentujúce úkryty civilnej ochrany profesionálnou fototechnikou

Počet aktivít, výcvikov alebo zásahov za minulý rok, prípadne tento rok,spoluprácu so zložkami IZS, štátom alebo samosprávou

Vo vzdelávacom stredisku v Banskej Bystrici sme v školskom roku 2025/2026 uvítali cez 1000 návštevníkov, ktorých tvoria žiaci ZŠ, SŠ, VŠ, zamestnanci okresných úradov, seniori či široká verejnosť. V tomto roku 2026 sme zatiaľ vykonali viac ako 1 200 osobohodín, ktoré okrem vzdelávacích činností vo vzdelávacom stredisku a jeho technickej údržby tvoria aj desiatky návštev zariadení civilnej ochrany, konzultácií či pátrania v archívoch.

Dokumentácia štolovanej šachty núdzového výlezu z úkrytu

Bádanie v bývalom VS úkryte štábu Stavebno-technickej služby CO ZsK v Nitre

Najväčšie výzvy, potreby a plány do budúcnosti

Naším cieľom, ktorý je zároveň veľkou výzvou, je zdokumentovať čo najväčší počet úkrytov civilnej ochrany a zhromaždiť čo najviac archívnych materiálov, ktoré umožnia lepšie poznanie vývoja civilnej ochrany v 20. a 21. storočí. Získané znalosti budú tvoriť komplexné historické štúdium na túto tému, ktorá doposiaľ nebola historikmi komplexne spracovaná a padá do nezdokumentovaného zabudnutia.

Do budúcnosti by sme uvítali predovšetkým zlepšenie fungovania štátnych archívov – najmä znižovanie počtu nespracovaných archívnych fondov, digitalizáciu archiválií a ich následné sprístupňovanie verejnosti prostredníctvom internetu. Rovnako považujeme za dôležité, aby odborné organizácie a občianske združenia zaoberajúce sa touto problematikou mali pri bádaní primeranú podporu a profesionálny prístup zo strany príslušných inštitúcií.

Naším želaním je tiež zlepšenie prístupu štátu a vlastníkov úkrytov civilnej ochrany k ich významu a potrebe ich zachovania. V súčasnosti sa však stretávame skôr so snahou vlastníkov o vyraďovanie úkrytov než s úsilím o ich zachovanie. Dôvodom je aj absencia dostatočnej motivácie a podpory zo strany štátu, ktorá by vlastníkom pomáhala (napr. finančne) k udržiavaniu týchto objektov. Predovšetkým v súčasnej bezpečnostnej situácii preto považujeme za dôležité venovať úkrytom civilnej ochrany väčšiu pozornosť, podporovať ich zachovanie a zabezpečiť ich pravidelnú údržbu, aby si aj do budúcnosti mohli plniť svoju ochrannú funkciu.

Stretnutie v múzeu zdravotníctva v úkryte CO v Partizánskom, ktoré prevádzkuje o.z. Vedieme

Oprášenie zabudnutej dokumentácie z veliteľského úkrytu pod bytovým domom

Bádateľská návšteva Vojenského historického archívu a digitalizácia

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá komplexným vývojom radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v podmienkach Slovenskej a Českej republiky v časovom horizonte od roku 1993 až po súčasnosť s dôrazom na právne predpisy, normy a nariadenia. Cieľom príspevku je identifikovať kľúčové právne a systémové zmeny, ktoré formovali moderné prístupy rozvoja radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v SR a ČR. V prvej časti príspevku je uvedený chronologický prehľad vývoja radiačnej, chemickej a biologickej ochrany od roku 1993 po súčasnosť v SR. V druhej časti príspevku je uvedený chronologický prehľad vývoja radiačnej, chemickej a biologickej ochrany od roku 1993 po súčasnosť v ČR. V záverečnej časti príspevku je uvedená komplexná sumarizácia získaných poznatkov s dôrazom na identifikáciu spoločných prvkov a rozdielov v skúmanej problematike radiačnej, chemickej a biologickej ochrany.

Kľúčové slová

radiačná ochrana, chemická ochrana, biologická ochrana, právne predpisy, vývoj

Annotation

This paper examines the comprehensive development of radiological, chemical, and biological protection in the Slovak and Czech Republics from 1993 to the present, focusing on relevant legislation, standards, and regulations. The aim is to identify the key legal and systemic changes that have shaped modern approaches to the development of radiological, chemical, and biological protection in both countries. The first part of the paper presents a chronological overview of this development in the Slovak Republic, while the second part provides a similar overview for the Czech Republic. The final section offers a comprehensive summary of the findings, highlighting commonalities and differences regarding the subject matter of radiological, chemical, and biological protection.

Keywords

radiation protection, chemical protection, biological protection, legal regulations, development

Úvod

Rozpad ČSFR k 1. januáru 1993 predstavoval významný medzník vo vývoji radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (ďalej len „RCHBO“). Vznik samostatnej Slovenskej a Českej republiky znamenal praktickú transformáciu dovtedajšieho jednotného československého systému RCHBO, ktorý bol budovaný najmä v období studenej vojny, na dva samostatné národné systémy. Oba štáty pritom vychádzali zo spoločného legislatívneho, organizačného a odborného základu, avšak postupne vytvorili vlastné legislatívne rámce a inštitucionálne štruktúry. Vývoj RCHBO v oboch krajinách po roku 1993 bol zároveň výrazne ovplyvnený integráciou do európskych a medzinárodných bezpečnostných štruktúr, najmä Európskej únie (ďalej len „EÚ“) a NATO, ako aj implementáciou medzinárodných dohovorov týkajúcich sa zbraní hromadného ničenia (ďalej len „ZHN“) a ďalších (odporúčania ICRP a MAAE). Moderný prístup k RCHBO sa preto postupne orientoval na komplexné riadenie rizík, pripravenosť na mimoriadne udalosti a ochranu obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok, ionizujúceho žiarenia a biologických hrozieb. Vzhľadom na skutočnosť, že v roku 1993 došlo k rozpadu ČSFR a vzniku samostatnej Slovenskej a Českej republiky, je tento príspevok rozdelený na dve samostatné kapitoly, ktoré sa osobitne venujú vývoju danej oblasti v SR a v ČR, a to s dôrazom na legislatívny vývoj a inštitucionálne zabezpečenie.

1. Vývoj radiačnej, chemickej a biologickej ochrany od roku 1993 po súčasnosť v podmienkach SR

Po vzniku samostatnej SR 1. januára 1993 začal proces budovania vlastného systému RCHBO, ktorý nadviazal na skúsenosti a organizačné štruktúry bývalej ČSR. Transformácia bezpečnostného prostredia po skončení studenej vojny, ako aj nové typy rizík spojené s technologickým rozvojom, priemyselnými haváriami, radiačnými udalosťami a biologickými hrozbami, si vyžadovali postupné vytvorenie moderného systému RCHBO. V priebehu 90. rokov bol tento systém formovaný najmä prostredníctvom legislatívnych opatrení, inštitucionálneho zabezpečenia a integrácie ochrany obyvateľstva do širšieho rámca krízového riadenia štátu. Jedným z prvých krokov pri formovaní nového systému bolo vytvorenie základných inštitucionálnych štruktúr. Už v roku 1993 vznikol *Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky*, ktorý prevzal kompetencie v oblasti jadrovej bezpečnosti a štátneho dozoru nad jadrovými zariadeniami. Bol zriadený na základe *kompetenčného zákona č. 2/1993 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy* (v súčasnosti nahradený zákonom č. 575/2001 Z. z., o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy), pričom v súčasnosti plní úlohy ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti štátneho dozoru nad jadrovou bezpečnosťou jadrových zariadení, vykonáva pôsobnosť stavebného úradu pri stavbách

jadrových zariadení, posudzuje a hodnotí bezpečnostnú dokumentáciu a pod.[1, 2]

V rovnakom období bol reorganizovaný aj systém verejného zdravotníctva, vrátane *Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky*, ktorý zohráva významnú úlohu najmä v oblasti biologickej ochrany, epidemiologického dohľadu a ochrany zdravia obyvateľstva. *„Úrad odborne a metodicky riadi, usmerňuje a kontroluje výkon štátnej správy v oblasti verejného zdravotníctva uskutočňovaný regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva v Slovenskej republike.“* [3] Legislatívny základ systému RCHBO bol položený prijatím *zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva*. Tento zákon okrem iného upravuje systém ochrany obyvateľstva pri mimoriadnych udalostiach vrátane radiačných, chemických a biologických rizík. Súčasne vymedzuje samotný pojem protiradiačných, protichemických a protibiologických opatrení, a to v § 3 ods. 11 ako *„opatrenia určené na zníženie alebo na vylúčenie následkov pôsobenia nebezpečných látok.“* Súčasne stanovuje, že vykonávanie týchto opatrení realizuje civilná ochrana, pričom Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) sa podieľa na radiačnom a chemickom monitorovaní. [4]

V druhej polovici 90. rokov sa SR zapojila do medzinárodného režimu nešírenia ZHN. Dôležitým krokom bolo prijatie *zákona č. 129/1998 Z. z. o zákaze chemických zbraní*, ktorý implementoval záväzky vyplývajúce z *Dohovoru o zákaze chemických zbraní (CWC)*. Tento právny predpis zakazuje vývoj, výrobu, skladovanie a používanie chemických zbraní a zároveň zavádza kontrolné mechanizmy nad vybranými chemickými látkami a činnosťami v súlade s CWC. Tento zákon súčasne stanovuje, že *„orgánom štátnej správy v oblasti zákazu chemických zbraní je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky.“* [5]

Začiatok 21. storočia priniesol ďalšie posilnenie legislatívneho rámca ochrany obyvateľstva. Významnú úlohu zohral *ústavný zákon č. 227/2002 Z. z., o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu*, ktorý upravuje fungovanie štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Na tento zákon nadväzuje *zákon č. 387/2002 Z. z., o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu*, ktorý vytvára rámec pre koordináciu orgánov verejnej správy pri riešení krízových situácií.

V oblasti jadrovej bezpečnosti bol *prijatý zákon č. 541/2004 Z. z., o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon)*. Tento zákon upravuje podmienky mierového využívania jadrovej energie, podmienky nakladania s rádioaktívnym odpadom, kategorizuje jadrový materiál a predovšetkým určuje kompetencie a podmienky výkonu štátnej správy a štátneho dozoru Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky, a to v oblastiach:

- jadrovej bezpečnosti jadrových zariadení,
- pri mierovom využívaní jadrovej energie,
- pri preprave rádioaktívneho materiálu,
- pri fyzickej ochrane jadrových zariadení, jadrových materiálov, vyhoretého jadrového paliva,
- pri fyzickej ochrane pri preprave rádioaktívneho materiálu,
- pri havarijnom plánovaní.[6]

Zásadný medzník v oblasti RCHBO vytvoril aj vstup SR do EÚ v roku 2004, kedy došlo k harmonizácii právnych predpisov SR s predpismi EÚ a najmä kedy sa stala SR členom EUROATOMu.[7] Postupne sa v prvých rokoch 21. storočia vytváral aj komplexný systém ochrany obyvateľstva, ktorý zahŕňal aj vykonávacie právne predpisy. Medzi významné patria najmä *vyhláška Ministerstva vnútra SR č. 523/2006 Z. z., o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany* a *vyhláška MV SR č. 533/2006 Z. z., o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok*, ktoré vhodne doplňujú zákony v oblasti RCHBO a čím sa tento systém stáva procesne funkčným.

Biologická ochrana bola významne posilnená až prijatím *zákona č. 218/2007 Z. z. o zákaze biologických zbraní*, ktorý implementuje záväzky vyplývajúce z *Dohovoru o zákaze biologických a toxínových zbraní (BWC)*. Podobne ako tomu bolo u zákona o zákaze chemických zbraní (129/1998 Z. z.), je tento v súlade s ustanoveniami a požiadavkami *Dohovoru BWC*. Prijatie tohto zákona znamenalo faktické zakomponovanie ochrany pred biologickými zbraňami do vnútroštátneho právneho poriadku SR a súčasne komplexné podporenie oblasti biologickej ochrany a najmä čo sa týka jej inštitucionálneho zabezpečenia, nakoľko podľa § 7, písm. a) až c) tohto zákona vykonáva štátnu správu v oblasti dodržiavania zákazu biologických zbraní Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“), Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici.[8] V tom istom roku bol súčasne prijatý *zákon č. 355/2007 Z. z., o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia*, ktorý vytvára rámec pre epidemiologický dohľad, prevenciu a kontrolu prenosných ochorení, pričom stanovuje, že Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky spolupracuje s ďalšími orgánmi pri presadzovaní opatrení týkajúcich sa látok, ktoré možno zneužiť na výrobu chemických a biologických zbraní.[9]

Dôležitým prvkom ochrany obyvateľstva je aj prevencia priemyselných havárií. Túto oblasť upravuje *zákon č. 128/2015 Z. z., o prevencii závažných priemyselných haváriách*, ktorý implementuje smernice Európskej únie (SEVESO).[10] Tento zákon zavádza povinnosti pre prevádzkovateľov zariadení pracujúcich s nebezpečnými chemickými látkami a upravuje systém prevencie, pripravenosti a reakcie na priemyselné havárie. Významným míľnikom vo vývoji radiačnej ochrany bol *zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane*. Tento zákon implementuje európske základné bezpečnostné štandardy (Basic safety standards - BSS) a reflektuje odporúčania *Medzinárodnej komisie pre radiačnú ochranu (ICRP)* a *Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE)*. Moderný systém radiačnej ochrany je založený na princípoch odôvodnenia, optimalizácie (ALARA) a limitovania dávok. Zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane v § 4 ods. 1, písm. a) až g) stanovuje, že štátnu správu v oblasti radiačnej ochrany vykonáva MZ SR, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a jeho regionálne úrady, Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, MV SR a Slovenská informačná služba.[11]

Súčasťou tohto zákona je aj vyjadrenie limitovania dávok v súlade so základnými princípmi radiačnej ochrany. Ako príklad je možné uviesť § 2 ods. 1, písm. ap), kde je ustanovené, že *„pracovisko je priestor, kde v dôsledku pracovnej činnosti efektívna dávka pracovníka môže prekročiť 1 mSv za kalendárny rok alebo ekvivalentná dávka v očnej šošovke, koži alebo v končatinách môže prekročiť príslušný limit ožiarenia obyvateľa; ak ide o ožiarenie radónom, za pracovisko sa považuje priestor, kde priemerná ročná hodnota objemovej aktivity radónu prekročí referenčnú úroveň 300 Bq.m-3.“* [12] Z pohľadu samotnej radiačnej ochrany je dôležité, že tento zákon vymedzuje samotný pojem radiačnej ochrany, a to ako *„systém technických opatrení alebo organizačných opatrení na obmedzenie ožiarenia fyzických osôb pred účinkami ionizujúceho žiarenia.“* [13]

Najvýznamnejšiu skúšku systému biologickej ochrany v moderných dejinách SR predstavovala pandémia COVID-19. V praxi sa preukázala potreba posilnenia laboratórnych kapacít, epidemiologického dohľadu, koordinácie medzi orgánmi verejného zdravotníctva a záchrannými zložkami, ako aj potreba strategických

1 Zákon č. 575/2001 Z. z., o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

2 Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky. Zriadenie, kompetencie a činnosti. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://www.ujd.gov.sk/urad/o-urade/zriadenie-ujd-sr-kompetencie-a
cinnosti-ujd-sr/.

3 Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky. O úrade. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://www.uvzsr.sk/web/uvzsr/o-%C3%BArade.

4 Zákon č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

5 Zákon č. 129/1998 Z. z., o zákaze chemických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

6 Zákon č. 541/2004 Z. z., o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

7 Medzinárodná organizácia založená v roku 1957 za účelom koordinácie výskumu a rozvoja jadrovej energie v Európe.

8 Zákon č. 218/2007 Z. z., o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

9 Zákon č. 355/2007 Z. z., o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

10 Právne predpisy EÚ zamerané na prevenciu závažných priemyselných havárií s prítomnosťou nebezpečných chemických látok. Aktuálne SEVESO III - 2012/18/EU. Vychádza z havárie spoločnosti ICMESA z roku 1976 v talianskom meste Seveso.

11 Zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

12 Zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

13 Zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

zásob ochranných prostriedkov a dezinfekčných materiálov.

Koordináciu ochrany obyvateľstva a krízového riadenia zároveň zabezpečujú príslušné ministerstvá, najmä MV SR a MZ SR. Pri formovaní moderného systému RCHBO zohrávajú významnú úlohu aj medzinárodné organizácie a regulačné rámce, najmä odporúčania ICRP, ako aj legislatívne požiadavky vyplývajúce z členstva SR v EUROATOMu. Tieto medzinárodné normy prispievajú k harmonizácii národnej legislatívy, k zvyšovaniu úrovne ochrany obyvateľstva a k rozvoju medzinárodnej spolupráce v oblasti pripravenosti na radiačné, chemické a biologické riziká. V nasledujúcej tabuľke 1 je uvedený chronologický zoznam hlavných právnych predpisov upravujúcich RCHBO v SR od roku 1993.

Tabuľka 1 *Chronologický prehľad najdôležitejších právnych predpisov upravujúcich RCHBO v Slovenskej republike od roku 1993* (Zdroj: Skladaný, Orinčák, 2026)

Rok	Dokument	Oblasť	Význam
1993	Vznik Slovenskej republiky a prevzatie záväzkov z medzinárodných zmlúv bývalej ČSFR	RCHBO	Začiatok samostatného vývoja systému ochrany obyvateľstva a bezpečnostnej legislatívy.
1994	Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva	RCHBO	Základný právny rámec ochrany obyvateľstva pri mimoriadnych udalostiach.
1997	Dohovor o zákaze chemických zbraní (CWC)	Chemická	Medzinárodný zákaz vývoja, výroby a používania chemických zbraní.
1998	Zákon č. 129/1998 Z. z. o zákaze chemických zbraní	Chemická	Implementácia CWC do slovenskej legislatívy.
2002	Zákon č. 129/2002 Z. z., o integrovanom záchrannom systéme	RCHBO	Záchranné zložky
2002	Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu	RCHBO	Ústavný základ fungovania štátu v krízových stavoch.
2002	Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách	RCHBO	Koordinácia orgánov štátu pri krízových situáciách.
2004	Zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon)	Radiačná	Upravuje jadrovú bezpečnosť a nakladanie s jadrovými materiálmi.
2004	Vstup SR do Európskej únie a Euratomu	Radiačná	Harmonizácia legislatívy radiačnej ochrany s normami EÚ.
2005	Medzinárodné zdravotné predpisy WHO (IHR 2005)	Biologická	Medzinárodný rámec pripravenosti na epidemické a pandemické hrozby.
2006	Vyhláška MV SR č. 523/2006 Z. z.	RCHBO	Organizovanie záchranných prác a jednotiek civilnej ochrany.
2006	Vyhláška MV SR č. 533/2006 Z. z.	Chemická	Ochrana obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok.

Rok	Dokument	Oblasť	Význam
2007	Zákon č. 218/2007 Z. z. o zákaze biologických zbraní	Biologická	Implementácia Dohovoru o zákaze biologických a toxínových zbraní.
2007	Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia	Biologická	Základný zákon epidemiologického dohľadu a ochrany verejného zdravia.
2010	Zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií	Chemická	Prevencia havárií s nebezpečnými chemickými látkami.
2011	Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach	Biologická	Regulácia liečiv a biologických zdravotníckych prostriedkov.
2013	Smernica Rady 2013/59/Euratom (Basic safety standards – BSS)	Radiačná	Základné bezpečnostné štandardy pre radiačnú ochranu v EÚ.
2018	Zákon č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane	Radiačná	Komplexná legislatíva radiačnej ochrany implementujúca BSS.
2018	Vykonávacie vyhlášky k zákonu č. 87/2018 Z. z.	Radiačná	Stanovenie radiačných limitov, monitorovania a ochranných opatrení.
2020	Zákon č. 69/2020 Z. z. o mimoriadnych opatreniach COVID-19	Biologická	Legislatívna reakcia na pandemickú situáciu.
2022	Nariadenie (EÚ) 2022/2371 o cezhraničných hrozbách pre zdravie	Biologická	Posilnenie koordinácie EÚ pri zdravotných krízach.

Významnou súčasťou systému RCHBO je aj materiálne zabezpečenie ochrany obyvateľstva, ktoré zahŕňa najmä výrobu prostriedkov individuálnej ochrany (ďalej len „PIO“) a budovanie úkrytov civilnej ochrany. Na Slovensku sa výroba ochranných prostriedkov opiera najmä o podniky obranného a chemického priemyslu, ktoré vyrábajú komponenty alebo materiály využiteľné pri výrobe ochranných odevov, filtračných systémov a ďalších ochranných pomôcok. Medzi významné podniky patrí napríklad spoločnosť ZVS holding, a. s., v Dubnici nad Váhom, ktorá pôsobí v oblasti obranného priemyslu, ďalej EVPÚ, a. s., v Novej Dubnici zameraná na vývoj špeciálnych technológií pre bezpečnostné zložky, ako aj podnik Chemosvit vo Svite, ktorý vyrába technické textílie využiteľné pri výrobe ochranných odevov. Dôležité je povedať, že väčšina ochranných masiek a filtrov pochádza z ČR, a to konkrétne z GUMÁRNY Zubří (maska OM-90) alebo SIGMA GROUP, prípadne z Nemecka z firmy Dräger (maska M2000).

V oblasti ochrany obyvateľstva zohráva významnú úlohu aj sieť úkrytov civilnej ochrany, ktoré boli na území Slovenska budované najmä v období studenej vojny. Podľa údajov MV SR sa v súčasnosti na území štátu nachádza približne 1 500 až 1 530 krytov civilnej ochrany rôzneho typu, pričom ich celková kapacita umožňuje ukrytie približne 250 000 osôb, teda ani nie celé 4 % celkovej populácie na Slovensku.[14] Tieto úkryty predstavujú základnú infraštruktúru ochrany obyvateľstva v prípade mimoriadnych udalostí, napríklad pri radiačných haváriách, únikoch nebezpečných chemických látok alebo iných krízových situáciách, hoci značná časť z nich bola vybudovaná ešte v druhej polovici 20. storočia a vyžaduje postupnú modernizáciu a obnovu.

Významnou súčasťou systému RCHBO v SR je aj 103. prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany. Historické korene tejto jednotky siahajú do obdobia reorganizácie chemického vojska po rozpade ČSFR, keď bola v roku 1992 v Rimavskej Sobote vytvorená 3. brigáda chemickej ochrany, ktorá bola v roku 1995 reorganizovaná na 5. základňu RCHBO. Samotný 103. prápor RCHBO vznikol 1. januára 2004 a od roku 2005

14 PRAVDA.SK. Je Slovensko pripravené na krízy? [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/752524-je-slovensko-pripravene-na-krizy-kryty-su-plne-plesni-a mnohe-su-nefunkcne-stat-ich-chce-opravovat-a-stavat-nove/?

pôsobí v posádke Rožňava, pričom je podriadený Veliteľstvu pozemných síl Ozbrojených síl SR. Hlavnou úlohou práporu je poskytovanie vojenskej asistencie orgánom MV SR a civilným zložkám pri riešení mimoriadnych udalostí, najmä pri eliminácii hrozieb chemického, biologického a jadrového terorizmu, pri ekologických haváriách alebo prírodných katastrofách. Jednotka zároveň zabezpečuje monitorovanie radiačnej, chemickej a biologickej situácie na území Slovenska a môže byť nasadená aj v zahraničných operáciách. [15]

2. Vývoj radiačnej, chemickej a biologickej ochrany od roku 1993 po súčasnosť v podmienkach ČR

Vznikom samostatnej ČR 1. januára 1993 sa začala nová etapa formovania systému ochrany obyvateľstva a bezpečnostnej politiky štátu. Rozpad ČSFR znamenal potrebu vytvorenia vlastného legislatívneho, organizačného a inštitucionálneho rámca ochrany pred radiačnými, chemickými a biologickými hrozbami. ČR, podobne ako SR, nadviazala na existujúce odborné kapacity, vedecké inštitúcie a skúsenosti z obdobia studenej vojny, avšak nový bezpečnostný kontext si vyžadoval modernizáciu systému ochrany obyvateľstva a jeho prispôsobenie medzinárodným štandardom. V priebehu 90. rokov sa postupne vytváral komplexný systém krízového riadenia, civilnej ochrany a štátneho dozoru nad jadrovou bezpečnosťou, ktorý sa stal základom súčasného modelu RCHBO.

V oblasti jadrovej a radiačnej bezpečnosti predstavoval významný legislatívny krok *zákon č. 18/1997 Sb., o mierovom využívaní jadrovej energie a ionizujúceho žiarenia* (atomový zákon). Tento zákon definoval základné pravidlá využívania jadrovej energie, ochrany pred ionizujúcim žiarením a štátneho dozoru nad jadrovou bezpečnosťou. Súčasne potvrdil postavenie Štátneho úradu pre jadrovú bezpečnosť (ďalej len „SÚJB“) ako centrálneho orgánu štátnej správy v oblasti jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany.[16]

SÚJB vykonáva regulačný dohľad nad jadrovými zariadeniami, zdrojmi ionizujúceho žiarenia a nad systémom radiačnej ochrany v zdravotníctve, priemysle a výskume. Podľa tohto zákona SÚJB okrem iného vydáva povolenia na výstavbu jadrových zariadení, ich umiestňovanie, ich prevádzku alebo na nakladanie s rádioaktívnym odpadom.[17] V druhej polovici 90. rokov sa ČR, rovnako ako SR, aktívne zapojila do medzinárodného systému kontroly ZHN. V roku 1997 bol v nadväznosti na zákon č. 18/1997 Sb., o mierovom využívaní jadrovej energie a ionizujúceho žiarenia (atomový zákon), prijatý *zákon č. 19/1997 Sb., o niektorých opatreniach súvisiacich so zákazom chemických zbraní*, ktorý implementoval Dohovor o zákaze chemických zbraní (CWC). Implementácia tohto dohovoru znamenala významný krok v oblasti chemickej bezpečnosti a kontroly nebezpečných chemických látok. Samotný zákon č. 19/1997 Sb., o niektorých opatreniach súvisiacich so zákazom chemických zbraní, obsahuje všetky dôležité ustanovenia, a to vrátane samotnej definície chemických zbraní. [18]

V roku 2000 došlo k zásadnej reforme systému ochrany obyvateľstva a krízového riadenia, nakoľko bol prijatý komplexný legislatívny balík, ktorý podstatným spôsobom ovplyvnil aj oblasť RCHBO. Kľúčovým legislatívnym dokumentom sa stal *zákon č. 239/2000 Sb., o integrovanom záchrannom systéme* (ďalej len „IZS“), ktorý definoval spoluprácu jednotlivých záchranných zložiek pri riešení mimoriadnych udalostí. Azda najpodstatnejšie však bolo prijatie *zákona č. 240/2000 Sb., o krízovom riadení* (krízový zákon) a *zákona č. 241/2000 Sb. o hospodárskych opatreniach pre krízové stavy*. Tieto právne predpisy vytvorili základný rámec fungovania krízového riadenia štátu a koordinácie činností orgánov verejnej správy, bezpečnostných zložiek a samosprávy a zásadným spôsobom upravili systém RCHBO v ČR.

K 1. januáru 2000 došlo k transformácii Ústavu pre expertízy a riešenie mimoriadnych situácií v Opave na Štátny ústav jadrovej, chemickej a biologickej ochrany so

15 WIKIPEDIA. 103. prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné: https://sk.wikipedia.org/wiki/103._pr%C3%A1por_radia%C4%8Dnej,_chemickej_a_biologickej _ochrany.

16 Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů.

17 Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů.

18 Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

sídlom v Příbrami – Kamenná. Zmena bola realizovaná prostredníctvom delimitácie pracovísk a reorganizácie odborných kapacít s cieľom vytvoriť špecializované pracovisko pre oblasť jadrovej, chemickej a biologickej ochrany. V súčasnosti ústav pôsobí ako verejná výskumná inštitúcia na základe *zákona č. 341/2005 Sb. o verejných výskumných inštitúciách*. V súčasnosti poskytuje podporu SÚJB pri výkone štátneho dozoru v oblasti RCHBO, pričom poskytuje podporu aj zložkám IZS pri riešení mimoriadnych udalostí, ktoré sú spojené s radiačnými, chemickými alebo biologickými rizikami.[19]

V oblasti biologickej ochrany zohrala významnú úlohu implementácia *Dohovoru o zákaze biologických a toxínových zbraní* (BWC). Vnútroštátny právny rámec bol posilnený prijatím *zákona č. 281/2002 Sb., o niektorých opatreniach súvisiacich so zákazom bakteriologických a toxínových zbraní*. Určitou zaujímavosťou tohto zákona je, že štátnu správu v oblasti dodržiavania zákazu biologických a toxínových zbraní vykonáva SÚJB, kde okrem iného vykonáva taktiež štátny dozor a vydáva povolenia k nakladaniu s látkami obsahujúcimi rizikové agens.[20] Biologická ochrana v ČR je však taktiež úzko prepojená so systémom verejného zdravotníctva, epidemiologického dohľadu a laboratórnej diagnostiky. Dôležitú úlohu zohrávajú inštitúcie ako *Štátny zdravotný ústav* a *sieť regionálnych hygienických staníc*, ktoré zabezpečujú monitoring infekčných ochorení a implementáciu hygienických opatrení. *Štátny zdravotný ústav* spracúva údaje o zdraví fyzických osôb na účely tvorby štátnej zdravotnej politiky a sledovania výskytu infekčných a iných hromadne sa vyskytujúcich ochorení. Zároveň zhromažďuje údaje o chorobách z povolania, expozícii škodlivým látkam v pracovnom a životnom prostredí a o epidemiológii drogových závislostí. Tieto údaje následne poskytuje orgánom ochrany verejného zdravia.[21]

Významným míľnikom vo vývoji radiačnej ochrany bol vstup ČR do Európskej únie v roku 2004. Členstvo v EÚ totiž znamenalo harmonizáciu národnej legislatívy s európskymi bezpečnostnými štandardmi a smernicami Euratom, podobne ako tomu bolo v prípade SR. Zásadnú úlohu zohrali najmä základné bezpečnostné štandardy (BSS), ktoré definujú limity radiačnej expozície, princípy ochrany pracovníkov a verejnosti a požiadavky na monitorovanie radiačnej situácie. Súčasťou systému radiačnej ochrany je aj *Štátny ústav radiačnej ochrany*, ktorý poskytuje vedecko-technickú podporu štátnemu dozoru a vykonáva výskum v oblasti radiačnej ochrany, a to aj na medzinárodnom poli.[22]

Podstatnou súčasťou systému RCHBO v ČR je *31. pluk radiační, chemické a biologické ochrany Armády ČR* so sídlom v Liberci, ktorý vznikol 1. decembra 2013 a nadväzuje na tradície chemického vojska v tejto posádke od roku 1977. Ide o jediný špecializovaný útvar AČR určený na plnenie úloh chemického zabezpečenia a ochrany proti zbraniam hromadného ničenia. Jednotka zabezpečuje radiačný, chemický a biologický prieskum, odber a analýzu vzoriek nebezpečných látok, dekontamináciu techniky a osôb a poskytuje odbornú podporu operáciám Armády ČR aj pri riešení mimoriadnych udalostí.[23]

V roku 2016 bol prijatý nový *zákon č. 263/2016 Sb., známy ako atomový zákon*, ktorý nahradil predchádzajúci zákon č. 18/1997 Sb., o mierovom využívaní jadrovej energie a ionizujúceho žiarenia (atomový zákon) a zaviedol moderný rámec jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany. Súčasťou legislatívneho balíka bola aj *vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiačnej ochrane a zabezpečení rádionuklidového zdroja*, ktorá detailne upravuje expozičné limity, monitorovanie radiačnej situácie a požiadavky na odbornú spôsobilosť pracovníkov. Moderná radiačná ochrana je založená na troch základných princípoch: *odôvodnenie činností, optimalizácia ochrany podľa princípu ALARA a uplatňovanie limitov dávok*.[24, 25] Dôležitou súčasťou systému ochrany obyvateľstva je aj

19 Státní ústav jaderné, chemické a biologické ochrany. Dozorová činnost. [online]. [cit. 2026-03-09].Dostupné z: https://www.sujchbo.cz/zamereni-ustavu/dozorova-cinnost/.

20 Zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona.

21 Státní zdravotní ústav české republiky. Poslání ústavu. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://szu.gov.cz/statni-zdravotni-ustav-staram-se-o-zdrave-cesko/zakladni-informace/.

22 Státní ústav radiační ochrany. Odborná činnost ústavu. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://www.suro.cz/cz/suro/odborna-cinnost-ustavu.

23 31. pluk radiační, chemické a biologické ochrany generálmajora Oskara Starkoče. O nás. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://cbrn-liberec.mo.gov.cz/o-nas.

Inštitút ochrany obyvateľstva v Lázniach Bohdaneč, ktorý patrí pod Hasičský záchranný zbor ČR. Tento inštitút sa venuje výskumu, vývoju a testovaniu ochranných prostriedkov, metodickej podpore ochrany obyvateľstva a vzdelávaniu odborníkov v oblasti civilnej ochrany. Inštitút spolupracuje s domácimi výrobcami ochranných prostriedkov, ako sú spoločnosti GUMÁRNY Zubří alebo SIGMA GROUP.[26] V nasledujúcej tabuľke 2 je uvedený chronologický zoznam hlavných právnych predpisov upravujúcich RCHBO v ČR od roku 1993.

Tabuľka 2 *Chronologický prehľad najdôležitejších právnych predpisov upravujúcich RCHBO v Českej republike od roku 1993* (Zdroj: Skladaný, Orinčák, 2026)

Rok	Právny predpis	Oblasť	Charakteristika
1997	Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívaní jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon)	Radiačná	Základná právna úprava jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany, definovanie štátneho dozoru a kompetencií SÚJB
1997	Zákon č. 19/1997 Sb., o opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní	Chemická	Implementácia Dohovoru o zákaze chemických zbraní (CWC)
1997	Vyhláška č. 184/1997 Sb.	Radiačná	Zavedenie bezpečnostných štandardov radiačnej ochrany podľa smernice Euratom
2000	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému	RCHBO	Definuje spoluprácu záchranných zložiek pri mimoriadnych udalostiach
2000	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon)	Krízové riadenie	Základný právny rámec riadenia štátu pri krízových situáciách
2000	Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy	Krízové riadenie	Upravuje hospodárske opatrenia štátu pri krízových situáciách
2000	Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví	Biologická	Upravuje epidemiologický dohľad, hygienické opatrenia a ochranu verejného zdravia
2002	Zákon č. 281/2002 Sb., o opatřeních souvisejících se zákazem biologických a toxinových zbraní	Biologická	Implementácia Dohovoru o zákaze biologických zbraní (BWC)
2002	Vyhláška č. 307/2002 Sb.	Radiačná	Novelizácia vyhlášky 184/1997 Sb.
2005	Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích	RCHBO	Upravuje právny rámec fungovania verejných výskumných inštitúcií (napr. SÚJCHBO)
2015	Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií	Chemická	Implementácia smernice SEVESO III
2016	Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon	Radiačná	Nový právny rámec jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany
2016	Vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně	Radiačná	Stanovenie expozičných limitov a monitorovania radiačnej situácie
2016	Vyhláška č. 409/2016 Sb., o požadavcích na jadernou bezpečnost	Radiačná	Technické požiadavky na jadrové zariadenia
2022	Nařízení EÚ 2022/2371 o přeshraničních zdravotních hrozbách	Biologická	Koordinácia EÚ pri pandémiách a biologických hrozbách

24 Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon.

25 Vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně a zabezpečení radionuklidového zdroje.

26 Hasičský záchranný sbor České Republiky. Institut ochrany obyvatelstva. [online]. [cit. 2026-03-09].Dostupné z: https://hzscr.gov.cz/institut-ochrany-obyvatelstva.aspx.

Pandémia ochorenia COVID-19 v rokoch 2020 až 2022 predstavovala významnú skúšku pripravenosti systému biologickej ochrany. Krízová situácia preverila kapacity zdravotníckeho systému, laboratórnej diagnostiky, logistiku osobných ochranných prostriedkov a koordináciu medzi jednotlivými zložkami štátnej správy. Pandémia zároveň poukázala na potrebu systematickej pripravenosti na biologické hrozby, vrátane budovania strategických zásob ochranných prostriedkov, rozvoja laboratórnych kapacít a posilnenia spolupráce medzi bezpečnostnými a zdravotníckymi inštitúciami.

V oblasti prostriedkov individuálnej ochrany sa v ČR využívajú najmä ochranné masky určené pre zložky IZS, ozbrojené sily a civilnú ochranu. Medzi najrozšírenejšie patria masky vyrábané domácimi výrobcami, predovšetkým spoločnosťou GUMÁRNY Zubří, a.s. (napr. typy OM-90 alebo novšie modifikácie OM-2020), pričom filtračné systémy zabezpečujú aj spoločnosti ako SIGMA GROUP. Profesionálne zásahové jednotky zároveň využívajú dýchacie prístroje a masky zahraničných výrobcov, napríklad spoločnosti Dräger, podobne ako v SR. [27] Významnou súčasťou systému ochrany obyvateľstva je aj sieť ochranných úkrytov vybudovaných najmä v období studenej vojny. Na území ČR sa v súčasnosti eviduje približne 5 000 až 6 000 stálych ochranných úkrytov civilnej ochrany, ktoré sú schopné poskytnúť ochranu približne 1,3 milióna obyvateľov. Tieto úkryty sú dopĺňané ďalšími improvizovanými úkrytmi využiteľnými v prípade mimoriadnych udalostí.[28]

Záver

Vývoj systému RCHBO v SR po roku 1993 možno charakterizovať ako postupný prechod k integrovanému systému ochrany obyvateľstva. Tento systém spája legislatívne, organizačné a technické nástroje a je založený na spolupráci medzi štátnymi orgánmi, odbornými inštitúciami a záchrannými zložkami. V modernom bezpečnostnom prostredí je ochrana obyvateľstva čoraz viac orientovaná na prevenciu, pripravenosť na mimoriadne udalosti a schopnosť rýchlej reakcie na radiačné, chemické alebo biologické hrozby.

V súčasnosti je systém RCHBO v SR zabezpečovaný prostredníctvom viacerých inštitúcií verejnej správy a odborných pracovísk. Významnú úlohu zohráva najmä *Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky* spolu so sieťou regionálnych úradov verejného zdravotníctva, ktoré zabezpečujú dohľad nad ochranou verejného zdravia, epidemiologický monitoring a opatrenia pri biologických hrozbách. V oblasti jadrovej bezpečnosti a radiačnej ochrany vykonáva štátny dozor *Úrad jadrového dozoru Slovenskej republiky*, ktorý kontroluje bezpečnú prevádzku jadrových zariadení a dodržiavanie požiadaviek radiačnej ochrany. Významnú úlohu zohrávajú aj odborné a vedecké pracoviská, napríklad

27 PRINC, I. a D. VIČAR. Individuální a kolektivní ochrana, s. 79–80.

28 PITSCHMANN, V. Chemická válka ve věku atomu a DNA: kapitoly z dějin chemických, toxinových a zápalných zbraní : období od roku 1945 do roku 2015, s. 452.

Slovenská akadémia vied a jej výskumné ústavy, najmä Chemický ústav, ktoré sa podieľajú na vedeckom výskume v oblasti radiačnej ochrany, toxikológie a epidemiológie.

Vývoj RCHBO v ČR od roku 1993 po súčasnosť možno charakterizovať ako postupný prechod od oddelených rezortných systémov k integrovanému modelu ochrany obyvateľstva. Tento model spája legislatívne, organizačné a technické nástroje a je založený na spolupráci medzi štátnymi orgánmi, vedeckými inštitúciami, bezpečnostnými zložkami a medzinárodnými organizáciami. V súčasnom bezpečnostnom prostredí je ochrana obyvateľstva orientovaná najmä na prevenciu, pripravenosť a schopnosť rýchlej reakcie na radiačné, chemické alebo biologické hrozby.

Literatúra

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. Institut ochrany obyvatelstva. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://hzscr.gov.cz/institut-ochrany-obyvatelstva.aspx.

Medzinárodná organizácia založená v roku 1957 za účelom koordinácie výskumu a rozvoja jadrovej energie v Európe.

PRAVDA.SK. Je Slovensko pripravené na krízy? [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/752524-je-slovensko-pripravene-na-krizy-kryty-su-plne-plesni-a mnohe-su-nefunkcne-stat-ich-chce-opravovat-a-stavat-nove/?

Právne predpisy EÚ zamerané na prevenciu závažných priemyselných havárií s prítomnosťou nebezpečných chemických látok. Aktuálne SEVESO III - 2012/18/EU.

PITSCHMANN, Vladimír. Chemická válka ve věku atomu a DNA: kapitoly z dějin chemických, toxinových a zápalných zbraní : období od roku 1945 do roku 2015. Praha: Naše vojsko, 2016. ISBN 978-80-206-1632-6.

PRINC, Ivan a Dušan VIČAR. Individuální a kolektivní ochrana. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. 2023. ISBN 978-80-7678-147-4.

31. PLUK RADIAČNÍ, CHEMICKÉ A BIOLOGICKÉ OCHRANY GENERÁLMAJORA OSKARA STARKOČE. O nás. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://cbrn-liberec.mo.gov.cz/o-nas.

ÚRAD JADROVÉHO DOZORU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Zriadenie, kompetencie a činnosti.

STÁTNÍ ÚSTAV JADERNÉ, CHEMICKÉ A BIOLOGICKÉ OCHRANY. Dozorová činnost. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://www.sujchbo.cz/zamereni-ustavu/dozorova-cinnost/.

STÁTNÍ ÚSTAV RADIAČNÍ OCHRANY. Odborná činnost ústavu. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://www.suro.cz/cz/suro/odborna-cinnost-ustavu.

STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV ČESKÉ REPUBLIKY. Poslání ústavu. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z: https://szu.gov.cz/statni-zdravotni-ustav-starame-se-o-zdrave-cesko/zakladni-informace/. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://www.ujd.gov.sk/urad/o-urade/zriadenie-ujd-sr-kompetencie-a cinnosti-ujd-sr/.

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. O úrade. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné z: https://www.uvzsr.sk/web/uvzsr/o-%C3%BArade.

Vyhláška č. 422/2016 Sb., o radiační ochraně a zabezpečení radionuklidového zdroje.

WIKIPEDIA. 103. prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany. [online]. [cit. 2026-03-06]. Dostupné:https://sk.wikipedia.org/wiki/103._pr%C3%A1por_radia%C4%8Dnej,_chemickej_a_biologickej _ochrany.

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů.

Zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 87/2018 Z. z., o radiačnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 129/1998 Z. z., o zákaze chemických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 218/2007 Z. z., o zákaze biologických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon.

Zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona.

Zákon č. 355/2007 Z. z., o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 541/2004 Z. z., o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 575/2001 Z. z., o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

Kontakt na autora/autorov:

Mgr. Bc. Erik Skladaný

študent externého magisterského štúdia – študijný program BSVS

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

e-mail: erik.skladany@akademiapz.sk

doc. Ing. Michal Orinčák, PhD.

docent

Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Katedra verejnej správy a krízového manažmentu

tel. číslo: 0961 057 508

e-mail: michal.orincak@akademiapz.sk, michal.orincak@minv.sk

POŽIARE LÍTIOVÝCH BATÉRIÍ

Autor:
npor. Ing. Peter Hrič

Úvod

Lítium iónové batérie boli vyvinuté v 70. rokoch 20. storočia spoločnosťou Sony, ktorá ich prvýkrát uviedla na trh vo svojom ručnom videorekordéri v roku 1991. Odvtedy vývoj, využitie a trh s lítiovými batériami prešiel obrovskú cestu. V podstate všetko okolo nás je nimi napájané – napríklad naše telefóny, počítače, automobily, ale napríklad aj vesmírne stanice.

Prvý moderný komerčný automobil poháňaný lítiovými trakčnými batériami bol predstavený v roku 2008 automobilkou Tesla a jednalo sa o model Roadster.

Očakávasa, že do roku 2030 dosiahne celosvetový trh s lítiovými batériami minimálne výnosy presahujúce 400 miliárd dolárov, z čoho viac ako 50% bude tvoriť trh s trakčnými batériami a v podstate zvyšok budú tvoriť batériové úložiská (spotrebná elektronika bude tvoriť oproti týmto dvom celkom bezvýznamný podiel). Podľa agentúry Bloomberg tvorili v roku 2023 elektromobily 18 % celosvetového predaja osobných vozidiel a do roku 2030 to bude podľa ich správy 45 %. Toto číslo vyskočí na 73 % do roku 2040.

Na konci roka 2022 bolo na Slovensku registrovaných cez 6000 elektromobilov, pričom do tejto štatistiky nie sú zahrnuté hybridné vozidlá (*mild hybrid, full hybrid, plug-in hybrid, vodíkové vozidlá*), ktoré taktiež disponujú trakčnou lítiovou batériou. Do konca roku 2025 bol predpoklad, že na Slovensku bude registrovaných cca 16 000 elektromobilov v základnom odhade a až 22 000 v akcelerovanom odhade.

Realita k 31.12.2025 bolo na Slovensku registrovaných – 24 661 vozidiel kat. M1 – osobných batériových vozidiel, 1555 vozidiel kat. N1 – dodávkové batériové vozidlá, 50 vozidiel kat. N2 – nákladné batériové vozidlá a 27 vozidiel kat. N3 – nákladné batériové vozidlá. To je o 4293 vozidiel viac, ako bol predpoklad na akcelerovaný odhad. Vzhľadom k udalostiam nedávnej doby v spojitosti s ropnou krízou na Blízkom Východe je predpoklad, že popularita elektromobilov a celkovo elektrifikovaných vozidiel bude rásť.

V rokoch 2023 až 2025 podľa štatistiky Prezídia HaZZ horelo na Slovensku spolu 13 elektromobilov, z toho pri 4 požiaroch bolo potvrdené úmyselné zapálenie. Prezídium avšak pri tejto štatistike dodáva, že sa nejedná o oficiálne validované štatistické zisťovanie, takže počet požiarov elektromobilov sa môže oproti skutočnosti líšiť.

Štatistiky vzťahujúce sa na menšie dopravné prostriedky (skútre, kolobežky, trojkolky, etc.) poháňané lítiovou trakčnou batériou neexistujú.

Konštrukcia trakčnej batérie

Mať základné znalosti z konštrukcie lítiových batérií pomôže veliteľovi zásahu pri analýze nebezpečenstiev a rozhodnutí o vhodnej taktike použitej na mieste zásahu. Typ, veľkosť a počet článkov v batérii poskytne približný údaj o napätí batérie. Napríklad elektrický skúter má napätie 24 až 48 V, pre porovnanie batéria v elektromobile má však toto napätie až 400 – 1000 V v závislosti na type elektromobilu.

V súčasnosti sa vyrába väčšie množstvo týchto batérií a neustále sa vyvíjajú nové typy napríklad na báze zinku alebo sodíka (ktoré nevyžadujú aktívnu reguláciu teploty), ktoré sú schopné uložiť väčšie množstvá energie v menšom priestore. Tak isto sa neustále vyvíjajú nové druhy elektrolytov - lacnejšie, nehorľavé a netoxické. Takto konštruované nové batérie majú väčšiu hustotu energie a z toho vyplývajúcu zvýšenú nebezpečnosť. Veľký rozsah použitých materiálov má za následok veľký rozsah vznikajúcich toxických plynov, pričom rozdielne zloženie týchto plynov je aj pri rôznom stave nabitia batérie.

Chemické zloženie lítiových batérií:

- LCO: Lítium-kobaltový oxid ($LiCoO_2$)
- NCA: Nikel-kobalt hliník ($LiNiCoAlO_2$)
- NMC: Nikel Mangán Kobalt ($LiNiMnCoO_2$)
- LFP: lítium-železito fosforečná ($LiFePO_4$)
- LTO: Oxid titaničitanu lítneho

Maximálna teplota zlyhania lítiovej batérie na základe jej chemického zloženia	
150 °C	$LiCoO_2$
150 °C	$LiNiCoAlO_2$ označované aj NCA
210 °C	$LiNiMnCoO_2$ označované aj NMC
250 °C	$LiMn_2O_4$
270 °C	$LiFePO_4$ označované aj LFP

Teplotný prah zlyhania lítiovej batérie

7.4.2026 Čínska akadémia vied zverejnila zostrojenie sodíko-iónovej batérie s nehorľavým polymerizovateľným elektrolytom, s maximálnou teplotou zlyhania 300 °C.

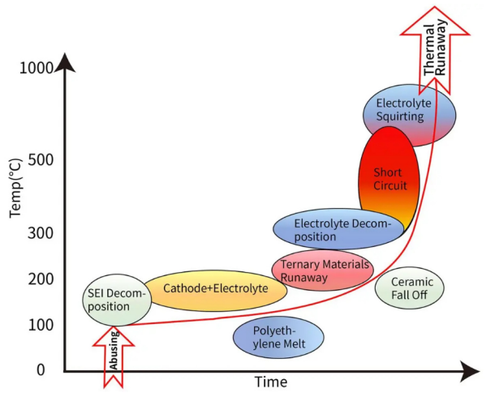
Dôvody zlyhania batériového článku

- Mechanické poškodenie (prepichnutie, rozdrvenie)
- Tepelné poškodenie z externého zdroja (požiar)
- Tepelné poškodenie v dôsledku abnormálnej prevádzky (prebíjanie)
- Elektrický skrat

Pri zlyhaní lítiového článku sa ako prvé vytvára teplo a zo začiatku relatívne malé množstvo toxických a horľavých plynov. Teplo produkované zahrievaním zlyhávajúceho článku začína ovplyvňovať ďalšie (ktorékoľvek, nielen susediace!) bunky v batériovom module.

Výbuch LiB počas požiaru

Priebeh Thermal runaway

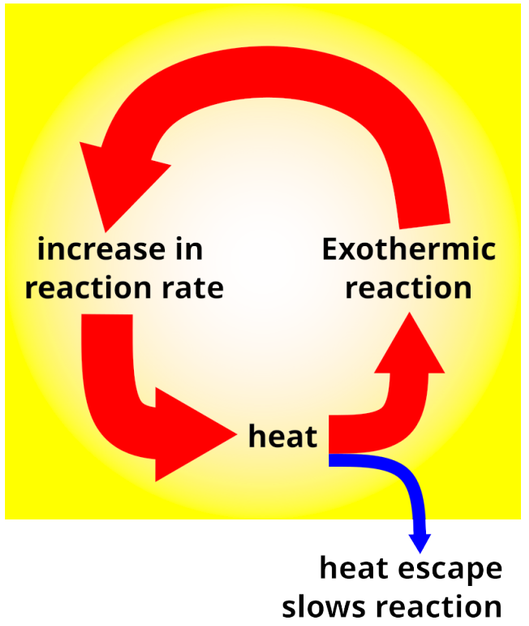
Prechod batériového článku do thermal runaway.

V určitom bode sa štruktúra separátora zrúti, elektródy sa dotknú, čím dôjde ku skratu batérie. To má za následok uvoľnenie veľkého množstva energie a tým pádom aj obrovský nárast teploty, ktorá má za následok nafukovanie článku, čo vedie nakoniec k jeho prasknutiu. Pri prasknutí sa uvoľnia do okolia prachové častice z ťažkých kovov, čo sa prejavuje čiernym dymom, po ktorom nasleduje biely dym obsahujúci výpary z elektrolytu. K zapáleniu batériových článkov dochádza kedykoľvek v priebehu sekúnd až minút po objavení sa bieleho dymu. Zapálenie článkov môže byť (a často aj býva) sprevádzané silným výbuchom. Dochádza k nemu z dôvodu, že rozpínajúce sa plyny nemajú možnosť uniknúť z batérie. Pochopenie priebehu a správania sa zlyhávajúcej batérie pomôže zasahujúcim zložkám včas identifikovať fázu, v ktorej sa batéria nachádza, a tým na ňu patrične reagovať.

Počas thermal runaway môže bunka uvoľniť približne 66 % svojej hmoty vo forme plynu a častíc. Experimentálne bol dokázaný vznik elektrických oblúkov - pri celkovom napätí systému 396 V bol zmeraný maximálny výkon elektrického oblúka 712,871 kW. V porovnaní s typickou elektrickou zváračkou s 10 kW je úplne jasné, aký nebezpečný môže byť takýto elektrický oblúk. Pri thermal runaway bola dokázaná prítomnosť nízkoteplotnej plazmy s teplotou 80 000 – 100 000 °C.

TR je reťazová reakcia, kedy sa generovanie tepla stane sebestačným – teplo uvoľňuje energiu a energia opäť uvoľňuje viac tepla. V súčasnosti neexistuje na svete hasiaca látka schopná zahasiť horiacu LiB. Je to začarovaný kruh a jediný stav, kedy je Lib bezpečná, je, keď úplne vyhorí

Zatiaľ najdlhšia doba, po akej prišlo k opätovnému vzplanutiu EV, bola 68 dní po uhasení !

Priebeh Thermal runaway

Pri zlyhaní valcovej lítiovej batérie veľkosti 18650 (cca veľkosť AA batérie) sa za desatiny sekúnd uvoľní približne 6 litrov jedovatých a výbušných plynov pri teplote od 1000 do 1500 °C. Jeden z najväčších podielov plynov má fluorovodík, ktorý okrem svojej výbušnosti môže spôsobiť pri kontakte s vlhkosťou vznik kyseliny fluorovodíkovej.

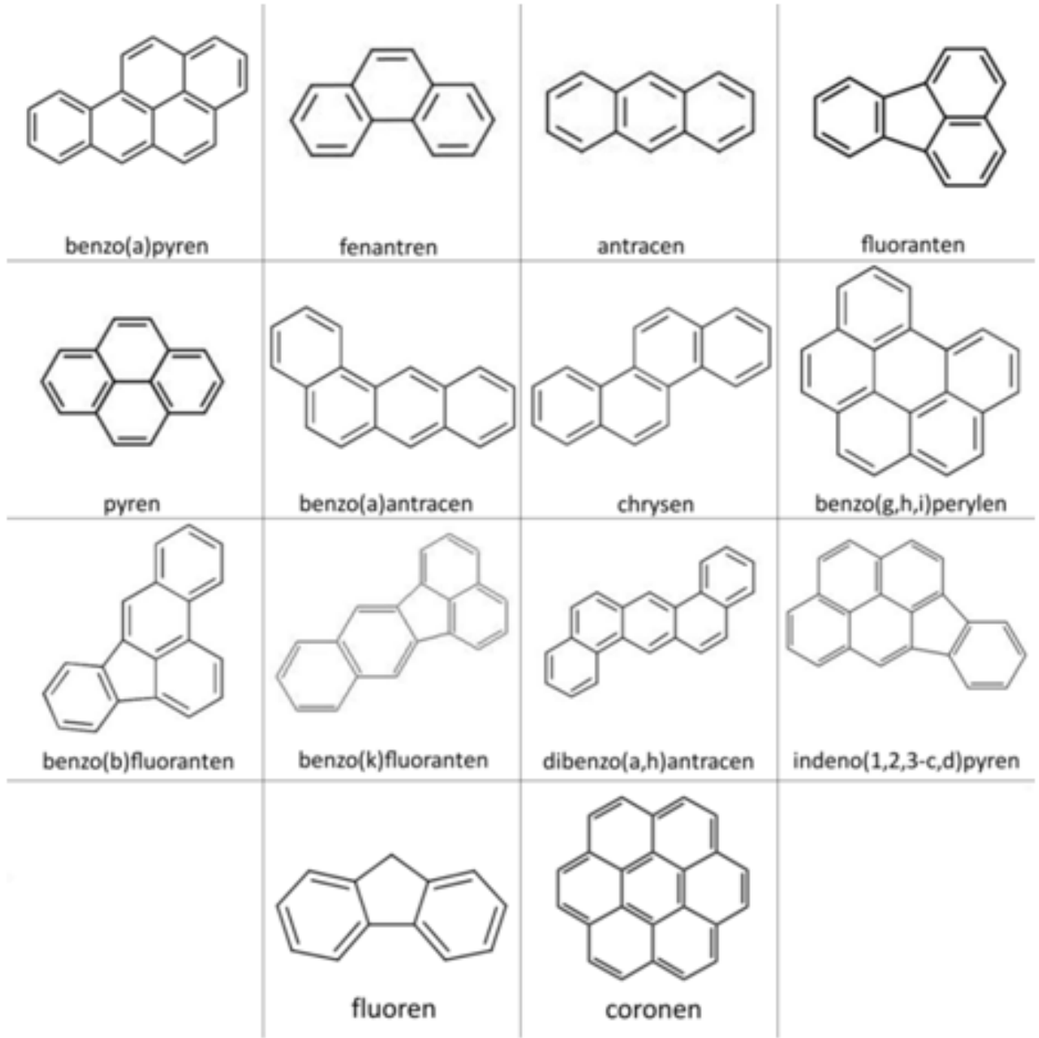
Zničený rodinný dom po výbuchu fluorovodíka z batériového úložiska

Nebezpečné látky obsiahnuté v splodinách horenia lítiových batérií

Chemické zložky splodín horenia z požiarov LiB a ich potenciálne zdravotné riziká nie sú úplne objasnené. Dôvodom je veľký rozsah použitých materiálov, veľkosť batérií alebo stav nabitia, ktoré majú za následok veľký rozsah vznikajúcich toxických plynov. Celkovo sa pri požiaroch LiB uvoľňuje približne známych 155 toxických plynov. Vdýchnuteľné pevné častice (PM) v splodinách horenia obsahujú väčšie množstvo kovov (2 - 7 x viac), pričom ich množstvo sa líši v závislosti od typu batérie. Tieto častice majú výrazné mutagénne účinky – poškodzujú DNA v bunkách a spôsobujú mutácie, ktoré môžu viesť napríklad k vzniku rakoviny alebo vzniku dedičných poškodení.

PAH (PAU) – polycyklické aromatické uhľovodíky

Tieto látky vznikajú pri nedokonalom spaľovaní, pričom sa jedná o pevné častice. Pri požiarnych testoch LiB bolo detekovaných až 75 zo 100 PAH. Ich nebezpečenstvo spočíva v prieniku cez vonkajšiu vrstvu zásahového odevu do membrány bez viditeľnej kontaminácie. Ich dekontaminácia je obtiažna. Nebezpečné sú aj po krátkodobom vystavení, s možnými trvalými následkami - rakovina prostaty, rakovina štítnej žľazy, chronický kašeľ, astma, gastroezofagiálny reflux, zápal pľúc, zápal lymfatických uzlín (sarkoidóza), pľúcna fibróza, kardiovaskulárne ochorenia alebo cukrovka.

Hlavní predstavitelia polycyklických aromatických uhľovodíkov

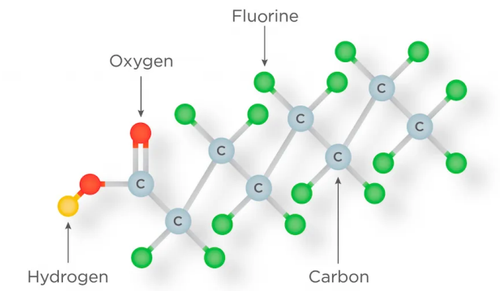
VOC – prchavé organické zlúčeniny

Jedná sa o organické chemikálie, vyparované do vzduchu. Obsiahnuté sú okrem LiB aj vo farbivách, rozpúšťadlách, lepidlách alebo tmeloch.

Hlavnými predstaviteľmi sú napríklad benzén, toulén, xylén, formaldehyd, butadién, fluorovodík alebo kyanovodík. Dôsledky vystavenia - mutagénne a karcinogénne účinky, leukémia, akútna otrava, systémový jed, dráždivé účinky, poleptania a ďalšie.

PFAS – per a polyfluoralkylové látky

Jedná sa o tzv. večné chemikálie. Bohužiaľ sa vyskytujú všade, pričom majú biokumulatívny charakter ! Odolné sú voči vode, teplu, mastnote.

PFAS

Zdroje PFAS látok sú okolo nás aj napríklad v balenej vode, v prachu, teflónových povrchoch, plastových obaloch a pod. V súčasnosti prebiehajú snahy o zákaz týchto látok od roku 2028. Bohužiaľ v extrémnej miere sú tieto látky prítomné na hasičských staniciach a zbrojniciach, pričom z tohto prostredia dochádza k ich prenosu do domácností profesionálnych aj dobrovoľných hasičov. Dôsledky vystavenia týmto látkam – rakovina obličiek, štítnej žľazy, semeníkov, poruchy imunity, hormonálne poruchy, poruchy plodnosti a ďalšie.

Dekontaminácia po požiari LiB

Hrubá dekontaminácia – opatrné odstránenie zásahového odevu a dekontaminácia tela pomocou dekontaminačných obrúskov. Zásahový odev odstraňovať vybavený ADP a v ochrannom neplynotesnom odeve, na rukách mať nasadené minimálne 2 páry nitrilových rukavíc. Použitie ADP je nutné, nakoľko ochranná maska s filtrami nemusí byť pri niektorých látkach dostačujúca.

Balenie OOPP, ADP, hadíc – všetok použitý materiál vložiť do dvoch plastových vriec a hermeticky uzavrieť, označiť. Prevoz týchto vecí vykonať vo vozidle, kde budú umiestnené mimo kabíny posádky vozidla. Pre zaujímavosť, jednou z najviac kontaminovaných častí výstroja sú popruhy na nosičoch ADP, čo je spôsobené poréznosťou materiálu.

Osobná hygiena zasahujúcich – ideálne ihneď na mieste po zložení OOPP na mieste pomocou dekontaminačných obrúskov a následne pomocou vhodného dekontaminačného mydla, so správnym zachovaním postupu dekontaminácie a použitia mydla. Následne prezlečenie sa do čistého odevu.

Pranie a ošetrovanie OOPP a výstroja – nutné do 3 hodín od vystavenia splodinám horenia ! Treba dekontaminovať všetku použitú výstroj. Dôležitá je aj správna starostlivosť o OOPP – pranie a impregnácia – na čisté a impregnované OOPP sa usádza o polovicu menej splodín horenia.

Nebezpečenstvá požiarov LiB a prvá pomoc

- Splodiny horenia – nadýchanie primárne, sekundárne
- Poleptania kože, očí, dýchacích ciest
- Popáleniny z požiaru, z úrazu el. prúdom
- Úraz elektrickým prúdom z LiB
- Systémová toxicita s oneskoreným pôsobením
- Blast syndróm

Splodiny horenia – primárne pri požiari, sekundárne pri vyzliekaní, dekontaminácii, praní. PP: premiestnenie, čerstvý vzduch, kyslík, možný opuch DC

Poleptanie kože je sprevádzané silnou bolesťou a nekrózou. Mechanizmus účinku: plynný HF môže reagovať s potom a vytvorí kys. HF, pri vdýchnutí plynného HF dochádza k tvorbe kys. HF priamo v pľúcach – vznik pľúcneho edému. PP: odstrániť kontaminovaný odev, šperky atď. Oplachovanie tečúcou vodou min. 20 - 30 min. Má prednosť pred prevozom do nemocnice, pretože oneskorenie výplachu vedie k výrazne hlbším popáleninám

Popáleniny z požiaru – extrémna sila požiaru, popálenie priamo plameňom alebo odparujúcim sa potom, popálenie mastnotou z nepraného obleku.

Popálenie z úrazu el. prúdom.- úraz elektrickým prúdom – je preceňovaný v tomto prípade, ale možný hlavne pri porušenej vysokonapäťovej kabeláži. Hrozí dlhodobá svalová kontrakcia, poruchy srdcového rytmu, zástava srdca a nutnosť resuscitácie

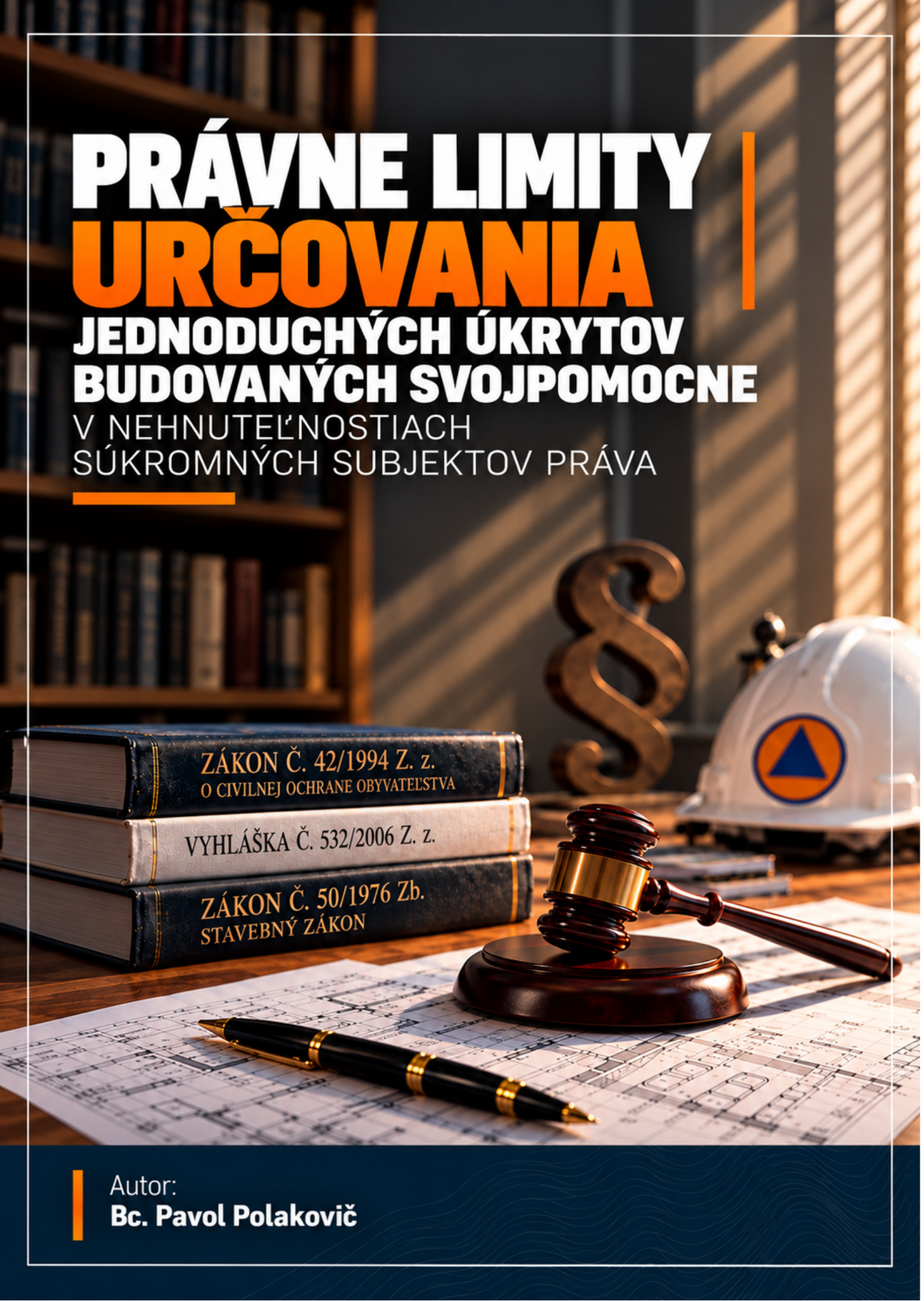
Blast syndróm – syndróm z výbuchu, resp. tlakovej vlny – poškodenia bubienkov, dutých orgánov, devastačné poranenia,

Systémová toxicita – poruchy srdcového rytmu, zlyhania obličiek, poruchy koagulácie a ďalšie.

Použitie Glukonanu vápenatého - používa sa ako špecifické antidotum (protijed) pri dekontaminácii a liečbe poleptania kyselinou fluorovodíkovou.

Gél (najčastejšie 2,5%): Pri kožnej kontaminácii sa po dôkladnom umytí vodou na zasiahnuté miesto opakovane nanáša glukonan vápenatý v gélovej forme a vmasíruje sa (v rukaviciach).

Roztok/Injekcia: Pri závažnejších prípadoch alebo poleptaní očí sa používa sterilný roztok na výplachy alebo infiltračná anestézia (aplikácia injekčne priamo pod miesto popálenia).

Anotácia

Článok sa zaoberá právnymi limitmi určovania jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne v nehnuteľnostiach fyzických osôb, fyzických osôb – podnikateľov a právnických osôb. Osobitne skúma rozdiel medzi plánovacím určením vhodného priestoru a faktickým zásahom do vlastníckeho práva alebo nedotknuteľnosti obydlia.

Kľúčové slová: jednoduchý úkryt budovaný svojpomocne, ukrytie obyvateľstva, civilná ochrana

Úvod

Predmetná problematika predstavuje aplikačno-právny problém, ktorý spočíva v nejednoznačnosti praktického uplatnenia právnej úpravy civilnej ochrany pri určovaní nehnuteľností fyzických osôb – nepodnikateľov ako jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne (ďalej len „JÚBS“) a pri ukladaní povinností smerujúcich k ich sprístupneniu alebo spohotoveniu počas krízovej situácie.

Objektom skúmania je ukrytie obyvateľstva ako kolektívne opatrenie civilnej ochrany. **Predmetom skúmania** je právna možnosť určenia nehnuteľnosti fyzickej osoby ako JÚBS, identifikácia príslušného orgánu civilnej ochrany a posúdenie možnosti prikázať vlastníkovi alebo užívateľovi jej sprístupnenie alebo spohotovenie počas krízovej situácie. **Hlavnou výskumnou otázkou** je, či môže príslušný orgán civilnej ochrany určiť takúto nehnuteľnosť ako jednoduchý úkryt budovaný svojpomocne a či možno jej vlastníkovi alebo užívateľovi počas krízovej situácie prikázať jej sprístupnenie alebo spohotovenie. **Z metodologického hľadiska** je práca založená na právno-analytickom prístupe doplnenom o kvalitatívne empirické zisťovanie. Základnými metódami sú analýza právnych predpisov, syntéza, dedukcia, systematický, gramatický a teleologický výklad právnych noriem. Empirickú časť tvoria pološtruktúrované expertné rozhovory so zástupcami vybraných obcí a odborov krízového riadenia okresných úradov. Rozhovory sú zamerané na zistenie, či a ako sa v aplikačnej praxi určuje rodinný dom fyzickej osoby ako JÚBS, a aký postup uplatňujú pri vypracúvaní plánu ukrytia.

Problematika určovania stavieb JÚBS pramení z aktuálnych vojenských konfliktov vo svete, z nedostatočnej úkrytovej kapacity v odolných a plynotesných stavbách a z neúplného prehľadu ukrytia na území Slovenskej republiky.

1 Právna úprava JÚBS v systéme civilnej ochrany

Primárny právny predpis predstavuje zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o civilnej ochrane“). V ustanovení § 3 ods. 9 sa uvádza, že ukrytím sa rozumie „*ochrana osôb v ochranných stavbách pred možnými následkami mimoriadnych udalostí*“. Rovnako ide o opatrenie núdzového prežitia v zmysle zákona o civilnej ochrane. Podrobnosti rozpracúva vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany (ďalej len „vyhláška o ukrytí“ alebo „vyhláška č. 532/2006 Z. z.“). Ochranné stavby sa delia na:

1. odolné,
2. plynotesné,
3. chránené pracoviská a
4. jednoduché úkryty budované svojpomocne.

Práve JÚBS sú predmetom skúmania, pretože ministerstvo ako ústredný orgán štátnej správy v oblasti civilnej ochrany[1] vedie prehľad ukrytia na území Slovenskej republiky (ďalej len „SR“). Najnižšou jednotkou zodpovednou za zber údajov je však obec. Tá je v zmysle vyhlášky o ukrytí zodpovedná za zber údajov o prehľade stavu zabezpečenia ukrytia obyvateľstva v obci a prehľade ukrytia zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti v obci.[2] V zmysle zákona o civilnej ochrane je obec oprávnená „*podľa potreby určovať vhodné ochranné stavby použiteľné na ukrytie obyvateľstva a zabezpečovať ich potrebné úpravy*“.[3]

Z historicko-právneho hľadiska je významné, že predchádzajúca právna úprava výslovne počítala s jednoduchými úkrytmi budovanými svojpomocne nielen v bytových domoch, ale aj v rodinných domoch.[4] Podľa § 9 ods. 3 vyhlášky č. 297/1994 Z. z. o stavebnotechnických požiadavkách na stavby a o

1 § 11 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy.

2 Príloha č. 12 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

3 § 15 ods. 1 písm. e) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

4 § 2 ods. 4 písm. e) a písm. f) vyhlášky č. 297/1994 Z. z. o stavebnotechnických požiadavkách na stavby a o technických podmienkach zariadení vzhľadom na požiadavky civilnej ochrany.

technických podmienkach zariadení vzhľadom na požiadavky civilnej ochrany vypracúvala určovací list jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne obec v spolupráci s vlastníkom objektu. Z gramatického hľadiska bola nositeľom tejto pôsobnosti obec, keďže práve *obec* bola podmetom normatívnej vety. Slovné spojenie „*v spolupráci s vlastníkom objektu*“ vyjadrovalo spôsob výkonu tejto pôsobnosti, nie samostatnú primárnu povinnosť vlastníka objektu.

Pojem „*vlastník objektu*“ bol formulovaný všeobecne a bez ďalšej kvalifikácie subjektu. V historickom kontexte preto mohol zahŕňať právnickú osobu, fyzickú osobu – podnikateľa, ako aj fyzickú osobu, najmä ak právna úprava výslovne počítala aj s rodinnými domami ako s možnými priestormi JÚBS.

V súčasnej právnej úprave došlo k posunu v osobnom a procedurálnom vymedzení subjektu, ktorý vypracúva určovací list. Podľa § 12 ods. 4 vyhlášky č. 532/2006 Z. z. určovací list jednoduchého úkrytu vypracúvajú právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia v objektoch, ktoré vlastnia alebo v ktorých podnikajú, pričom o tejto skutočnosti informujú obec. Uvedené ustanovenie preto výslovne nerieši situáciu, keď je vlastníkom potenciálne vhodného objektu fyzická osoba. Z uvedeného vyplýva čiastková výskumná otázka, *či absencia výslovnej úpravy fyzických osôb v § 12 ods. 4 vyhlášky č. 532/2006 Z. z. znamená vecné vylúčenie rodinných domov a iných nehnuteľností fyzických osôb z režimu určovania jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne, alebo či ide len o absenciu procesnej úpravy, ktorá bráni uloženiu povinností fyzickej osobe bez výslovného zákonného základu.* Pri posudzovaní tejto otázky je potrebné vychádzať z judikatúry správnych súdov k medzerám v práve, *argumentu e silentio* a použitiu analógie vo verejnom práve. Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 2 Sžo 251/2009 uviedol, že „*mlčanie zákona môže, ale nemusí byť úmyslom zákonodarcu*“, pričom zároveň zdôraznil, že v správnom práve je použitie analógie iba výnimočné a **pri určovaní právomoci, pôsobnosti alebo príslušnosti orgánov verejnej moci je analógia vylúčená**.[5] Rovnaký záver následne prevzal aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 6Sžo/7/2012,[6] v ktorom nadviazal na rozhodnutie sp. zn. 2 Sžo 251/2009.

Táto judikatúra bráni tomu, aby sa z mlčania vykonávacieho predpisu automaticky vyvodzovalo buď vylúčenie určitej kategórie objektov, alebo naopak vznik novej povinnosti súkromnej osoby. Mlčanie § 12 ods. 4 vyhlášky č. 532/2006 Z. z. preto nemožno vykladať izolovane, ale iba v spojení so zákonnou pôsobnosťou obce podľa § 15 ods. 1 písm. e) zákona o civilnej ochrane a s ústavnými limitmi ukladania povinností. Tento záver však neznamená, že súčasná právna úprava vylučuje rodinné domy z vecného okruhu stavieb, v ktorých možno jednoduchý úkryt budovaný svojpomocne zriadiť alebo určiť. Vyhláška č. 532/2006 Z. z. pri jednoduchých úkrytoch budovaných svojpomocne pracuje so všeobecnou kategóriou vhodných podzemných alebo nadzemných priestorov stavieb. Vecná použiteľnosť určitého priestoru preto závisí predovšetkým od jeho technických vlastností a od možnosti vykonať potrebné špecifické úpravy, nie výlučne od právneho postavenia vlastníka objektu. Podporný význam má aj stavebnoprávne vymedzenie bytových budov. Podľa § 3 ods. 2 zákona č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov je bytovou budovou „*budova, v ktorej je najmenej polovica podlahovej plochy všetkých podlaží určená na trvalé bývanie“.* Ide teda o materiálne vymedzenie založené na účele užívania budovy. Tento výklad podporuje aj predchádzajúca právna úprava obsiahnutá v § 43b zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, ktorá medzi bytové budovy explicitne zaraďovala aj rodinné domy.

Interpretačný problém preto nespočíva primárne v tom, či rodinný dom môže byť z vecného hľadiska stavbou, v ktorej sa nachádza priestor vhodný na zriadenie JÚBS. Pri splnení technických a materiálnych predpokladov takýto záver vylúčiť nemožno. Problém spočíva v tom, či súčasná vykonávacia právna úprava poskytuje dostatočný procesný a obligačný základ na vypracovanie určovacieho listu a na uloženie súvisiacich povinností v prípade, ak je vlastníkom objektu fyzická osoba. Na zodpovedanie tejto otázky je potrebné vychádzať z § 15 ods. 1 písm. e) zákona o civilnej ochrane, podľa ktorého „*obec podľa potreby určuje vhodné ochranné stavby použiteľné na ukrytie obyvateľstva a zabezpečuje ich potrebné úpravy“*. Uvedené ustanovenie možno rozdeliť na dve časti: po prvé na oprávnenie obce určovať vhodné ochranné stavby a po druhé na povinnosť zabezpečiť ich potrebné úpravy. **Z prvej časti** ustanovenia vyplýva, že obec má pôsobnosť pri identifikácii vhodných ochranných stavieb na svojom území. Zákon túto pôsobnosť výslovne neobmedzuje len na stavby vo vlastníctve obce,

5 Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok z 19. mája 2010, sp. zn. 2 Sžo 251/2009 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.nsud.sk/data/att/2ac/375758.2999a6.pdf.

6 Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok z 25. apríla 2012, sp. zn. 6Sžo/7/2012 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.nsud.sk/data/att/d59/383868.7fb4a4.pdf.

právnických osôb alebo fyzických osôb – podnikateľov. Z gramatického výkladu slovného spojenia „*použiteľné na ukrytie obyvateľstva*“ zároveň vyplýva, že zákon pracuje s kategóriou vhodnosti a použiteľnosti ochrannej stavby. Samotné určenie stavby preto nemožno automaticky stotožňovať s jej okamžitou technickou pripravenosťou. Použiteľnosť môže byť podmienená vykonaním potrebných úprav, ktoré zákon v tej istej vete výslovne predpokladá. Z uvedeného možno prijať čiastkový záver, že absencia výslovnej úpravy fyzickej osoby v § 12 ods. 4 vyhlášky č. 532/2006 Z. z. nepredstavuje dostatočný základ na záver, že rodinné domy alebo iné nehnuteľnosti fyzických osôb sú z režimu určovania vhodných ochranných stavieb alebo jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne vecne vylúčené. Takýto záver by bol príliš silným *výkladom e silentio*. Súčasne však z tejto absencie nemožno vyvodiť ani opačný záver, že fyzickej osobe možno bez výslovného zákonného podkladu uložiť povinnosť vypracovať určovací list, vykonať stavebné úpravy alebo znášať náklady na ich realizáciu. Judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k analógii vo verejnom práve podporuje práve takýto obmedzený záver. **Hoci mlčanie právnej normy môže signalizovať medzeru v právnej úprave, vo verejnom práve nemožno prostredníctvom analógie rozširovať právomoc alebo pôsobnosť orgánov verejnej moci, ani z nej vyvodzovať nové verejnoprávne povinnosti jednotlivca**.[7]

Na tento záver však nadväzuje ďalší problém. Ak obec nielen určuje vhodné ochranné stavby, ale zároveň zabezpečuje ich potrebné úpravy, je potrebné skúmať aj finančný a vlastnícko-právny rozmer takéhoto postupu. Podľa § 15 ods. 2 zákona o civilnej ochrane obec uhrádza z vlastných zdrojov výdavky spojené s uskladnením materiálu civilnej ochrany, prípravou na civilnú ochranu a udržiavaním ochranných stavieb. Tieto výdavky však nezahŕňajú odmeny pre skladníka a lektora ani výdavky na rekonštrukcie, prestavby ochranných stavieb, periodické revízie, obmeny technického zariadenia a odstraňovanie následkov ich poškodenia mimoriadnou udalosťou. Zákon teda síce vymedzuje určitý okruh výdavkov, ktoré obec hradí z vlastných zdrojov, zároveň však výslovne nerieši, kto znáša výdavky na potrebné úpravy priestoru v rodinnom dome vo vlastníctve fyzickej osoby.

Ak by obec určila ako vhodný priestor na ukrytie časť rodinného domu vo vlastníctve fyzickej osoby, vlastnícko-právny rozmer takéhoto postupu nemožno preklenúť iba teleologickým výkladom účelu civilnej ochrany. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. PL. ÚS 4/2021 pripomenul, že podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky „*nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá*“, a zároveň zdôraznil, že zákon musí predstavovať dostatočne určitý rámec oprávnení a povinností, ktoré môžu byť následne konkretizované vykonávacím predpisom. Ak by teda zaradenie priestoru v rodinnom dome do režimu jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne malo viesť k povinnosti vlastníka vykonať alebo strpieť stavebné úpravy, musel by mať takýto zásah jasný zákonný základ.

Tento záver podporuje aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky k nútenému obmedzeniu vlastníckeho práva. V náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015 ústavný súd zdôraznil, že účelom ústavnej podmienky primeranej náhrady je ochrana vlastníka, ktorý nemôže zostať v neistote, akú náhradu a kedy dostane za vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Ak by teda určenie jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne v rodinnom dome fyzickej osoby malo mať povahu zásahu do užívania nehnuteľnosti, musel by byť vyriešený aj právny titul zásahu a otázka primeranej náhrady. Vzniká preto otázka, či možno takéto úpravy financovať z verejných prostriedkov, či ich možno uložiť vlastníkovi, alebo či by si takýto zásah vyžadoval osobitný právny titul.

1.1 Limity obmedzenia vlastníckeho práva pri určovaní a sprístupňovaní nehnuteľnosti na účely ukrytia obyvateľstva

Na uvedené nadväzuje ďalšia čiastková výskumná otázka: *za akých podmienok možno obmedziť vlastnícke právo fyzickej osoby, fyzickej osoby – podnikateľa alebo právnickej osoby pri určovaní, sprístupňovaní alebo technickej úprave nehnuteľnosti na účely ukrytia obyvateľstva, a kedy už takýto postup predstavuje zásah, ktorý si vyžaduje osobitný zákonný základ, primeranosť, nevyhnutnosť a vyriešenie otázky náhrady?* Súčasne je potrebné odlíšiť tento režim od núdzového ubytovania evakuovaných osôb, pri ktorom môže byť dotknutá nielen ochrana vlastníckeho práva, ale aj nedotknuteľnosť obydlia. Pri jednoduchých úkrytoch budovaných svojpomocne je potrebné rozlišovať medzi výberom priestorov stavieb vybudovaných v stave bezpečnosti a ich následným spohotovením alebo vykonaním špecifických úprav na účely ukrytia. Vyhláška č. 532/2006 Z. z. vychádza z toho, že na JÚBS sa vyberajú

7 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. mája 2010, sp. zn. 2 Sžo 251/2009, obdobne rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Sžo/7/2012.

vhodné podzemné alebo nadzemné priestory stavieb vybudované v stave bezpečnosti, ktoré po vykonaní svojpomocných špecifických úprav musia zabezpečovať čiastočnú ochranu pred účinkami mimoriadnych udalostí a použitých zbraní v čase vojny a vojnového stavu.[8] Platná právna úprava umožňuje zásah do vlastníckeho práva na účely civilnej ochrany najmä prostredníctvom zákonom upravených povinností, vecného plnenia a opatrení vykonávaných pri mimoriadnej udalosti alebo v krízových stavoch. Takýto zásah však nemožno vyvodzovať iba zo všeobecného účelu civilnej ochrany; musí mať dostatočne určitý zákonný základ a musí rešpektovať ústavné limity ochrany vlastníckeho práva. Východiskom je skutočnosť, že vlastnícke právo nie je absolútnym právom a v prípadoch ochrany života, zdravia a majetku obyvateľstva môže byť obmedzené vo verejnom záujme. Takéto obmedzenie však musí mať výslovný zákonný základ, musí byť primerané sledovanému účelu, časovo a vecne nevyhnutné a musí byť spojené s právom na náhradu, ak zákon takúto náhradu predpokladá.

Vo vzťahu k ukrytiu obyvateľstva je potrebné rozlišovať medzi samotným určením nehnuteľnosti ako vhodnej ochrannej stavby alebo priestoru vhodného na zriadenie jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne a medzi faktickým zásahom do vlastníckeho práva, ktorý spočíva v povinnosti vlastníka alebo užívateľa strpieť vstup na nehnuteľnosť, jej sprístupnenie, spohotovenie, technickú úpravu alebo dočasné užívanie na účely civilnej ochrany. Samotná identifikácia alebo evidovanie priestoru ako potenciálne vhodného na účely ukrytia má predovšetkým plánovací a organizačný charakter. Ak by však takéto zaradenie malo zakladať konkrétne povinnosti vlastníka alebo užívateľa, najmä povinnosť strpieť vstup, úpravu, sprístupnenie alebo užívanie nehnuteľnosti, musí byť tento postup opretý o výslovný zákonný základ a vykonaný spôsobom rešpektujúcim zásadu proporcionality. Zákon o civilnej ochrane priznáva obci oprávnenie podľa potreby určovať vhodné ochranné stavby použiteľné na ukrytie obyvateľstva a zabezpečovať ich potrebné úpravy. Toto oprávnenie však nemožno vykladať ako neobmedzené právo obce jednostranne a bez ďalšieho zasahovať do akejkoľvek súkromnej nehnuteľnosti. Pôsobnosť obce pri určovaní vhodných ochranných stavieb treba odlišovať od zásahu do vlastníckeho práva, ktorý môže nastať až pri faktickom sprístupnení, úprave alebo užívaní nehnuteľnosti na účely civilnej ochrany. Obec je pri určovaní vhodných priestorov viazaná účelom civilnej ochrany, analýzou územia, plánom ochrany obyvateľstva, technickou vhodnosťou priestoru a nevyhnutnosťou zabezpečenia ukrytia obyvateľstva. Z hľadiska zásady proporcionality by mali byť prednostne využívané priestory, ktoré sú technicky vhodné, dostupné, kapacitne primerané a pri ktorých je zásah do práv vlastníka najmenej intenzívny. V aplikačnej praxi pôjde najmä o priestory vo vlastníctve obce, štátu alebo o priestory subjektov, ktorým právna úprava výslovne ukladá povinnosti v oblasti civilnej ochrany.

Jednoduché úkryty budované svojpomocne nemožno zároveň stotožňovať s bežnými ubytovacími priestormi. Ich účelom nie je dočasné bývanie evakuovaných osôb, ale ochrana osôb pred účinkami mimoriadnej udalosti, prípadne pred účinkami použitých zbraní v čase vojny a vojnového stavu.[9] Vhodné podzemné alebo nadzemné priestory sa za ochranné stavby považujú až po vykonaní špecifických úprav potrebných na dosiahnutie ich ochrannej funkcie.[10] Z toho vyplýva, že už v štádiu plánovania musí byť posúdené, či je daný priestor technicky spôsobilý na úpravu, či je dostupný pre ukrývané osoby a či požadované úpravy nepredstavujú neprimeraný zásah do vlastníckeho práva.

K intenzívnejšiemu obmedzeniu vlastníckeho práva môže dôjsť najmä po vyhlásení mimoriadnej situácie alebo v ústavných krízových stavoch podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Východiskom je, že zákon o civilnej ochrane rozlišuje ukrytie, evakuáciu a núdzové ubytovanie ako samostatné opatrenia civilnej ochrany. Ukrytím sa rozumie ochrana osôb v ochranných stavbách, zatiaľ čo núdzovým ubytovaním je zabezpečenie dočasného bývania osôb ohrozených alebo postihnutých následkami mimoriadnej udalosti.[11] Z toho vyplýva, že JÚBS nemožno právne stotožňovať s núdzovým ubytovaním evakuovaných osôb.

Ak však má dôjsť k faktickému sprístupneniu, spohotoveniu alebo technickej úprave nehnuteľnosti, ide už o zásah do vlastníckeho práva, ktorý musí mať

8 § 9 ods. 1 písm. b) vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

9 § 12 ods. 1 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

10 § 12 ods. 2 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

11 § 3 ods. 7 až 10 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

zákonný základ a musí rešpektovať požiadavky nevyhnutnosti a primeranosti. Po vyhlásení mimoriadnej situácie možno právnickej osobe, fyzickej osobe – podnikateľovi alebo fyzickej osobe uložiť písomným príkazom povinnosť poskytnúť vecné plnenie na zvládnutie úloh pri mimoriadnej udalosti. Pri ukladaní vecného plnenia však treba prihliadať na to, aby sa tým neohrozila výživa povinnej osoby, jej rodiny a chod jej hospodárskych zariadení.[12] Fyzické osoby sú zároveň povinné poskytnúť vecné prostriedky, ktoré vlastnia alebo užívajú, a potrebné priestory a prostriedky na núdzové ubytovanie osôb postihnutých mimoriadnou udalosťou a osôb vykonávajúcich záchranné práce.[13] Táto povinnosť však nie je absolútna, keďže fyzická osoba ju nemusí splniť vtedy, ak by tým vystavila vážnemu ohrozeniu seba alebo blízke osoby; zákon súčasne predpokladá náhradu za poskytnuté plnenie alebo vzniknutú škodu.[14]

Pri posudzovaní núteného pobytu a núteného ubytovania evakuovaných osôb v obydlí je však potrebné vychádzať z prísnejšieho ústavnoprávneho rámca. Ako zdôrazňuje Korn, obmedzovanie základných práv a slobôd v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu vychádza z čl. 51 ods. 2 Ústavy SR a z ústavného zákona č. 227/2002 Z. z., pričom aj v týchto režimoch je potrebné rešpektovať čl. 13 Ústavy SR, najmä:

1. zákonnosť,
2. nevyhnutnosť,
3. primeranosť
4. a zachovanie podstaty základného práva.[15]

Obdobne Trellová poukazuje na potrebu posudzovať zásahy do základných práv cez test legality, vhodnosti, nevyhnutnosti a proporcionality v užšom zmysle.[16] Rozhodujúce je rozlíšenie medzi mimoriadnou situáciou podľa zákona o civilnej ochrane a ústavným krízovým stavom. Jakušová poukazuje na to, že mimoriadna situácia je osobitný režim civilnej ochrany, počas ktorého sa vykonávajú záchranné práce, evakuácia, núdzové zásobovanie a núdzové ubytovanie, avšak nejde o totožný režim ako núdzový alebo výnimočný stav podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z.[17] Ak ide o mimoriadnu situáciu podľa zákona o civilnej ochrane, možno za zákonom ustanovených podmienok uložiť vecné plnenie a zabezpečovať núdzové ubytovanie. Ak však má ísť o nútený zásah priamo do obydlia, je potrebné postupovať reštriktívne, pretože takýto zásah sa nedotýka iba vlastníckeho práva, ale aj nedotknuteľnosti obydlia a súkromia. Ústavne najistejší základ pre obmedzenie nedotknuteľnosti obydlia na účely ubytovania evakuovaných osôb poskytujú krízové režimy podľa ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. výslovne umožňuje v čase vojny obmedziť nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia núteným pobytom v ochranných krytoch a iných obdobných zariadeniach civilnej ochrany alebo evakuáciou na určené miesto. V čase vojny zároveň umožňuje obmedziť nedotknuteľnosť obydlia na ubytovanie vojakov, príslušníkov ozbrojených zborov alebo evakuovaných osôb.[18] V čase vojnového stavu možno obmedziť nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia evakuáciou na určené miesto a obmedziť nedotknuteľnosť obydlia na ubytovanie evakuovaných osôb.[19] V čase výnimočného stavu a núdzového stavu možno obmedziť nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia núteným pobytom v obydlí alebo evakuáciou na určené miesto a zároveň obmedziť nedotknuteľnosť obydlia na ubytovanie evakuovaných osôb.[20]

12 § 21 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

13 § 25 ods. 1 písm. g) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

14 § 25 ods. 1 písm. f) a g), ods. 2 a 3 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

15 KORN, F. *Obmedzenie základných práv a slobôd a ukladanie povinností v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.* In: Historia et Theoria Iuris, 2015, roč. 7, č. 1, s. 45–53 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISSN 1338-0753. Dostupné na internete: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/HTI_2015-13.pdf.

16 TRELLOVÁ, L. *Povinné očkovanie ako svetlo na konci pandemického tunela?* In: ĽALÍK, Tomáš, ed. Obmedzovanie ľudských práv. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2021, s. 123–138 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISBN 978-80-223-5331-1. Dostupné na internete: https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Obmedzovanie-ludskych-prav.pdf.

17 JAKUŠOVÁ, V. *Výnimočný a núdzový stav vs mimoriadna situácia.* In: Zborník z medzinárodnej online vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2021, s. 67–76 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISBN 978-80-7160-618-5. Dostupné na internete: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/Milniky_zborniky/Milniky_2021_zbornik_FINAL_verzia_2.pdf.

18 Čl. 2 ods. 3 písm. a) a e) ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

19 Čl. 3 ods. 3 písm. a) a e) ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

20 Čl. 4 ods. 4 písm. a) a f) a čl. 5 ods. 3 písm. a) a e) ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Na čiastkovú výskumnú otázku preto možno odpovedať tak, že pri právnických osobách a fyzických osobách – podnikateľoch poskytuje platná právna úprava výslovnejší základ na vypracovanie určovacieho listu jednoduchého úkrytu budovaného svojpomocne v objektoch, ktoré vlastnia alebo v ktorých podnikajú. Pri fyzických osobách, ktoré nie sú podnikateľmi, je však potrebné postupovať opatrnejšie. Ich nehnuteľnosť možno v rámci plánovania civilnej ochrany identifikovať ako potenciálne vhodný priestor na ukrytie obyvateľstva, ak spĺňa technické a kapacitné predpoklady, avšak zo samotného plánovacieho určenia nemožno bez ďalšieho vyvodiť povinnosť vlastníka vypracovať určovací list, vykonať stavebné úpravy, strpieť trvalé obmedzenie užívania nehnuteľnosti alebo znášať náklady na jej úpravu.

Faktické sprístupnenie, spohotovenie alebo technická úprava takejto nehnuteľnosti predstavuje zásah do vlastníckeho práva, prípadne aj do nedotknuteľnosti obydlia. Takýto zásah preto musí mať jasný zákonný základ, musí sledovať legitímny cieľ ochrany života, zdravia alebo majetku, musí byť nevyhnutný, primeraný, časovo a účelovo obmedzený a musí rešpektovať požiadavku náhrady, ak zákon alebo ústavný rámec takúto náhradu predpokladá.

Režim vecného plnenia a núdzového ubytovania podľa zákona o civilnej ochrane však nemožno stotožňovať s režimom jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne, pretože núdzové ubytovanie slúži na dočasné bývanie, zatiaľ čo JÚBS slúži na ochranu osôb pred účinkami mimoriadnych udalostí alebo použitých zbraní.

Ak má ísť o nútené ubytovanie evakuovaných osôb priamo v obydlí, zásah treba posudzovať prísnejšie, pretože nejde len o obmedzenie vlastníckeho práva, ale aj o zásah do nedotknuteľnosti obydlia a súkromia. Výslovnú ústavnoprávnu oporu pre obmedzenie nedotknuteľnosti obydlia na ubytovanie evakuovaných osôb poskytuje ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. v režime vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. V mimoriadnej situácii podľa zákona o civilnej ochrane je preto potrebné povinnosť poskytnúť priestory vykladať reštriktívne, individualizovane a s prihliadnutím na povahu priestoru, intenzitu zásahu a existenciu menej invazívnych alternatív.

Nedostatkom súčasnej právnej úpravy je najmä to, že výslovne nerozlišuje medzi plánovacím určením priestoru vhodného na ukrytie a faktickým zásahom do vlastníckeho práva alebo obydlia. Rovnako výslovne nerieši procesný postup pri fyzických osobách, ktoré nie sú podnikateľmi, ani otázku financovania potrebných úprav pri súkromných nehnuteľnostiach. De lege ferenda by preto bolo vhodné doplniť právnu úpravu tak, aby jasne určila postup pri identifikácii vhodných priestorov vo vlastníctve fyzických osôb, formu súhlasu, jeho zmenu a späťvzatie alebo formu rozhodnutia, rozsah povinnosti vlastníka alebo užívateľa, spôsob financovania úprav, mechanizmus náhrady a pravidlá prístupu k obydliu alebo inej súkromnej nehnuteľnosti.

Pri rozhovoroch s odborníkmi v oblasti krízového riadenia možno dospieť k záveru, že z historického hľadiska boli za ochranné stavby určované aj rodinné domy. V súčasnosti však po viac ako 30 rokoch došlo k obmene inštitucionálnej pamäti a aplikačná prax okresných úradov je taká, že po roku 1989 vydávajú v rámci svojej pôsobnosti ako dotknutý orgán záväzné stanoviská v konaniach o stavebnom zámere najmä pri výstavbe bytových domov, nákupných centier a podzemných stavieb. Určovacie listy JÚBS pre rodinné domy, ako aj pre právnické osoby, sa však často nachádzajú v archívoch bez vykonania ich revízie. Skutočnosť, že volebné obdobie starostov obcí je štvorročné a rozsah ich povinností podľa osobitných právnych predpisov je značný, spôsobila, že problematika ukrytia obyvateľstva v období mieru nepredstavovala prioritu. Na základe uskutočnených rozhovorov možno konštatovať, že mnohí predstavitelia samospráv ani nemajú vedomosť o existencii týchto určovacích listov. Z uvedeného dôvodu odporúčame vykonať revíziu tejto dokumentácie, keďže súčasné celoštátne údaje o pokrytí obyvateľstva ochrannými stavbami nezodpovedajú aktuálnemu stavu.

Záver

Právna úprava jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne rozlišuje postavenie právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov a fyzických osôb, pričom pri fyzických osobách – nepodnikateľoch neobsahuje dostatočne jednoznačný procesný režim. Zatiaľ čo pri právnických osobách a fyzických osobách – podnikateľoch vyhláška výslovne upravuje vypracovanie určovacieho listu, pri rodinných domoch a iných nehnuteľnostiach fyzických osôb vzniká otázka, či ide len o potenciálne vhodný priestor na plánovanie, alebo o priestor, z ktorého možno vyvodzovať konkrétne povinnosti vlastníka.

Aplikačná prax potvrdzuje, že obce a mestské časti postupujú nejednotne. Niektoré samosprávy evidujú len JÚBS v objektoch právnických osôb a fyzických osôb – podnikateľov, ako to vyplýva z odpovede mesta Žilina, ktoré evidenciu JÚBS v nehnuteľnostiach fyzických osôb – nepodnikateľov nevedie. Iné obce alebo mestské časti pracujú aj s údajmi o pivničných priestoroch v bytových alebo rodinných domoch, prípadne ich mapujú prostredníctvom geografických informačných systémov, ako ukazuje príklad mestskej časti Ružinov. Poznatky z okresu Sobrance zároveň naznačujú, že po zmenách vo vedení obcí môže dochádzať k strate inštitucionálnej pamäti a k nejasnostiam v tom, na čo má existujúca dokumentácia slúžiť.

Zistenia preto poukazujú na širší problém: údaje o ukrytí obyvateľstva v JÚBS nemusia byť jednotné, aktuálne ani porovnateľné. V niektorých prípadoch môžu byť podhodnotené, pretože nezahŕňajú potenciálne vhodné priestory v súkromných nehnuteľnostiach, v iných prípadoch môžu byť nadhodnotené, ak evidencia obsahuje priestory, ktoré nie sú reálne technicky pripravené, prístupné alebo právne použiteľné.

Na hlavnú výskumnú otázku možno odpovedať tak, že príslušný orgán civilnej ochrany môže v rámci plánovania identifikovať nehnuteľnosť fyzickej osoby ako potenciálne vhodný priestor na ukrytie obyvateľstva, ak spĺňa technické a kapacitné predpoklady. Zo samotného plánovacieho určenia však nemožno bez výslovného zákonného základu vyvodiť povinnosť fyzickej osoby – nepodnikateľa vypracovať určovací list, vykonať úpravy, znášať ich náklady alebo strpieť trvalé obmedzenie užívania nehnuteľnosti. Počas krízovej situácie možno ukladať zákonom predpokladané povinnosti, najmä vecné plnenie alebo poskytnutie priestorov na núdzové ubytovanie, tieto režimy však nemožno automaticky stotožňovať s režimom JÚBS. Ak by išlo o zásah do obydlia alebo o intenzívne obmedzenie vlastníckeho práva, musí byť postup založený na jasnom zákonnom titule, primeraný, nevyhnutný, časovo obmedzený a spojený s náhradou, ak ju právny poriadok predpokladá. Základný problém preto nespočíva v tom, že by rodinné domy alebo súkromné nehnuteľnosti fyzických osôb boli vecne úplne vylúčené z úvah o ukrytí obyvateľstva. Problémom je, že súčasná právna úprava jednoznačne neupravuje proces ich určovania, evidencie, sprístupnenia, financovania úprav a zodpovednosti za aktualizáciu údajov. Aplikačná prax si preto vyžaduje minimálne metodické usmernenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, prípadne legislatívne doplnenie, ktoré by zjednotilo postup obcí a odstránilo nepresnosti v evidencii JÚBS.

Použitá literatúra

KORN, F. Obmedzenie základných práv a slobôd a ukladanie povinností v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. In: Historia et Theoria Iuris, 2015, roč. 7, č. 1, s. 45–53 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISSN 1338-0753. Dostupné na internete: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/HTI_2015-13.pdf.

TRELLOVÁ, L. Povinné očkovanie ako svetlo na konci pandemického tunela? In: ĽALÍK, Tomáš, ed. Obmedzovanie ľudských práv. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2021, s. 123–138 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISBN 978-80-223-5331-1. Dostupné na internete: https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Obmedzovanie-ludskych-prav.pdf.

JAKUŠOVÁ, V. Výnimočný a núdzový stav vs mimoriadna situácia. In: Zborník z medzinárodnej online vedeckej konferencie doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2021, s. 67–76 [online]. [cit. 2026-06-29]. ISBN 978-80-7160-618-5. Dostupné na internete: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/Veda/Konferencie_a_podujatia/Milniky_zborniky/Milniky_2021_zbornik_FINAL_verzia_2.pdf.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov.

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 297/1994 Z. z. o stavebnotechnických požiadavkách na stavby a o technických podmienkach zariadení vzhľadom na požiadavky civilnej ochrany.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 532/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie stavebnotechnických požiadaviek a technických podmienok zariadení civilnej ochrany.

Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok z 19. mája 2010, sp. zn. 2 Sžo 251/2009 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.nsud.sk/data/att/2ac/375758.2999a6.pdf.

Najvyšší súd Slovenskej republiky. Rozsudok z 25. apríla 2012, sp. zn. 6Sžo/7/2012 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.nsud.sk/data/att/d59/383868.7fb4a4.pdf.

Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález sp. zn. PL. ÚS 4/2021 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.ustavnysud.sk/docDownload/ac961569-c4a9-4309-b402-be9bcfb826e4/%C4%8D.%207%20-%20PL.%20%C3%9AS%204_2021.pdf.

Ústavný súd Slovenskej republiky. Nález z 12. októbra 2016, sp. zn. PL. ÚS 42/2015 [online]. [cit. 2026-07-07]. Dostupné na internete: https://www.ustavnysud.sk/docDownload/d9a69ddc-5200-44c1-968f-8d91d67d746f/%C4%8D.%203%20-%20PL.%20%C3%9AS%2042_2015.pdf.

Summary

The article examines the legal limits of determining simple self-built shelters in private and public properties within the Slovak civil protection system. It distinguishes between the planning identification of a suitable shelter space and an actual interference with ownership rights or the inviolability of the home. The analysis shows that current legislation does not clearly regulate the procedure, financing, or responsibility for records concerning shelters in properties owned by private individuals. The article concludes that Slovak application practice requires methodological guidance or legislative clarification to ensure uniform and reliable shelter records.

Keywords: civil protection, self-built shelter, ownership rights

KONCEPČNÁ APLIKÁCIA ODBORNEJ PRÍPRAVY A VZDELÁVANIA V SYSTÉME CIVILNEJ OCHRANY OBYVATEĽSTVA A KRÍZOVÉHO RIADENIA

Autori:
PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc.
Ing. Miroslav Betuš, PhD.

Abstrakt : *Cieľom koncepčného riešenia vzdelávania a prípravy v systéme civilnej ochrany, krízového riadenia, integrovaného záchranného systému je určiť jednotný postup na získavanie vedomostí, praktických zručností. Na zvyšovanie vedomostnej úrovne zamestnancov orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických osôb a fyzických osôb, pôsobiacich v systéme civilnej ochrany, krízového riadenia a integrovaného záchranného systému. Rozhodujúcimi úlohami sú plánovanie úloh a opatrení a riadenie záchranných prác na zmiernenie následkov mimoriadnej udalosti , vyhlásenej krízovej situácie. Navrhnúť program kvalifikovanej prípravy orgánov krízového riadenia, krízových štábov a štábov civilnej ochrany. Určiť systém prípravy osôb na sebaochranu a vzájomnú pomoc v prípade vzniku mimoriadnej udalosti alebo krízovej situácie. Pripraviť podmienky pre nové formy a metódy zabezpečovania vzdelávania a odbornej prípravy na základe požiadaviek na koordinovaný postup orgánov krízového riadenia v rámci Európskej únie a špecifických podmienok v Slovenskej republike a jej jednotlivých regiónov i v čase ohrozenia obyvateľstva mimoriadnymi udalosťami .*

Kľúčové slová: *odborná príprava a vzdelávanie , formy a metódy vzdelávania a prípravy, systém prípravy osôb, odborná spôsobilosť, obsahová náplň vzdelávacích programov, cieľové skupiny, ďalšie profesijné vzdelávanie, koordinácia vzdelávacieho procesu, postup realizácie úloh.*

Abstrakt : *The aim of the conceptual solution for education and training in the civil protection, crisis management, integrated rescue system is to determine a unified procedure for acquiring knowledge and practical skills. To increase the knowledge level of employees of state administration bodies, local governments, legal entities and individuals operating in the civil protection, crisis management and integrated rescue system. The decisive tasks are planning tasks and measures and managing rescue work to mitigate the consequences of an emergency, a declared crisis situation. To propose a program of qualified training for crisis management bodies, crisis staffs and civil protection staffs. To determine a system of training people for self-protection and mutual assistance in the event of an emergency or crisis situation. To prepare conditions for new forms and methods of providing education and training based on the requirements for a coordinated approach of crisis management bodies within the European Union and specific conditions in the Slovak Republic and its individual regions, even in times of threat to the population by emergency events.*

Úvod

„Nestabilná geopolitická situácia, klimatické zmeny, kybernetické útoky, migrácia či riziká zlyhávania infraštruktúry si vyžadujú modernizovaný a efektívny systém riadenia kríz a ochrany obyvateľstva pred účinkami mimoriadnych udalostí. [] Zdroj analýzy, pozri MV SR - Reforma krízového riadenia a civilnej ochrany na obdobie do roku 2030.

Celková transformácia systému krízového riadenia si vyžaduje realizáciu nasledujúcich základných činností:

- organizačná zmena na centrálnej úrovni,
- legislatívne podmienky pre nové nastavenie systému krízového riadenia,
- organizačná zmena na regionálnej a miestnej úrovni,
- implementovanie nového informačného systému,
- plán obnovy skladových priestorov a skladových zásob, materiálnej a technickej základne
- plán budovania a rekonštrukcie úkrytov a systému ukrytia obyvateľstva pred účinkami novodobých vojenských ohrození a mimoriadnych udalostí .
- vytvoriť efektívny systém odbornej prípravy a vzdelávania orgánov krízového riadenia a obyvateľstva

„Slovenská republika potrebuje moderný, rýchly a efektívny systém, ktorý bude pripravený nielen reagovať na krízy, ale im aj predchádzať. Reforma krízového riadenia 2025 – 2030 nie je len technickým projektom – je záväzkom voči občanom, že v ťažkých chvíľach bude štát pripravený konať rýchlo, odborne a koordinovane,“ z vyhlásenia MV SR.

Podľa osobitných predpisov a štruktúry riadenia krízových orgánov je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky s jeho sekciou krízového riadenia zodpovedné za plnenie úloh a opatrení v systéme civilnej ochrany obyvateľstva . Sekcia MV SR a odbory krízového riadenia okresných úradov sú odbornými útvarmi pre riadenie a koordináciu úloh v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva, krízové riadenie, pre integrovaný záchranný systém, civilné núdzové plánovanie, ochranu kritickej infraštruktúry, hospodársku mobilizáciu, správu materiálu civilnej ochrany a humanitárnu pomoc.

Ministerstvo koordinuje prípravu na civilnú ochranu v spoločenskom systéme Slovenskej republiky a vykonáva odbornú prípravu na získanie odbornej spôsobilosti na úseku civilnej ochrany.2) Tieto úlohy zabezpečuje aj podľa dokumentov Lisabonskej zmluvy Hlava XXIII Civilná ochrana čl. 196 v rámci Európskej únie. [1]

Podľa § 18 príprava na civilnú ochranu zákona NR SR o civilnej ochrane obyvateľstva č. 42/1994 Z. z. ,

príprava na civilnú ochranu sa vykonáva bezplatne a zahŕňa

a) prípravu jednotiek civilnej ochrany,

b) prípravu obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj prípravu na poskytovanie prvej

pomoci.

Prípravu na civilnú ochranu vykonávajú okrem okresných úradov, právnických osôb, fyzických osôb – podnikateľov, samosprávnych krajov a obcí aj združenia humanitného zamerania. Fyzické osoby majú právo na vytvorenie podmienok na zabezpečenie prípravy na civilnú ochranu, ktorej cieľom je umožniť získanie nevyhnutných vedomostí a zručností v sebaochrane a pomoci iným v núdzi.

Podľa § 18a zákona o civilnej ochrane obyvateľstva a vyhlášky MV SR č. 303/1996 Z. z. na zabezpečovanie prípravy na civilnú ochranu v znení neskorších predpisov – je upravovaný obsah a ciele zabezpečovania prípravy na civilnú ochranu štábov a odborných jednotiek, prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc, ako aj prípravy na poskytovanie prvej pomoci. Vo vyhláške MV SR č. 7/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na úseku civilnej ochrany, je upravený cieľ a obsah získavania odbornej spôsobilosti. [2]

Odborná príprava pre získanie odbornej spôsobilosti sa vykonáva podľa § 18 a zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov a spomenutej vyhlášky MV SR č. 7/2012 Z. z. odborná spôsobilosť je súhrn teoretických vedomostí a praktických zručností, ktoré sú potrebné na

a) vypracovanie a aktualizáciu plánu ochrany obyvateľstva, v obciach a mestách

b) vypracovanie a aktualizáciu plánu ochrany zamestnancov a osôb prevzatých do starostlivosti, v podnikoch, subjektoch hospodárskej mobilizácie , v objektoch s nebezpečnými látkami a technológiami, v objektoch energetickej základne

c) vzdelávaciu činnosť na úseku civilnej ochrany, krízového riadenia v školách, kultúrnych zariadeniach v obciach, miestnej samosprávy a štátnej správy .[1]

Cieľová skupina pre získanie odbornej spôsobilosti : zamestnanci štátnej správy, samosprávy (samosprávnych krajov, zriaďovatelia a zamestnanci ich zariadení), právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia, inštitúcie, organizácie a zložky záchranného systému, zamestnanci škôl vykonávajúci činnosť v systéme civilnej ochrany, kultúrnych zariadení, (galérie, múzeá), zamestnanci zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnej starostlivosti samosprávnych krajov , živnostníci a zamestnanci súkromných organizácií a vzdelávacích inštitúcií

Zhodnotenie súčasného stavu

Koncepcia organizácie a rozvoja civilnej ochrany a krízového riadenia do roku 2030 (ďalej

len „Koncepcia“) je základným programovým dokumentom, ktorý je vypracovaný na základe

§ 12 ods. 1 zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o civilnej ochrane“) a uznesenia vlády SR 24.6.2025 . Koncepcia určuje prioritné oblasti a strategické ciele CO a KR, a to na obdobie do roku 2030, nastavuje smerovanie rozvoja podľa prioritných oblastí.

Na základe získaných poznatkov a skúseností v období od roku 2020- 2025 a v schválenej reforme CO , boli stanovené pre oblasť ochrany obyvateľstva na úseku odbornej prípravy a vzdelávania úlohy – zjednotiť systém vzdelávania a určiť nové obsahové ciele. [13]

V súčasnom období je obyvateľstvo vystavené celej rade rozličných ohrození prírodného alebo antropogénneho pôvodu. Aby sa mohol človek chrániť pred týmito negatívnymi vplyvmi, je nevyhnutné vytvoriť funkčný systém výchovy , vzdelávania a odbornej prípravy . Tento musí zvládať všetky úrovne verejnej správy so zapojením školstva, právnických osôb, fyzických osôb a samotného obyvateľstva.

Stanovená úloha nebola splnená, z objektívnych príčin došlo k zrušeniu Vzdelávacieho a technického ústavu krízového manažmentu a civilnej ochrany , bez náhradného riešenia. Tento stav pretrváva a plánovaný inštitút civilnej ochrany a krízového riadenia nebol vytvorený.[13]

Cieľom nového systému vzdelávania a odbornej prípravy na CO , podľa Koncepcie organizácie a rozvoja civilnej ochrany a krízového riadenia do roku 2030 by malo byť vytvorenie centrálneho pracoviska – Inštitútu vzdelávania a prípravy s pracoviskami v troch krajoch. V tomto zariadení MV SR v spolupráci s pracoviskami VŠ v oblasti krízového manažmentu a bezpečnosti a Policajnej Akadémie MV SR sa budú organizovať základné , špecializované , zdokonaľovacie a rekvalifikačné kurzy pre jednotlivé cieľové skupiny. Vytvorenie centralizovaného odborného a technického inštitútu bude mať pozitívny vplyv na odborné

vzdelávanie a prípravu v tejto oblasti civilnej ochrany obyvateľstva [3],[4]

Problematika odbornej prípravy a vzdelávania

Problematika výchovy a vzdelávania obyvateľstva je jednou z hlavných úloh ochrany pred účinkami ohrozenia mimoriadnymi udalosťami. V súčasných právnych predpisoch je však v tejto oblasti veľa nedostatkov a množstvo čiastočných úprav. V dôsledku toho sa výchova a odborná príprava realizuje nekoordinovane, čo vedie Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a jednotlivé rezorty k neefektívnemu a finančne náročnému riešeniu úloh. Pre zlepšenie situácie po zrušení Vzdelávacieho a technického ústavu sa do právnych predpisov zapracovala oblasť prípravy na odbornú spôsobilosť. [20],[23].

Spracovanie a následne návrhy novej právnej normy MV SR k odbornej príprave a vzdelávaniu v oblasti CO je v konzultačnej etape . V príprave nového návrhu si to vyžaduje kvalifikovane spolupracovať s Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže, Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky , Ministerstvom obrany Slovenskej republiky , Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky , Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky , s jednotlivými vysokými školami (so zameraním na krízový manažment). Spresniť terminologické pojmy, jasne stanoviť práva a povinnosti všetkých zainteresovaných subjektov. Týmto spôsobom vytvoriť základ pre systémové riešenie odbornej prípravy a vzdelávania, obyvateľstva, orgánov krízového riadenia a zložiek integrovaného záchranného systému.[4]

Okrem právnych predpisov v Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý obciam stanovuje úlohu organizovať preventívne výchovnú činnosť na obciach (s úzkym zameraním na požiarnu ochranu), sú povinnosti, úlohy a opatrenia vo verejnej správe podľa Zákona NR SR o civilnej ochrane obyvateľstva plnené sporadicky. Na jednotlivých stupňoch riadenia vo verejnej správe neboli uložené a prakticky realizované výchovno-vzdelávacie programy v oblasti ochrany obyvateľstva.[12],[13],

Cieľom nášho návrhu pre MV SR na základe získaných poznatkov v SR a v zahraničí bude stanovenie :

- jednotného systémového riešenia vzdelávania subjektov v oblasti krízového riadenia,
- jednotného obsahu vzdelávania, foriem, metód, cieľa vzdelávania, podmienok, prostriedkov materiálno-technického a informačného zabezpečenia.,
- modulov vzdelávania a modulov simulovaného výcviku vzdelávania, ktoré účastníci vzdelávania ukončia overením vedomostí pred skúšobnou komisiou (teoretická a praktická časť),
- cieľových skupín vzdelávania,
- spôsobu a zásad pre spracovanie rámcových vzdelávacích programov pre jednotlivé cieľové skupiny,
- podmienok k získavaniu a prehlbovaniu vzdelávania a jeho zvyšovania v oblasti potrebnej pre činnosť profesionálnych pracovníkov, zamestnancov a ďalších subjektov dotknutých krízovým riadením,
- vytvorenie personálnej a materiálno technickej základne na jej vykonávanie, prostredníctvom Inštitútu civilnej ochrany obyvateľstva SR.

Základné koncepčné východiská pre odbornú prípravu a vzdelávanie

Vypracovanie Koncepcie vzdelávania civilnej ochrany, krízového riadenia a integrovaného záchranného systému je multidisciplinárnou kategóriou systému úloh, opatrení civilnej ochrany, ktorá integruje poznatky širšieho spektra technických a spoločenských vied, je predmetom záujmu tak orgánov krízového riadenia, štátnej správy a samosprávy, škôl, vzdelávacích inštitúcií v oblasti ochrany obyvateľstva pred účinkami mimoriadnych udalostí, psychológie, sociológie, pedagogiky. Význam a opodstatnenosť Koncepcie vzdelávania krízového riadenia, v spoločnosti rastú priamo úmerne s neustálym vývojom obsahu, foriem a metód prípravy na civilnú ochranu obyvateľstva, informačných, komunikačných technológií, s možnosťami ich využívania a prístupu k nim, ale aj s rôznorodosťou a množstvom ponúkaných spôsobov získavania schopností a zručností v riadení a rozhodovaní počas ohrozenia.[5]

Odborná príprava a vzdelávanie

Navrhovaný systém prípravy osôb :

Základné kurzy a školenia budú organizovať a organizujú okresné úrady odbory krízového riadenia, právnické osoby a osoby s odbornou spôsobilosťou pre vzdelávanie. Z týchto osôb budú okresné úrady vytvárať v systéme lektorské skupiny podľa odborností a oblastí činnosti civilnej ochrany.

Cieľom základných kurzov organizovaných podľa plánu ochrany objektov, právnickými osobami, fyzickými osobami, plánov ochrany obyvateľstva územia okresov, organizovaných okresnými úradmi je nadobudnúť základné vedomosti a praktické zručnosti zamestnancami orgánov štátnej správy, samosprávy, právnických osôb a fyzických osôb . Zapojenie lektorov ,

ktorí sú činní v systéme krízového manažmentu, CO,IZS , získať poznatky a skúsenosti z plánovania úloh a opatrení a riadenia záchranných prác na zmiernenie následkov krízovej situácie a mimoriadnej udalosti. Na základe požiadaviek je obsah zameraný na zvládnutie teórie a praxe koordinovaného postupu orgánov krízového riadenia v rámci špecifických podmienok okresov a obcí. [4]

Overenie získaných vedomostí navrhujeme vykonávať záverečnými besedami a výmenou skúseností z obhajoby záverečných prác a prezentácií poslucháčov, účastníkov prípravy, podľa podmienok jednotlivých pracovísk Inštitútu .

Obdobne aj v praktickej časti - absolvovaním plnenia úloh na simulačných pracoviskách VŠ a moduloch v polygónoch jednotlivých zložiek integrovaného záchranného systému .

Úspešné absolvovanie základného kurzu je aj jednou z podmienok pre prihlásenie sa a absolvovanie odbornej prípravy na získanie odbornej spôsobilosti na úseku civilnej ochrany, podľa Zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov . Organizovanie takejto prípravy bude zabezpečované spolu so Zväzom civilnej ochrany a jeho lektormi .[14]

Zdokonaľovací kurz budú organizovať okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového riadenia. **Obsahom** je súhrn organizačných technických a praktických opatrení, činností zameraných na výchovu obyvateľstva a odborných jednotiek civilnej ochrany. Ich cieľom je predchádzať vzniku mimoriadnych udalostí a v prípade ich vzniku dosiahnuť odbornou činnosťou zmiernenie nežiaducich dopadov na zdravie, životy a majetok.

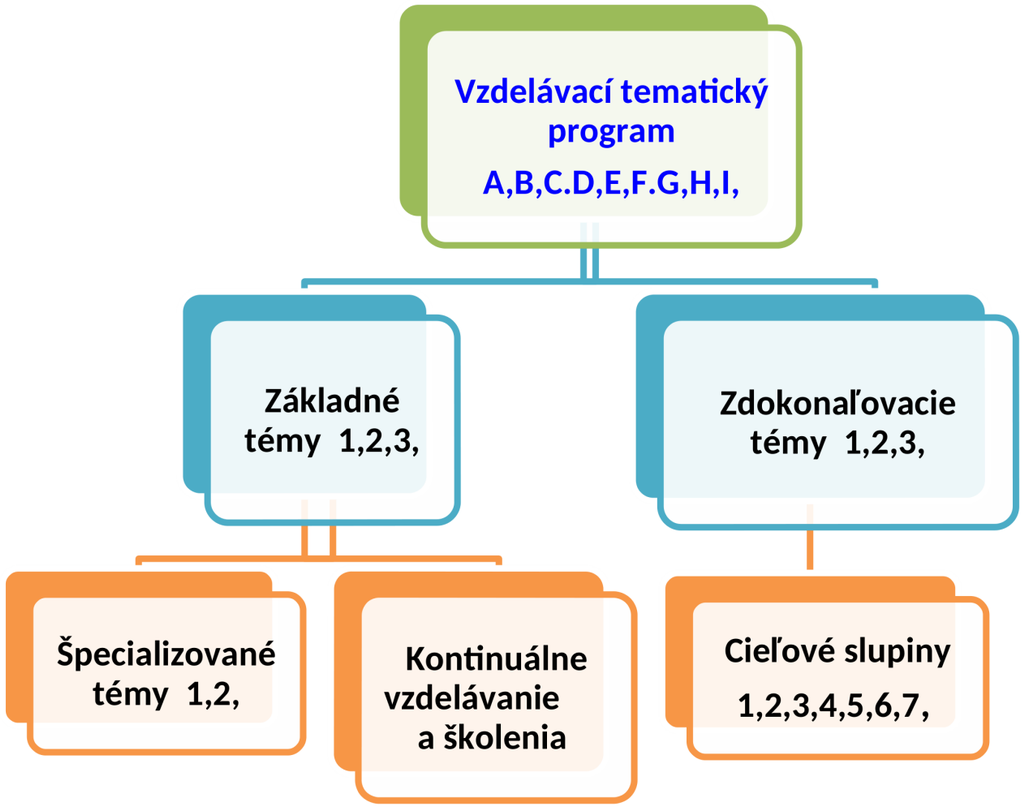
Tematické plány , rozvrhy , web semináre budú obsahovo zamerané na **zdokonaľovaciu normu vedomostí.** (prezenčnou formou a podľa podmienok absolvovaním praktickej časti na výcvikových zariadeniach IZS)

Špecializovaný kurz budú organizovať okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového riadenia v spolupráci s Hasičským a záchranným zborom SR, Policajným zborom SR, RZP, a.s., Červeným krížom. Po absolvovaní základného zdokonaľovacieho kurzu sa podľa odbornosti a praxe absolvujú špecializované a nadstavbové kurzy v trvaní jedného až troch dní s praxou. Tematické plány a rozvrhy budú obsahovo zamerané na **špecializovanú normu vedomostí**. (prezenčnou formou a podľa podmienok praktickou formou – spôsobom)

Príklad: návrh z Fakulty BERG TU Košice (Fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií Technickej univerzity v Košiciach)

Návrh obsahového tematického zamerania a náplne vzdelávacích programov v rámci odbornej prípravy a vzdelávania ku kurzu získania odbornej spôsobilosti MV SR v oblasti CO.	
Všeobecné ; Základy pre krízový manažment Krízové riadenie a krízové plánovanie Civilná ochrana obyvateľstva - Základy pre civilnú ochranu obyvateľstva , jeho praktickej prípravy na sebaochranu a vzájomnú pomoc pred účinkami mimoriadnych udalostí a počas mimoriadnych situácií Integrovaný záchranný systém	Krízová komunikácia Základy bezpečnosti obyvateľstva „ Bezpečnosť , ochrana kultúrnych pamiatok a predmetov kultúrnej hodnoty“ Kolektívna ochrana obyvateľstva evakuáciou a ukrytím, pred účinkami mimoriadnych udalostí , Záchranné práce a núdzové zásobovanie a ubytovanie
Ochrana pred účinkami nebezpečných látok (NBC) špecializované tematické zameranie a prax informačný systém a moderné komunikačné prostriedky	

Kontinuálne aktualizačné vzdelávanie budú organizovať OU odbory KR v spolupráci s krajskými pracoviskami Národného inštitútu vzdelávania a mládeže MŠ SR /NIVAM/ pod vedením Sekcie KR MV SR / krízového riadenia/ a okresnými úradmi v sídle kraja. Tematické plány a rozvrhy budú obsahovo zamerané na špecializovanú normu vedomostí pedagogického a odborného zamerania z problematiky civilnej ochrany a Národného inštitútu vzdelávania a mládeže , Štátneho vzdelávacieho programu v rámci cieľov Vzdelávanie pre 21. storočie : „ Bezpečnosť ochrana života a zdravia „. a programu „ Bezpečná škola“ , Taktiež v spolupráci s Fakultou BERG Technickej univerzity Košice, spolu so Zväzom civilnej ochrany a jeho lektormi. (praktickou formou a stážou za pomoci strediska odbornej prípravy a vzdelávania v oblasti CO,IZS a krízového riadenia pre získanie odbornej spôsobilosti pri Technickej univerzite Košice.[15]

K tomu systému na TU Košice bude pracovať: " Kabinet teórie a praxe Civilnej ochrany , krízového riadenia a integrovaného záchranného systému " Technickej univerzity Košice Fakulty BERG.[8]

Semináre podľa tematického plánu a špecializované semináre pre pedagogických zamestnancov a ostatné cieľové skupiny , v spolupráci s vysokými školami: Akadémiou policajného zboru v Bratislave, Fakultou baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií Technickej univerzity v Košiciach, Fakultou bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, Vysokou školou

bezpečnostného manažérstva Košice, Fakultou zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove, Pedagogickou fakultou UMB v Banskej Bystrici. Tematické plány a programy budú obsahovo zamerané na **špecializovanú normu vedomostí.** (prezenčnou formou a podľa podmienok.)

Dištančné vzdelávanie organizujú okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového riadenia. Tematické plány v oblasti nadstavbových kurzov budú obsahovo zamerané na **špecializovanú normu vedomostí**.

Odbornú prípravu organizujú okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového riadenia.

Odbornú spôsobilosť podľa Zákona NR SR č. 42/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov organizuje sekcia krízového riadenia MV SR a okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového **riadenia.** (prezenčnou formou a podľa podmienok.**)** [4]

Odbornú prípravu krízových štábov obcí, okresov a krajov organizujú okresné úrady v sídle kraja a okresné úrady odbory krízového riadenia. (prezenčnou formou a podľa podmienok.)

Odbornú prípravu jednotiek civilnej ochrany pre potrebu územia a spoločné záchranné útvary CO, organizujú okresné úrady odbory krízového riadenia. Tematické plány podľa odborností a rozvrhy budú obsahovo zamerané na zdokonaľovaciu a **špecializovanú normu vedomostí.**

Organizovanie prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc organizujú okresné úrady odbory krízového riadenia v spolupráci s dobrovoľným hasičským zborom, Dobrovoľným zväzom civilnej ochrany v obciach a hasičským záchranným zborom v okresoch, v spolupráci so Zväzom civilnej ochrany a jeho lektormi . Tematické plány a rozvrhy budú obsahovo zamerané na **základnú normu vedomostí**. Na základe programov spracovaných Sekciou KR MV SR (prezenčnou formou s využitím digitálnych technológií a simulácie)

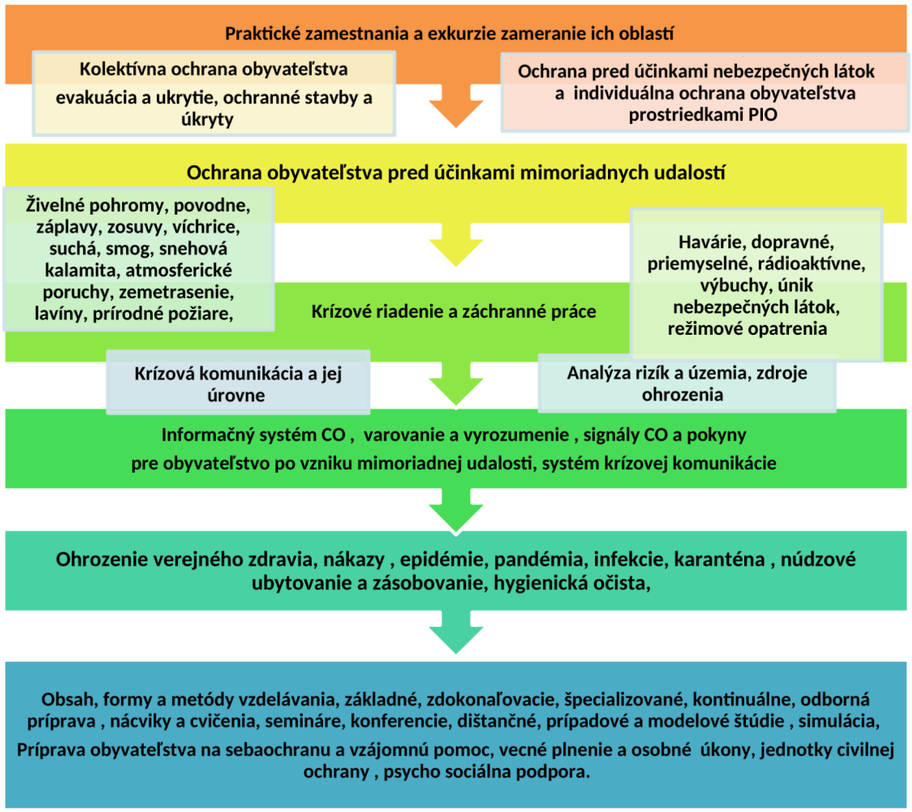

Schéma č. 2. : Praktické zamestnania a exkurzie zameranie ich oblastí. Zdroj Zväz CO východ a F BERG TU Košice 2024

Iné vzdelávacie aktivity organizujú okresné úrady odbory krízového riadenia, pre súťaže a cvičenia mladých záchranárov civilnej ochrany, výtvarné súťaže , súťaže a účelové cvičenia, športovo branné hry , didaktické hry „ Bezpečná škola „ pre materské a základné školy a kurzy so športovo brannými prvkami pre stredné školy. Tematické plány a rozvrhy budú obsahovo **zamerané na odbornú a základnú normu vedomostí.**

Vyššie odborné a vysokoškolské vzdelávanie

Okrem fakúlt krízového manažmentu na vysokých školách v Slovenskej republike, ktoré čiastočne zabezpečujú prípravu študentov, neexistuje na týchto vzdelávacích inštitúciách ucelená koncepcia odbornej prípravy na civilnú ochranu, krízové riadenie a integrovaný záchranný systém. V návrhu poskytneme prostredníctvom Sekcie KR MV SR a spolu so Zväzom civilnej ochrany Zväzom dobrovoľnej civilnej ochrany a jeho lektormi . Fakulta BERG TU Košice poskytne odborné študijné texty „Civilná ochrana a krízové riadenie„ pre jednotlivé cieľové skupiny zvlášť s problematikou civilnej ochrany a krízového riadenia najmä pre vysoké školy pedagogické a učiteľov základných a stredných škôl, starostov obcí , primátorov miest a vedúcich referátov CO v podnikoch . [17],[18].

Ďalšie profesijné vzdelávanie

V štátnej správe a samospráve chýba centrum/inštitút, ústav odbornej prípravy a vzdelávania tak ako to je napríklad v Českej republike. Zatiaľ je odborná príprava sporadická a neplánovitá bez personálneho zabezpečenia a materiálno-technickej základne. Z tohto dôvodu v návrhu uvádzame perspektívne riešenie podľa cieľov Koncepcie SR v oblasti CO, návrh na vytvorenie vzdelávacieho Inštitútu pre ochranu obyvateľstva Slovenskej republiky so svojou štruktúrou.

Obsahová náplň vzdelávacích programov s využitím pre základné, zdokonaľovacie a špecializované kurzy a tematické semináre

Z uvedených dôvodov a príčin posúdených vyššie, obsahová náplň vzdelávacích programov v navrhovanej koncepcii bude rešpektovať nasledovnú kategorizáciu vzdelávacích modulov so svojimi tematickými celkami :

MODUL A (všeobecný); Základy pre krízový manažment;

MODUL B Krízové riadenie a krízové plánovanie

MODUL C Civilná ochrana obyvateľstva;

MODUL D Hospodárska mobilizácia a bezpečnosť

MODUL E Integrovaný záchranný systém

MODUL F Krízová komunikácia

Ostatné moduly podľa podmienok organizácie.

Cieľové skupiny vzdelávania

Cieľové skupiny vzdelávania a odbornej prípravy krízového riadenia budú nasledovné:

1. **riadiace orgány krízového riadenia**

a. prednostovia okresných úradov

b. starostovia obcí a primátori miest,

c. právnické osoby a fyzické osoby – podnikatelia

2. **výkonné orgány krízového riadenia**

a. členovia krízového štábu, obce, okresu;

b. zamestnanci ďalších orgánov štátnej správy

c. zamestnanci odborov krízového riadenia okresných úradov,

d. ďalší určení zamestnanci okresných úradov

3. **štáby a jednotky civilnej ochrany,** pre potrebu územia a objektov
4. **učitelia základných škôl, stredných škôl** v oblasti prierezového učiva „ Bezpečnosť ochrana života a zdravia „ , a „ Bezpečná škola „
5. **lektori pre prípravu obyvateľstva** na sebaochranu a vzájomnú pomoc a poskytovanie prvej predlekárskej pomoci,
6. **ďalšie právnické osoby a fyzické osoby** – uchádzači o odbornú spôsobilosť na úseku civilnej ochrany resp. držitelia osvedčenia o odbornej spôsobilosti,
7. **obyvateľstvo**

Formy a metódy vzdelávania a prípravy

Formy vzdelávania a odbornej prípravy predstavujú také organizačné usporiadanie, ktoré zabezpečí jej účelný a logický priebeh v súlade so stanovenými cieľmi a úlohami. Zohľadňujú špecifické formy a metódy pre cieľové skupiny podmienky a spôsob, v ktorých sa uskutočňuje vzdelávanie a príprava. V odbornej príprave a vzdelávaní sa uplatňujú formy:

a) samostatné vzdelávanie a príprava,

b) metodické vzdelávanie a príprava, klasickou a kombinovanou digitálnou formou (prezenčnou formou a podľa podmienok dištančnou formou – spôsobom)

c) vzdelávanie a odborná príprava zameraná na riadiaci a rozhodovací proces, pre úlohy prípravy

obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc , klasickou prezenčnou a kombinovanou digitálnou – (dištančným spôsobom).

d) tréningové praktické formy s ukážkami a nácvikmi ,zamerané na získavanie zručností a návykov pri zabezpečovaní záchranných prác, (prezenčnou formou a podľa podmienok dištančnou formou)

e) semináre, odborné zhromaždenia a kombinované vzdelávanie, s novými digitálnymi technológiami . Dištančné vzdelávanie . klasickou a kombinovanou digitálnou formou

f) kurzy základné a špecializované s využitím získaných poznatkov a vedomostí starostov v týchto kurzoch pre úlohy prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc , klasickou a kombinovanou (dištančným spôsobom) digitálnou formou

g) psychosociálna podpora, psychologická príprava (prezenčnou formou a podľa podmienok dištančnou formou – spôsobom)

h) riadiaceho a rozhodovacieho procesu , (prezenčnou formou a podľa podmienok dištančnou formou – spôsobom)[5],[16].

Metódy vzdelávania odbornej prípravy

V procese vzdelávania, prípravy a realizácie obsahu, v priebehu praktických tréningových zamestnaní, nácvikov, cvičení, inštruktáží s ukážkou sa uskutočňujú prostredníctvom:

- **oznamovacích metód** (výklad, prednáška, beseda, ukážka s vysvetlením, metódy nadobúdania nových vedomostí), klasickou a kombinovanou digitálnou formou
- opakovacích metód (seminár, nácvik, inštruktáž a cvičenie), klasickou a kombinovanou digitálnou formou
- **zdokonaľovacích metód** (inštruktáž, tréningové zamestnania, skupinové cvičenie, štábny nácvik činnosti krízového štábu, ukážkové cvičenie, projektové metódy), klasickou a kombinovanou digitálnou formou, (dištančným spôsobom)
- **špecializovaných metód** praktického nácviku zakresľovania na mapách, do PC aplikácií a predbežného vyhodnocovania možného ohrozenia jeho rozsahu následkov, /trvania/. (Doplňujúce metódy: „objasňujúco- ilustratívna“ – ukážka a postup ako riešiť úlohy, problémová metóda, čiastočne východisková, „výskumno - objavujúca“ – s návrhom ako dosiahnuť cieľ a iné). klasickou a kombinovanou digitálnou formou [19], [22].

Koordinácia vzdelávacieho procesu – odbornej prípravy a vzdelávania v oblasti civilnej ochrany, krízového riadenia a integrovaného záchranného systému

Za riadenie, koordináciu a výkon štátnej správy v oblasti činností spojených so vzdelávaním v systéme CO a krízovom riadení bude zodpovedať Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky v súčinnosti s ostatnými ministerstvami a ústrednými orgánmi štátnej správy, a to nasledovne:

a) ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy v rámci svojej zodpovednosti za vzdelávanie v oblasti krízového riadenia zabezpečujú úlohy v súlade s týmto koncepčným riešením ,

b) ministerstvo vnútra spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy pri príprave cieľa, obsahu, foriem a realizácii vzdelávania v krízovom riadení na úrovni orgánov krízového riadenia,

c) pracovným a poradným orgánom výboru Bezpečnostnej rady pre civilné núdzové plánovanie pre riešenie otázok spojených s problematikou koordinácie procesu vzdelávania v krízovom riadení je stála medzirezortná pracovná skupina zložená zo zástupcov ústredných orgánov štátnej správy.

d) na úrovni okresu vedúci lektorskej skupiny pre CO, krízové riadenie a IZS.

Finančné zabezpečenie odbornej prípravy a vzdelávania

Finančné náklady na vzdelávanie štátnych zamestnancov a zamestnancov vo verejnom záujme na ministerstvách a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy a orgánoch miestnej štátnej správy sa uhrádzajú z vyčlenených finančných prostriedkov na vzdelávanie v rámci kapitol štátneho rozpočtu.[9],[15], [19].

Záver

Navrhované systémové riešenie procesu vzdelávania v oblasti civilnej ochrany, krízového riadenia a integrovaného záchranného systému na roky 2027-2030 rešpektuje existujúci legislatívny rámec. Jeho realizácia je jednou z priorít systému krízového riadenia Slovenskej republiky. Systematická príprava v oblasti krízového riadenia je taktiež prioritou krajín Európskej únie aj v súvislostiach s medzinárodnou situáciou.

Aplikáciou navrhovanej koncepcie vzdelávania v civilnej ochrane, krízovom riadení a integrovanom záchrannom systéme sa zabezpečí efektívnejšia koordinácia a výkon štátnej správy v oblastiach činností spojených so vzdelávaním v krízovom riadení v spolupráci s ďalšími zainteresovanými ústrednými orgánmi štátnej a verejnej správy. [23],[24].

Návrh činností pre plnenie cieľov v prioritnej oblasti bude uvedený v akčnom pláne. Plnenie cieľov predpokladá úpravu legislatívy v oblasti zapojenia dobrovoľníkov a dobrovoľníckych organizácií a členov dobrovoľných strážnych zborov do činností CO. Spolupráca s dobrovoľníckymi organizáciami je nevyhnutná pri riešení mimoriadnych udalostí. Návrh činností predpokladá stanovenie podmienok pre zapojenie dobrovoľníckych organizácií, odbornú prípravu, možnosti ich financovania, úhrady nákladov, vytvárania databáz, kódexu výkonu záchranných prác .

ĽUBOMÍR BETUŠ *¹ predseda Zväzu civilnej ochrany – Východ,

MIROSLAV BETUŠ *² KR HaZZ Košice, Fakulta BERG Technickej univerzity Košice

Literatúra :

[1] Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva č. 42/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov § 3 (15), § 3c, § 6 f, § 18a, (1)

[2] Vyhláška MV SR , č. 7/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o -odbornej spôsobilosti na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, § 3 (1)

[3] Zákon č. 245/2008 Z. z. - Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

[4] Zákon NR SR č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov,

Druhá hlava, Podmienky prijatia do štátnej služby § 38, § 162 Kontinuálne vzdelávanie, § 163 Adaptačné vzdelávanie, § 164, Kompetenčné vzdelávanie

[5] Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Vzdelanie § 11, Stupeň vzdelania, TRETIA ČASŤ, Profesijný rozvoj § 40, § 42, Vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

[6] Zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu,

[7] Zákon NR SR č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

[8] Zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov,

[9] §11a, financovanie prípravy na KS a) ministerstvá uplatňujú v návrhu rozpočtu svojej kapitoly na príslušný rok objem finančných prostriedkov, Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov,

[10] Zákon č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,

[11] Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov,

[12]Zákon NR SR č.315/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov o Hasičskom a záchrannom zbore §12(3)

[13] Zákon NR SR č. 37/2014 Z. z. o dobrovoľnej požiarnej ochrane 37/2014 Z. z.

[14] Reforma krízového riadenia a civilnej ochrany na obdobie do roku 2030.

[15] Vzdelávanie pre 21 storočie – program Ministerstvo školstva mládeže vývoja a výskumu SR. Ministerstvo školstva vydalo metodické usmernenie, ktorého cieľom je objasniť školám postup pri úprave školských vzdelávacích programov podľa Dodatku č. 5 k novému ŠVP. Metodické usmernenie je dostupné na stránke Ministerstva školstva.

[16] Štátny vzdelávací program (ŠVP), schválený ministrom školstva 31. marca 2023 je súčasťou kurikulárnej reformy Plánu obnovy a odolnosti SR, ktorá sa zameriava na naplnenie potrieb vzdelávania pre 21. storočie.

[17] Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania . Uznesenie vlády Slovenskej republiky - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR - na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky, 27. 6. 2018, Prehľad a opis opatrení, str. 46 -51,

[18] Učiace sa Slovensko s odkazom na http://www.radavladylp.gov.sk/data/att/3793_subor.rtf

[19] METODOLÓGIA A METODIKA ANALÝZY ZDROJOV OHROZENIA VNÚTORNEJ BEZPEČNOSTI SR Vedecká konferencia ,Transfer vedeckých poznatkov krízového manažmentu do praxe pracovísk verejnej správy . Monika PAJPACHOVÁ Vzdelávanie ľudských zdrojov na úseku krízového manažmentu a civilnej ochrany str. 214, ISBN 978-80-8054-517-8

[20] BUZALKA Ján Krízový manažment vo verejnej správe Bratislava 2008 ISBN 978-80-8054-451-5

[21] HOLLÁ, K., KAMPOVÁ, K., ŠIMÁK, L., ŠIMONOVÁ, M., MÍKA, V. 2013. Prevencia závažných priemyselných havárií. Žilina : EDIS - vydavatelstvo ŽU, 2013. 145 s. ISBN 978-80-554-0786-9.

[22] MÍKA, V. 2006. Zásady uplatňovania zahraničných skúseností vo vzdelávaní krízových manažérov. In Zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou „Riešenie krízových situácií..“ 2. časť. Žilina : FŠI ŽU, 2006, s. 377-382. ISBN 80-8070-566-6. Dostupné na:http://www.akademickyrepozitar.cz/Vladimir-Mika

[23] MÍKA, V.T. - ŠIMÁK, L. 2016. Možnosti a úskalia využívania projektov a scenárov v príprave krízových manažérov. In Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie "Rozvoj bezpečnostných rizík a tvorba krízových scenárov pre verejnou správu". Bratislava : APZ, 2016.

[24] MÍKA, V.T. 2010. Sociálne aspekty kompetencií krízových manažérov/ Social aspects of competences of crisis managers. In KONTAKT : odborný a vědecký časopis pro zdravotně sociální otázky. ZSF JČU v Českých Budějovicích. ISSN 1212-4117, roč. 12, č. 1 (2010), s. 74-82

FLORIAN

Hasičská a záchranárska technika,
výstroj a výzbroj

ODBORNOSŤ • SPOĽAHLIVOSŤ • BEZPEČNOSŤ
RIEŠENIA PRE DOMÁCNOSTI AJ FIRMY

CHRÁŇTE SVOJ MAJETOK PRED POŽIARMI

Komplexné riešenia pre domácnosti aj firmy

Pre domácnosti

- hasiace prístroje do bytu, domu, chaty a garáže
- hasiace deky
- detektory dymu a CO
- riešenia pre požiare batérií (e-bike, kolobežka, domáce úložiská)
- poradenstvo pri ochrane majetku

Pre firmy

- hasiace prístroje a požiarne vybavenie prevádzok
- ochrana serverovní a technických miestností
- riešenia pre hasenie batérií a UPS / záložných zdrojov
- ochrana fotovoltických systémov a batériových úložísk
- dodávka riešení na mieru podľa typu prevádzky

DODANIE rýchlo a spoľahlivo | **PORADENSTVO** odborne a prakticky | **RIEŠENIA NA MIERU** podľa vašich potrieb | **OCHRANA MODERNÝCH TECHNOLÓGIÍ**

NECHAJTE SI NAVRHNÚŤ VHODNÉ RIEŠENIE PRE VÁŠ DOMOV ALEBO FIRMU.

Bezpečnosť nie je náhoda. Je to správne rozhodnutie.

KONTAKTUJTE NÁS EŠTE DNES

Zavolajte alebo napíšte nám

FLORIAN, s.r.o.
Priekopská 26, 036 08 Martin
0911 164 424
0903 263 167
florian@florian.sk
www.florian.sk
www.florianshop.sk

Od základnej ochrany až po špecializované riešenia pre batérie, serverovne a fotovoltaiku.